ענין מליצה

א) שיעור המלה

ב) מלה מדה אחד

ג) שיעור מן המליצה

דתניא. דיין אין עשין מלה: וקפריך הש"ס מני. הן בריימתא: קשיא קטורת. דהא (ג)רבינן לעיל (דף כ) כל שאמרים בלין לו מוזה וקטורת ומי דבעי עלים בעי מלח ולקמן (פ"ו) ומי אמרינן בראשו של מזבח שמש מולחין הקטרת והקומץ: דמתחן. מנמחן: עצים אין מקבלין טומאה. ולא"ג דעלי מערבה מקבלין טומאה כדאמרינן בפרק שני דפסחים (לה.) והכשר לרבות עלים ולבונה אכלה בעלמא דהא עלים וקרא אמקבלה בעלמא דהא עלים בעלמא לא מקבלי טומאה: דם שבשלו. בין דמולין בין קדשים ואכלו אינו עובר עליו דהא לא מייתה תורה אלא על הדם הראוי לכפרה ודם קדשים שבישלו לא חזי למילתיה ונפיק מתורת דס"ז ומלים הרי הוא כרותת: מהו דתימא מישדא בה משהו ז"לאמצוה בעלמא. ומשום הכהו משהו לא נפיק מתורת דם: הקפה. כמו (מעמ מו) קפלו (ג)מהומתם"ז: *(קפה באור). ת"ל ואכלו מייב משום דם לו מלב: בחמה. הכרת לכמות שהיה צלוה לך מייב דם שקרש. קא סלקא דעתך ומפיל דמולין: כאן בחטאות החיצונות. הא דקמני הקפה אם הדם בחמה ואכלו מייב והוא הדין לגל מולין דומיל ולחוד לכפרה בקדשים: והא דתמר זעירי ליט עובר עליו בחטאות הפנימיות. כגון פרים ושעירים הנשרפים וטעמא מפרש לקמן: הלכך. יזדלמרנא אמרינן הומיל וכגבדו לחוד: דם חמור. אע"פ שאינו לחוד לקרבן ומיכא לגמרי דלא מייבה יזמוה כרת אלא אם לא על דם הראוי לקרבן אלא אפילו תמוד* קרבן בעומאין אפילו הכי מייב: חוצץ. לענין מעילה: סריך. שמתחיל להתייבש ולהדבק קלת מוקן: *לא סריך. יחשבשמולין בו אלבע ומשך והולך מוקו ממנו (ל)(ופוסק* הלם):תבונהו. מפרש לקמן: מי מלח. דמורים: שאינה שובתת. שמלוה בקיר ומחוקף* ומלח סדומית (מ)הים המליחה לגמפה: איסתרוקנית. מן הקרקע נעשית ומידלי אדם: מכל* שהוא. בין סדומית בין אסתרוקנית*: מכל מקום. ואפילו מחוך לגלרך: סדומית דקה אסתרוקנית גסה: (ס)יכול יחבוננו. יתן מלח הרגה בתבן נעיבו: כבנין. מלח הרגה שוהה על שוהה: נותנת טעם [כבינה]. בתבן: תקריב בשבת ובטומאה. אם קרבן ליבור הוא ומשמעונן דמליחתן עבודה היא ולמי שבא טומאה וטומאה כמאר עבודות: וכן

אפיק עצים ועייל נסכים דתניא "אבל היין והדם והעצים והקטרת אין טעונין מלח מני אי רבי קשיא עצים אי רבנן קשיא קטרת האי תנא הוא דתניא רבי ישמעאל בנו שלר' יוחנן בן ברוקה אומר מה הפרט מפורש דבר שמקבל טומאה ועולה לאשים וישנו על מזבח החיצון אף כל דבר המקבל טומאה ועולה לאשים וישנו על מזבח החיצון יצאו עצים שאין מקבלין טומאה יצאו דם ויין שאין עולים לאשים יצאה קטרת שאינה על מזבח החיצון אלא טעמא דמעטיה קרא לדם הא לאו הכי הוה אמינא דם ליבעי מלח בין דמלחיה נפיק ליה מתורת דם דאמר זעירי א"ר חנינא דם שבישלו אינו עובר עליו ורב יהודה אמר זעירי דם שמלחו אינו עובר עליו *ורב יהודה דידיה אמר "אברים שצלאן והעלן אין בהם משום לריח ניחוח מהו דתימא מישרא בה משהו למצוה בעלמא. קמ"ל: גופא אמר זעירי א"ר חנינא דם שבישלו אינו עובר עליו יתיב רבאבוקא אמר לה להא שמעתא איתיביה אביי *הקפה את הדם ואכלו או *שהמחה את החלב וגמעו חייב לא קשיא כאן שהקפה באור כאן (ס) שהקפה בחמה באור לא הדר בחמה הדר בחמה נמי לימא הואיל ואידחי אידחי דהא בעא מינה רבי מני מר' יוחנן דם שקרש ואכלו מהו אמר ליה הואיל ונדחה ידחה אישתיק אמר ליה דלמא (ס) ודאי כאן בחטאות החיצוניות (ז) (החיצונות) כאן בחטאות הפנימיות אמר אדכרתן מילתא דאמר (ז) *דב חסדא דם שקרש *בחטאות (ז) ואכלו חייב °ולקח ונתן אמר רחמנא (ס) [והאי] בר לקיחה ונתינה הוא בחטאות הפנימיות ואכלו פטור וטבל והזה אמר רחמנא והאי לאו בר טבילה והזאה הוא *ורבא דידיה אמר אפילו בחטאות הפנימיות ואכלו חייב הואיל וכנגדו ראוי בחטאות החיצונות אמר רב פפא הלכך (ז) דם חמור שקרש ואכלו חייב הואיל וכנגדו ראוי בחטאות החיצונות אמר רב גידל אמר זעירי דם בין לח בין יבש (ז) חוצץ מיתיבי *הדם והדיו והדבש והחלב יבשין חוצצין לחין אינן חוצצין לא קשיא הא דסריך הא דלא סריך: *חמלח למאי אתא לבדתניא במלח יכול תבונהו ת"ל תמלח אי

אפיק עצים. ומטעמא נסכים כמה ממחה מיוחדים כו' ודם מוטל מנמחך ומ"מ מימתך ומ"ל דלמ שייך לומר מיפכת כלל דהא כדי שלא נאמר (משום) לד שלא מחיר הוא דלמיטריכא למיכתב מעל מנמחך למעוטי דם דמחרבי מהאות לד ואלו נסכים ממעטי מיעט:

יצאו עצים אין מקבלין טומאה. פי' בקונטרס דהא דאמר בפ' כל שעה (פסחים דף לה.) והכשר לרבות עצים ולבונה אכלה בעלמא ואי לאכשר בעלמא דאי אכלה בעלמא דמיעטיה קרא לדם הא לאו הכי דהא אמינא דם ליבעי מלח דמולחיה ופסולא בעלמא קאמר אלא מדאוריתא ופסולא בעלמא קאמר דליכ ליה מלקות ועוד דהא גופא מסמע דלרבנן הוי דאוריתא דלר' יוסי אמר דאמר פסולא בעלמא והא דקרי לה מעלה בפ' כל שעה (פסחים דף לה.) הכי נמי קאמר נמי מעלה בעלמא דאוריתא דתנא דמלחיה מקבלין טומאה בעלי מ.) *עצים קאמר ולא בעלי הערכה ות"ת מנין לו לרבות עצים לטומאה שיהכשר מאחר דיש לו פדיון מן התורה אפילו בחר דשפיהנו לגיזרי כדמשמע ברים המנחות והנסכים (נזמנין דף*) לרבנן דפליגי עליה דרבי דלרבי ולחי ניחא דחייב הוא קרבן גמור וי"ל דהכא דמרבי עצים בכל מקום הייגו לרבי וקלת קשיא מאחר דחייבים על העצים משום טומאה אמאי לא מני להו בפרק שני דמעילה (דף י.) דתנן הקומץ והלבונה והקטורת כולם הוכשרו ליפסל במחוסר יום וחייבין עליהם משום טהר וטמא ופיגול לין בהם וי"ל בין לרבי בין לרבנן לא מלי מני דלרבנן לא מיחייב אעצים ולרבי יש בעצים משום פיגול לאחר שנקמלו ככל דבר שיש לו מתירין לאדם לא למזבח כלומר כלומר עולה שהם מתירין*: *(ב)אין בחטאות החיצונות וכאן בחטאות הפנימיות. פרש"י דבחטאות הפנימיות היו עובר עליו וטעמא כמו שמפרש לקמן ולא נהירא דא"כ בחטאות הפנימיות כמי. משמע לפי שיטת רש"י שאם בשלו לגול הומיל ולחוי לטבילה והזאה יהא חייב עלה אלא שמלכלו ולחוי ואין הסוגיא מוכיח הכי דאמרינן לעיל כיון דמלחיה נפיק ליה מתורת דם ולא יתחייב עליו ועוד דרבא דידיה אמר אפילו בחטאות הפנימיות ולכלו חייב ומשמע לפי' רש"י דרבא ליה לזטיר ולעיל קאמר יחיב רבא ומאמר להא שמעתא משמע דסבירא לרבא כזטיר לכן כ"ל דבזטיר (הייגו בבשל בחור) כ"ש לא פליגי הלוש עובר עליו והא דמחלק הכא בין חטאות הפנימיות לחיצוניות קאי לפי שיטת הר"ר יוסף בפסחים אפ"ה חייב עליו (בך מ"ל) ולא נהירא שהרי איבא קראי בב' דם שהיתה להרבות דם היה דם בהמה מבאה לחייב עליו כרת לכך נראה לפרש הבא הרבותא משום דקרש דמר"א ודאי דקרש חייב ח"ם בהם דשהרה שבנגדו ראוי להחטאת החיצונות אבל דם חמור שקרש דאין דם בהמה מבאה ראויה אפילו צלול לחטאות

תורה אור

(ל) כמ' אמר ליה דלמא כלו כל"ל ומיכא ומלא מחתן: (כ) ר"ש ד"ס קטרת וכו' דהא רבנן לעיל אמרי כל שאמרים: (נ) ר"ת הקפה וכו' מכומות פס"ד ומס"ב מ"ב דהקפה כאור ואכלו לא חייב: (ד) ר"ה לה סריך שבשולין וכו' לדם פס"ד: (ס) ר"ה מקריב אמילו בשבת ל"ל קדם ר"ס יכול יתבונו:

מוסף רש"י

אין בהם משום לריח ניחוח. לכיון דלגלן אמילה מן לעבודה הו לא מקבי ריחה (נזמים מו:). הקפה את הדם. הקריבו ע"י הלוי (חולין קכ.). לענין מעילה מן (פסחים קה:).

[עי' מר פסחים כד: ד"ה פרבו וכו']

ואין נ"ל

[עי' רש"ס]

ותפסק נ"ל

וכמוקף הכ"ל אמ"ב מ"ם מלח נ"ל

כל נ"ל

לסתרוקנית סדומית דקה לח"ב ד"ס ת"מכו' לגלן כס"ד לח"ב ד"ס תקריב בשבת ובטומאה כו' פנוחה כס"ד נעיבו. ד"ס יכול כו' נעיבו כס"ד לח"ב ד"ס כבינה נותנת טעם בתבן וכס"ד וכנ"ל נ"ל

[שבת קכ: זמנים לב. סחיים סב: מוספתא דמקואות פפ"ו]

[עי' שבועות בשבת בכמה ו מלח סדומית אכיס מוגלת בלוס בכל יום ומשקה מלח לאסתרוקנית מין לחה שעשה מ"ו כני לרום עכוון עבד בן כי פ"ל סדומית מלח מוק אליו מתמכר ומתמכל לגלגר לאסתרוקנית שמתכמל לגלגר כו' ע"ם נעבוון]

[עי' מוק' מולין יח. ד"ה ומקרע וכו' ומשמעת גרסינן אמר רבה וכן לקרדה ולי"ג וכן לצלי ע"ש ועי' מוק' סס קיב. ד"ה ה"מ מיהו כמוס' פפסים עה. ד"ה הא מליתה כי כמנו אסר אביי]

[עי' רש"י בני לין מלכל מחמת מלגו וכיינו דלא לגלי לאיכלה בלא הדחה כס"ד ד"ס ת"ל ד"ס עכו ע פסס כניכה כו' שהניחה מקקה כמה ס"ל נ"ל

תחיצונות אינמא לא יתחייב עליו בקרש קס"ל דאמ"ה חייב הואיל ושבנגדו בפנוחה ראוי בחטאות החיצונות: ז) ותיצע פ"ה לענין פבילה והזאה לענין נפילת ידים דבל דבר שותצע בפבילה חוצע לגמילת ידים בראיתא בפ' כל הבשר: ח) פרומית. ע"ין בערך בן ב' מלח סדומית אינו שובת קרן הזרוק שהים משליכו לאגמא: ט) ואפילו בשבת. עיין בש"ת מה"ש סימן ח: י) יטול [בְּקָנָיו פ"א יתבונו: יא) אי הכי יתבונו פ"א יתבונו: יב) [בְּקָנָיו: יג) יכול תבונו פ"א יתבונו: יד) דם הבדר ומת"ד דם שמלחו אינו עובר עליו דפליגא דרי: טו) מישרא משהו. מלח בעלמא לאצוה: טז) תוספות דרקפוא בארי ואכלו חייב ומ"א: יז) הילכך כיון דאמרת: יח) חייבה ותעוזה כרת כו' דראוי לקרבן ואפילו קרש חייב עליו אם אכלו הואיל וכנגדו ראוי הוה (לא מבעיא דדאי חייב עליו) דהואיל ותעוזה הא ויש בתוחרים הראשים לקרבן אלא: יט) פרוך. שכשמוכלין בו אצבע: כ) מלח של מרים: כא) סדומית שהים כשליכה לאגמא: כב) דלר' שמעון הוא דאמר: כג) בעצי הלוין ותיבת עצים נמחק: כד) עליו. נ"א וחייבו. עיין שם בתוס' (דף ק"ע ע"ח): כה) אינו עובר עליו דם שמלחו אינו עובר עליו ותיבות דמיירי אחר בישולי נ"ש:

אפיק עצים ועייל נסכים. דמעטינן נסכים כמה ממחה מיוחדים כו' ודם מוטל מנמחך ומ"מ מימתך ומ"ל דלמ שייך לומר מיפכת כלל דהא כדי שלא נאמר (משום) לד שלא מחיר הוא דלמיטריכא למיכתב מעל מנמחך למעוטי דם דמחרבי מהאות לד ואלו נסכים ממעטי מיעט:

פי' בקונטרס דהא דאמר בפ' כל שעה (פסחים דף לה.) והכשר לרבות עצים ולבונה אכלה בעלמא ואי לאכשר בעלמא דאי אכלה בעלמא דמיעטיה קרא לדם הא לאו הכי דהא אמינא דם ליבעי מלח דמולחיה ופסולא בעלמא קאמר אלא מדאוריתא ופסולא בעלמא קאמר דליכ ליה מלקות ועוד דהא גופא מסמע דלרבנן הוי דאוריתא דלר' יוסי אמר דאמר פסולא בעלמא והא דקרי לה מעלה בפ' כל שעה (פסחים דף לה.) הכי נמי קאמר נמי מעלה בעלמא דאוריתא דתנא דמלחיה מקבלין טומאה בעלי מ.) *עצים קאמר ולא בעלי הערכה ות"ת מנין לו לרבות עצים לטומאה דשהכשר מאחר דיש לו פדיון מן התורה אפילו בחר דשפיהנו לגיזרי כדמשמע ברים המנחות והנסכים (נזמנין דף*) לרבנן דפליגי עליה דרבי דלרבי ולחי ניחא דחייב הוא קרבן גמור וי"ל דהכא דמרבי עצים בכל מקום הייגו לרבי וקלת קשיא מאחר דחייבים על העצים משום טומאה אמאי לא מני להו בפרק שני דמעילה (דף י.) דתנן הקומץ והלבונה והקטורת כולם הוכשרו ליפסל במחוסר יום וחייבין עליהם משום טהר וטמא ופיגול לין בהם וי"ל בין לרבי בין לרבנן לא מלי מני דלרבנן לא מיחייב אעצים ולרבי יש בעצים משום פיגול לאחר שנקמלו ככל דבר שיש לו מתירין לאדם לא למזבח כלומר כלומר עולה שהם מתירין*: *(ב)אין בחטאות החיצונות וכאן בחטאות הפנימיות. פרש"י דבחטאות הפנימיות היו עובר עליו וטעמא כמו שמפרש לקמן ולא נהירא דא"כ בחטאות הפנימיות כמי. משמע לפי שיטת רש"י שאם בשלו לגול הומיל ולחוי לטבילה והזאה יהא חייב עלה אלא שמלכלו ולחוי ואין הסוגיא מוכיח הכי דאמרינן לעיל כיון דמלחיה נפיק ליה מתורת דם ולא יתחייב עליו ועוד דרבא דידיה אמר אפילו בחטאות הפנימיות ולכלו חייב ומשמע לפי' רש"י דרבא ליה לזטיר ולעיל קאמר יחיב רבא ומאמר להא שמעתא משמע דסבירא לרבא כזטיר לכן כ"ל דבזטיר (הייגו בבשל בחור) כ"ש לא פליגי הלוש עובר עליו והא דמחלק הכא בין חטאות הפנימיות לחיצוניות קאי לפי שיטת הר"ר יוסף בפסחים אפ"ה חייב עליו (בך מ"ל) ולא נהירא שהרי איבא קראי בב' דם שהיתה להרבות דם היה דם בהמה מבאה לחייב עליו כרת לכך נראה לפרש הבא הרבותא משום דקרש דמר"א ודאי דקרש חייב ח"ם בהם דשהרה שבנגדו ראוי להחטאת החיצונות אבל דם חמור שקרש דאין דם בהמה מבאה ראויה אפילו צלול לחטאות

עין משפט נר מצוה

טור א מיי' פ"ה מהלכות מיאורי מזבח הל' י"ח: טוד ב מיי' פ"ו מהל' מעה"ק הלכה ד: בי מיי' פ"ו מהלכות מאכלות אסורות הלכה ו ופי' מ"מ ולמ"מ: יז ג מיי' פ"י"ד מהל' מע"ק: יח ד מיי' פ"ב מהלכות מקואות הלכה כ [עוש"ע י"ד סימן קלא סעיף עון]: יט ה מיי' פ"ה מהלכות מיאורי מזבח הל"ח: כ ו מיי' פ"ו מהלכות מאכלות אסורות הל' י עוש"ע י"ד סימן מט סעיף ד:

גליון הש"ס

רש"י ד"ה דם מתור וכו' ולמין קרבן בעמלין. מלאם לבריה דלא דוקא נקרם דהא לא נקרם כי מי מיד מיזוק ומקלי דלמין קרבן בעמלים ומקלי כי כוה ראם לא נקרם משום דמייב משום דם והני כדם בבמה בעלמא מה"ת לא לחייב פקרמם מלין דחייב נקרם לחמם חמוס לי דמ"ל מלי מידם ר"ש כא מתניתין מדוכם כיה ניים פרק דם שמיעם נבין מתמים בין סקוים חייבים על דמו:

[עי' מוס' מגינה כב: סד"ה והא דלבנן]

שיטה מקובצת

ל) שהקפוה בחמה באור לא הוה דוקא דלאו בהכי תליא מילתא אלא כלומר באור לא הויא למילתא בחמה(לא)הויא למילתא: ב) בחטאות החיצוניות תיבת החיצונות השני נמחק: ג) דאמר רבא אמר רב חסדא: ד) בחטאות החיצונות ואכלו: ה) דחמנא דבר לקיחה ונתינה הואי ליתא שם: ו) דם חמור שקרש כו'. משום דבתא דחמור נקים לה דאעיב דאין ראוי לקרבן לפי שאין קרבן בפסחים אפ"ה חייב עליו (בך מ"ל) ולא נהירא שהרי איבא קראי בב' דם שהיתה להרבות דם היה דם בהמה מבאה לחייב עליו כרת לכך נראה לפרש הבא הרבותא משום דקרש דמר"א ודאי דקרש חייב ח"ם בהם דשהרה שבנגדו ראוי להחטאת החיצונות אבל דם חמור שקרש דאין דם בהמה מבאה ראויה אפילו צלול לחטאות

שער שלישי

במליחה וניקור בסר.

כתב סם הממכר כמי שלא שחט את הווריידין דאסור לאכול נאומצא ולעיונו לכן סברי וכו' :

אמר הכותב הכו ליה אמליון שחדש לן לליה מוסמות על שלין דבני המתכר ולעיונו ולכלות המתכר הבית לעיונו מחקות כרמוו מוקע לפי שהוקע מן הסתם בשמוטיו הבומה לחולה בשבת שמתרו מוחר לכריא בחומצא ולא הזכיר בו מגלי וכלבל בשחט הווריידין דוקא סם שוחט בהמה אינו שוחט את הווריידין ובשחט שוחט המינו לאכול בחומצא וכן בשובר מפרקתה של בהמה קודם שחלה שאלו בגמרא אמרו מוחר לאכול ממנה בחומצא ודוקא מפוס דשובר המפרקת הא בשחט שוחט בהמה כדלקמן מוחר בחומצא . ועוד מי בבהמה שלא שחט הווריידין אסור בחומצא אפשר דלא משמעינן מגא מי מחולת דלמעינן בפוס דוקמא הכין וכל מכן שאינו מפוס עצמו לדעת ידע ויכיר ויסמע ויסיף לקח ומ"ש שלא הו הסיחר אלא בנימות אבר אבר פעמ פעות גמורה שהם שאמרו לא אמרו ואם לא שחט את הווריידין מנחת אבר אבר אלא כל חמלת הוא דקמאר כל לא אמרו ואמרו אמר כל אמר לא לריך ומשום סיחר בהמה אמרו הוא דמאר כל אבר אבר אלא כל אבר אבר בהכי מני לה: וכ"ש בשחט המוסיר אמרו דם המוסיר שעיקר האיסור מחמת דם שבהם אין האיסור מחמת דם האיברים עדם האיברים לדם שאינו הוא יוצא כולה כולו בלמאכין בם הבומה לוב אחד בעוף הא אמר ליה ריבא וכולו של אחד בעוף אחר בעוף הא לכתחלה בעינן שנים ועוד דהא אמרינן בשוחט חדא בחולין וחדא במוקדשין . וצריכא דאי אשמעינן בחם הוא דבעינן רובא משום דלדם הוא צריך אבל בחולין דם הוא צריך אימא אפילו פלגא נמי מני ליה . אלמא אפי' בחצי בכל דם הסימן יוצא כ"ש שאין דם כל האיברים יוצא בסימן אחד ריבא לבדוק בווריידין ובשני סימנין ואפי' בעוף ואם לא נשחטו אר"ר יוחנן והווריידין צריכין חתיכה כמו שאמרו בסימנין . וגם הא דכתב כן באיסור משהו ח"ל לצלי מיהא מתכשרי כולהו הווריידין ובשחיטת רוב שני סימנין בשעת שחיטה והוא דממצי לשחיטה . ומיהו לדידי קשיא לי דהא וראי לרבי יהודה בששחט בלילה ושני ווריידין מני ליה ולא בעי חתיכת איברים בכלל וכדתנן ש שחוט את הווריידין וארבנן דאמרי השוחט אחד בעוף קאי בסימן אחד בעוף משמע דסני להו ולא בעי חתיכת אבר בכלל שחט אחד בעוף שחיטתו כשרה ובודאי בלא חתיכה קאמר ליה רבי יהודה אומר עד שישחוט את הווריידין כלומר אינו צריך חתיכה עד שישחוט את הווריידין דלהכשירו בחתיכה אפילו בה מרה הווריידין אינן בתורת שחיטה וכדאסיקנא התם . בפ"ג דיד הנשה אמר מר בר רב אשי הני ביעי דגדיא ער תלתא יומין לקלפה סכאן ואלך אי אזרען אסרין ואי לא אזרען שריין מנא ידעינן אי אית בהו סוריקי סומקי אסרין ואי מסתברא לי דכל הנך שלשים יום אפי' אית בהו סוריקי סומקי שריין דלאו רם הוא אלא מראה דם וכשומנא

מיכן סני כדרך שהוא מולח בקדשים וכן כתב הרב רבי יהודה ברבי ברזילי ברצלוני ז"ל כי בעי מליחה לקרדה אבל לצלי לא בעי' מליחה דנורא מישאב שאיב . *מיהו לא אמרו בבשר שמותר באומצא ובצלי בלא מליחה אלא כששחט את הווריידין הא לאו הכי אסור עד שיתחוך אבר ויצלה או שיחתוך אבר אבר וימלח שהרי בעוף אסרו בצלי בלא שחט את הווריידין ולא התירו בבהמה אלא הואיל ומנתחה אבר אבר אלמא כל אימת דלא שחט את הווריידין הדם כנוס הוא ומובלע בחוטי הבשר ואסור . ומיהו מסתברא לי דבחטיטת חוטי דם שבבשר מותר שהרי אמרו השוחט לחולה בשבת מותר לבריא באומצא . וסתם שוחט בהמה אינו שוחט את הווריידין . ועוד שמיעא לי משובר מפרקתה של בהמה דאיבעיא להו בפ' כל הבשר אם מותר לאכול ממנה באומצא דאלמא דהוקא בשובר מפרקתה ומשום שמבליע דם באיברים הא בשאינו שובר מפרקתה אעפ"י שלא שחט את הווריידין באומצא שרי . אלמא משמע מיהא דבחטיטת חוטי דם שבבשר שרי . אבל הרב אלפס ז"ל כתב באיסור משהו דאסור לאכול אפילו בצלי בלא אבר אבר אא"כ שחט הווריידין ושני סימנין ואפילו בעוף דאפי' אלוני עליה דרבי יהודה בווריידין בסימנין מיהא מורו שדם האיברים יוצא וכדאמרינן בשובר מפרקתה של בהמה וכ"ש בשלא שחט הסימנין שאין מקום לדם שיצא משם ואפילו בעוף נמי שהרי השוחט אחר בעוף הא לכתחלה בעינן שנים ועוד דהא אמרינן בשוחט חדא בחולין וחדא במוקדשין . וצריכא דאי אשמעינן בחם הוא דבעינן רובא משום דלדם הוא צריך אבל בחולין דם הוא צריך אימא אפילו פלגא נמי מני ליה . אלמא אפי' בחצי בכל דם הסימן יוצא כ"ש שאין דם כל האיברים יוצא בסימן אחד ריבא לבדוק בווריידין ובשני סימנין ואפי' בעוף ואם לא נשחטו אר"ר יוחנן והווריידין צריכין חתיכה כמו שאמרו בסימנין . וגם הא דכתב כן באיסור משהו ח"ל לצלי מיהא מתכשרי כולהו הווריידין ובשחיטת רוב שני סימנין בשעת שחיטה והוא דממצי לשחיטה . ומיהו לדידי קשיא לי דהא וראי לרבי יהודה בששחט בלילה ושני ווריידין מני ליה ולא בעי חתיכת איברים בכלל וכדתנן ש שחוט את הווריידין וארבנן דאמרי השוחט אחד בעוף קאי בסימן אחד בעוף משמע דסני להו ולא בעי חתיכת אבר בכלל שחט אחד בעוף שחיטתו כשרה ובודאי בלא חתיכה קאמר ליה רבי יהודה אומר עד שישחוט את הווריידין כלומר אינו צריך חתיכה עד שישחוט את הווריידין דלהכשירו בחתיכה אפילו בה מרה הווריידין אינן בתורת שחיטה וכדאסיקנא התם . בפ"ג דיד הנשה אמר מר בר רב אשי הני ביעי דגדיא ער תלתא יומין לקלפה סכאן ואלך אי אזרען אסרין ואי לא אזרען שריין מנא ידעינן אי אית בהו סוריקי סומקי אסרין ואי מסתברא לי דכל הנך שלשים יום אפי' אית בהו סוריקי סומקי שריין דלאו רם הוא אלא מראה דם וכשומנא

שער שלישי

במליחה וניקור בסר :

ומינו לכן סברי וכו' :

אמר לאכול אפי' בצלי עד שיתחוך אבר אבר ויצלה . רצה לאכול מבשר חי אסור עד שיתחוך ויצלה . ויראה לי שאם ניקר הבשר מחוטי דם . אוכל אפילו בלא מליחה דו' אר' אפילו עוף כולו באחד . שדם האבריים יוצא הוא דרך המיסגים אפילו שלא יחתך הווריידין . ולא הצריכו חתיכות הווריידין או חתיכת אבר אלא מפני דם החוטין שבשדרה . ויש מגדולי הגורים שהחמירו שלא לאכול כולו כאחד אפילו בצלי אלא אחר חתיכת הווריידין ורוב המיסגים : חוטי דם . יש בעוף ובבהמה שאין מנקין את דמן לא דרך ווריידין ולא דרך סימנים . וחן חוטין שבין הבחמה . והכתף והחוטין שבלחי וכן שבלחי העוף ושבגוף ולעיכך צריך לחתכן . ואם לקדירה צריכין חתיכה ומליחה . ואם לצלי צריכין חתיכה ואין צריכין מליחה . ומה הפרש בין אילו לווריידין . או לחתיכה שנצרר הדם שאינן צריכין חתיכה כמו שבארנו . יראה לי שלא החירו בווריידין אלא כשהוציאן מתוך הבשר ושם פיהם על פני האש שכל . שאין מבדיל ביניהם ובין האש . האש שואב את דמם . וכן הטענה בבשר שנצרר בו הדם . אבל חוטין שמובלעין בתוך הבשר . הבשר מבדיל בינו ובין האש . ולעיכך אין האש שואב היטב את הדם . ולעיכך אסור עד שיתחוך . ויצלה או יתחוך וימלח . חוטין שתחת הלשון בכלל חוטי הדם של לחי . וצריכין לחתכן על הרוך שאמרנו :

וכיצד מולחין את הבשר לקדרה: נותנין את המלח לשני צדדיו . מולח והופך ומולחו

מיכן סני כדרך שהוא מולח בקדשים וכן כתב הרב רבי יהודה ברבי ברזילי ברצלוני ז"ל כי בעי מליחה לקדרה אבל לצלי לא בעי' מליחה דנורא מישאב שאיב . *מיהו לא אמרו בבשר שמותר באומצא ובצלי בלא מליחה אלא כששחט את הווריידין הא לאו הכי אסור עד שיתחוך אבר ויצלה או שיחתוך אבר אבר וימלח שהרי בעוף אסרו בצלי בלא שחט את הווריידין ולא התירו בבהמה אלא הואיל ומנתחה אבר אבר אלמא כל אימת דלא שחט את הווריידין הדם כנוס הוא ומובלע בחוטי הבשר ואסור . ומיהו מסתברא לי דבחטיטת חוטי דם שבבשר מותר שהרי אמרו השוחט לחולה בשבת מותר לבריא באומצא . וסתם שוחט בהמה אינו שוחט את הווריידין . ועוד שמיעא לי משובר מפרקתה של בהמה דאיבעיא להו בפ' כל הבשר אם מותר לאכול ממנה באומצא דאלמא דהוקא בשובר מפרקתה ומשום שמבליע דם באיברים הא בשאינו שובר מפרקתה אעפ"י שלא שחט את הווריידין באומצא שרי . אלמא משמע מיהא דבחטיטת חוטי דם שבבשר שרי . אבל הרב אלפס ז"ל כתב באיסור משהו דאסור לאכול אפילו בצלי בלא אבר אבר אא"כ שחט הווריידין ושני סימנין ואפילו בעוף דאפי' אלוני עליה דרבי יהודה בווריידין בסימנין מיהא מורו שדם האיברים יוצא וכדאמרינן בשובר מפרקתה של בהמה וכ"ש בשלא שחט הסימנין שאין מקום לדם שיצא משם ואפילו בעוף נמי שהרי השוחט אחר בעוף הא לכתחלה בעינן שנים ועוד דהא אמרינן בשוחט חדא בחולין וחדא במוקדשין . וצריכא דאי אשמעינן בחם הוא דבעינן רובא משום דלדם הוא צריך אבל בחולין דם הוא צריך אימא אפילו פלגא נמי מני ליה . אלמא אפי' בחצי בכל דם הסימן יוצא כ"ש שאין דם כל האיברים יוצא בסימן אחד ריבא לבדוק בווריידין ובשני סימנין ואפי' בעוף ואם לא נשחטו אר"ר יוחנן והווריידין צריכין חתיכה כמו שאמרו בסימנין . וגם הא דכתב כן באיסור משהו ח"ל לצלי מיהא מתכשרי כולהו הווריידין ובשחיטת רוב שני סימנין בשעת שחיטה והוא דממצי לשחיטה . ומיהו לדידי קשיא לי דהא וראי לרבי יהודה בששחט בלילה ושני ווריידין מני ליה ולא בעי חתיכת איברים בכלל וכדתנן ש שחוט את הווריידין וארבנן דאמרי השוחט אחד בעוף קאי בסימן אחד בעוף משמע דסני להו ולא בעי חתיכת אבר בכלל שחט אחד בעוף שחיטתו כשרה ובודאי בלא חתיכה קאמר ליה רבי יהודה אומר עד שישחוט את הווריידין כלומר אינו צריך חתיכה עד שישחוט את הווריידין דלהכשירו בחתיכה אפילו בה מרה הווריידין אינן בתורת שחיטה וכדאסיקנא התם . בפ"ג דיד הנשה אמר מר בר רב אשי הני ביעי דגדיא ער תלתא יומין לקלפה סכאן ואלך אי אזרען אסרין ואי לא אזרען שריין מנא ידעינן אי אית בהו סוריקי סומקי אסרין ואי מסתברא לי דכל הנך שלשים יום אפי' אית בהו סוריקי סומקי שריין דלאו רם הוא אלא מראה דם וכשומנא

וכשומנא בעלמא הוא וכראמרינן גבי טחול. ותדע לך דאל"ה גבול שנתנו בהן ל' יום למה דאי אית בהו סוריקי סומקי כאן ובאן אסורין ואי לית בהו סוריקי סומקי כאן וכאן שרין. אומצא ביעי ומוזריקי פליגי בהו רב אחא ורבינא בבל התורה רב אחא לחומרא ורבינא לקולא בר מרני תלת דרב אחא לקולא ורבינא לחומרא והלכתא כרב אחא לקולא. והשתא איזל ומפרש להו ובמאי פליגי האי אומצא דאסמיק חתכיה ומלחיה ואפי' לקרדה שפיר דמי תלייה בשפורא מידב דאיב ושרי אותביה אגומרי פליגי בה רב אחא ורבינא כלומר זו היא שנחלקו בו רב אחא ורבינא חד אמר מישאב שאיב ליה וחד אמר מיצמת צמתא ליה והלכתא מישאב שאיב ליה. וכן ביעי וכן מוזריקי פי' ביעי ביצי זכר ומשום קליפתן העליונה שיש בה סומקי דדמא כמו שאמרנו למעלה. ופי' מוזריקי ווירידין. וכן פי' בעל העיטור ז"ל וכתב הרב ודוקא שלא נקבן בשעת שחיטה אבל הרי הן כבשר. וקשיא ליה כיון דקיי"ל כר' יהודה דאמר בשחיטה דאים דם ונפיק שלא בשעת שחיטה קריר דם ולא נפיק כר"פ השוחט הבא מאי מהניא להו חתיכתן ותירץ הוא ז"ל דהם אבל חתוך מהני. ואינו מחוור בעיני דמאי שנא נקב מ"ש חתך הבניקב נמי ימצא דם מקום לזוב דרך שם דהא רישא אמרינן בית מידי דמעבר שרי. אבל עיקר קושייתו אינה דהא דאמרינן שלא בשעת שחיטה קריר דם ה"ק קריר דם חוטין שבגוף ודם הווירידין נפיק בהדיא שעתא מנפשיה דרך נקיבת הווירידין וה"ה אלו חוטין הווירידין כולן לשנים לא נפיק דם מנפשיה ואפילו ע"י צלייה נפיק החוטין כיון שנקרש הדם בתוך החוטין והחוטין בתוך הבשר. טמונין בשחותך את הווירידין עצמן על ידי חתוכן דמן יוצא דרך שם וה"ה שאר החוטין אם חתך כל אחר ואחר דמהני להו ונפיק דמן דרך הנקב וכראמר רב חסרא אבל בהמה האיל ומנתחה אבר אבר לא צריך ועוד אכתוב דין הכשר בישרא דאסמיק למטה עם דין הכבד. ניקור חוטי דם והיכשירן. גרסינן בפרק גיד הנשה אמר אביי ואיתימא רב יהודה חמשה חוטי הוו תלתא משום תרבא ותרי משום דטחלי ורכפלי ודבולייתא משום תרבא דידא ורלועא משום דמא נפקא מינה הנך דמשום דמא אי חתיך ומלח להו שפיר דמי. דמשום תרבא לית להו תקנתא. וחוטין שבגוף העוף הרי הן כחוטין שביב בהמה והילכך צריך לחתוך עצם האגפים או לנקר אותו חוטין שבתוכן ומולחן. וכן חוטין שבלחי העוף וחוטין שבכתף בכלל הן וצריך לחותכן או ליטלן. וכן כתב הראב"ד ז"ל באיסור משה וכן כתב הרב בעל התרומות ז"ל. וכן החוטין שתחת הלשון בכלל הלחיין הן וצריך לחותכן או ליטלן. וראיתי להראב"ד ז"ל דהוקשה לו הני תרי חוטי דם דקא חשיב טפי מכל שאר חוטי דם שבגוף. ולא ליה דהני תרי לאו דוקא אלא אף הני תרי קאמר ולריבותא נקטינן דאעפ"י שהם סמוכין לווירידין לא מתכשרי בחתיכת הווירידין לקולא אלא א"ב חתך להו ומלח להו וכל שכן שאר חוטי הגוף אבל לצלי מיהא מיתכשרי כולהו בחתיכת הווירידין. ובשחיטה רוב שני סימנין בשעת שחיטה ורוא דסמצי ליה שפיר. ואינו מחוור בעיני דמרמני להו ואמר חמשה חוטי הוו ופ

רב אמר שמואל לא הבכר יולה מידי ומנו [ס] אלא מ"ל מולנו יפה יפה

[ס] אלא מ"ל מולנו יפה יפה [רש"י] ובכר לא מולנו יפה מיעוט. ולא מ"ל מולנו יפה מיעוט. ולא מ"ל מולנו יפה מיעוט. ולא מ"ל

ד"ה **ובעיקר המליחה כתב הרשב"א** שאין צריך ליתן מלח על הבשר וכו'. ז"ל הרשב"ם בתורת הבית (קצר שם עם סוע"ם) כילד מולחין את הבשר לקדרה נותנין את המלח משני צדדיו מולח והופך ומולח, ומולחו יפה ואינו צריך ליתן עליו מלח עד שיכסנו כולו ולעשותו כגון מלח מולח יפה עד שלא יהא רחוי לאכילה עם אותו המלח ה) עד שיפליט את דמו **ד ובעיקר המליחה כתב הרשב"א שאין צריך ליתן** מלח אלא מלח מלד אחד או שלא היה נוח לעשות כמולח מרגולים או חוזיס שמי אפשר שיבנק המלח בכל צדדי חלליו אע"כ ביתר אותם בתוך או שמילא חללן במלח כמוליחתא מוחר והדין נותן שלא תהא מתיכת בשר דקה חמורה מתתיכה עבה כטופח ו) שזו צריכה מלח שני צדדין לבד אע"פ שיש בעביה טפח ודם שבאמצע מתיכה מי הוציאו ואין לדבר קצבה עכ"ל וראיה מדבריו דלכתחלה צריך למלוח התתיכה משני צדדין וכן כתב הרב המגיד (פ"ו סוף הי"ח) בשמו ומתיהני על רבינו שכתב בשמו שאין צריך דמשמע דלכתחלה נמי לא ליתא ומיהו בחוזיס ומרגולים דברי מעין לומר דלכתחלה נמי אין צריך למלחן בפנים וכן כתב רבינו ירוחם (שם) בשמו אבל הר"ן בפרק ג"ה (ל סוע"ב) אהא דאמר רב יהודה אמר שמואל חוטי היד אסורים משום דם כתב דיניס אלו כדעת הרשב"א וכתב דגדי ותרנגולת צריך למלחן מבפנים לכתחלה וכן מבואר בתורת הבית המרוך (שם עג.) שסיים וכתב ומיהו לחם מלח לתוך מרגולים וחוזיס שפיר דמי אף ע"פ שאין המלח נאחז למעלה בצלעות כשאתה משכיבן על צידן השני עכ"ל: **וז"ל** ספר המרומה (סי' סב) צריך לחת הרבה מלח בכל מליחות שלנו צריך שיהא קרוי אינו נאכל מחמת מלחו שיהא רוב המלח מקלקל טעם הבשר וגם צריך למלוח הבשר מכל הצדדין וכן המרגולת או הטלה צריך למלוח מבפנים ומבחוץ עכ"ל: **וכתב** המרדכי (סי' תשיט) שרבינו חם (תוס' קיב. ד"ה הני) אמר שצריך למלחו עד שלא יהא נאכל מחמת מלחו ולכך הזכיר שמואל פעמיים יפה יפה גבי מליחה שצריך למלוח הרבה עכ"ל וסמ"ג (לאוין קלו מז סוע"ג) כתב דריב"ם גורס בהנהיא דהקומץ רבה (מנחות כח.) יכול תבואהו ת"ל ממלח כילד עושה מביא את האבר ונותן עליו מלח והופכו ונותן עליו מלח ומעלהו אמר אביי וכן לגלי כלומר אבל לקדרה אין די במליחה זו כי צריך לשפשף בידיו שיבלע בו המלח עכ"ל: **וכתב** עוד המרדכי (שם) שיש מי שאוסר מרגולת שנמלחה מבחוץ ולא מבפנים וכתב (סי' תשכ) שגם מעשה ליד רבינו יהודה שנמלח רשם כבש מבחוץ ולא מבפנים והורה שלא למלחה פעם שנית ולא יבשל אותה אלא יצלה אותה דעורא מישב שייב וכתב בשם הרוקח (סי' תטו ותכח) שה"ר שמואל וה"ר שמריה ז) מכשיריס בעוף שנמלח מבפנים ולא מבחוץ כי מה לי מליחת עוף מבחוץ למליחתו מבפנים ובשם ה"ר אביגדור כתב שאם נמלח מבפנים ולא מבחוץ אם יחזור וימלח מבחוץ למה לא יהא מותר לבשל ומיהו כל שלא מלח אלא מלד אחד משמע דאסור לקדרה עכ"ל: **והרשב"א** כתב בתשובה (ח"א סימן רסה) לאסור סברות אלו וז"ל ראיתי מאי דכתב מר בשם המוספות דמליח אין שם רותח עליו עד שימלחנו משני צדדין כמליחה דקדרה אין זה מחוור בעיני דמה שאמרו מולחו והופכו ומולחו וכן לקדרה לאו לאימרא שאינו כרותח להפליט דמו אלא כשמולחו משני צדדין דומה על עצמך ירך של שור עבה כזרת במליחת שני צדדין בגי ואפילו מחזור ומחתוך ממנה קצת אין צריך למלוח מקוש החתך שע"י המליחה נפלט כל הדם אפילו אותו שנתמצא וכשהיא מתיכה קטנה נאסור אותה אע"כ מלח משני צדדין ועוד הנהו מעמהתא (ז:) דאימלחן מי ריש גלותא בגידא דנשיא [ב] דאקרה רב אחא כולה כרותח דמבושל ורבינא לפחות כדי קליפה כרותח דלגי והלא הגיד ושומנו לא נמלח אלא מלד אחד אלא דההיא דוכן לקדרה היינו לכתחלה דכל היכא דאפשר מלחינן כל צדדין להפליט דמו יפה יפה עכ"ל ודברי הרא"ש שכתב רבינו הם בפרק כ"ה (סי' מג ומד) אהא דאמר שמואל אין הבשר יוצא מידי דמו אא"כ מולחו יפה יפה וכ"כ שם הר"ן (שב. ד"ה אין הבשר) דמדקאמר מולחו יפה יפה הרבה מלישות משמע משני צדדין ומתוכו בדבר שמבשלין כולו כאחד עכ"ל ולוקח על פי שמדברי רבינו נראה שהרשב"א והרא"ש חולקים מתוך דברי הרשב"א שכתבתי נראה שאפשר לומר שאינם חולקים שמ"ש רבינו בשם הרשב"א שאין צריך ליתן מלח על הבשר על שיכסנו כולו היינו לומר שאין צריך לעשותו כגון אבל אין הכי נמי שצריך לפזר עליו מלח שלא יאחר מקוש מבלי מלח וכן מ"ש בשם הרשב"א שאין צריך למלוח התתיכה משני צדדים כבר נתבאר דהיינו בדיעבד אבל לכתחלה צריך למלחה משני צדדין וכן חוזיס ומרגולת צריך למלחן גם מבפנים ודברי הרא"ש ואם לא מלחם אלא מבפנים או מבחוץ וכן התיכה שלא נמלחה אלא מלד אחד מותר ומשמע דהרא"ש נמי מודה בהא והכי נקטינן לפסק הלכה (ו):

דרכי משה

(ו) **ובאיסור** והיתר הארוך כלל א"ב [ג] פסק כדברי ב"י דבדיעבד שרי ומשמע מדברי ב"י לדברי הר"ן ודברי המתירין דאפילו לא נתבשלה עדיין

חדושי הגהות

[ב] **בגמרא** (שם ז:) איתא הנהו אטמהתא דגידא נשיא וכו' רבינא אמר רב אחא בר רב שרי ע"כ מעתה נראה לענין כל דנהי דהרשב"א והרא"ש מחולקים מתוך דברי מלן דשרי לא התיר אלא כדי קליפה (עיין בב"י סימן ק"ה) עכ"פ ערטב דבריהם הוא בשמות התנאים ולריך להחליפם לענין כל אחד על מקומו יטוא: [ג] **דברים** אלו המוסרים הנה שהרי בסמוך מיד כתב בשם איסור והיתר הארוך לאסור בדיעבד ויהיו דברי האיסור והיתר הארוך כסותרים זא"ז אמנם מפשטי באיסור והיתר הארוך

הגהות והערות

ה) **בתוה"ק** הנוסח "כדי שיפליט את דמו": ו) **בתוה"ק** כתוב בלשון זה "שזו צריכה מלח משני צדדין אע"פ שאין בכל עביה כחצי אצבע. וזו די לה במליחת שני צדדין לבד אע"פ שיש בעביה טפח" וכו': ז) **לפנינו** במרדכי "ה"ר שמחה". ועיי"ש וכן העתיק בד"מ הארוך:

ג **ובעיקר המליחה כתב הרשב"א** שאין צריך ליתן מלח על הבשר וכו'. אע"פ שהרשב"ם כתב וז"ל כילד מולחין את הבשר לקדרה נותנין את המלח משני צדדיו מולח והופך ומולחו יפה ואינ"ל ליתן עליו מלח עד שיכסנו כולו ולעשותו כגון מלח מולח יפה עד שלא יהא רחוי לאכילה עם אותו המלח כדי שיפליט את דמו, ס"ל לרבינו דמ"ש נותנין את המלח משני צדדיו אינו מדינא אלא על דרך היותר טוב כי כן המנהג בישראל שהרי אע"כ כתב וראיה לי שא"ל למלוח משני צדדין אלא למלוח מן המובחר ובאפשר וכו' אלמא דמדינא א"ל למלוח משני צדדין. ולכסות את כולו אף למלוח מן המובחר א"ל, וז"ש רבינו בשמו אמלה שא"ל למלוח עד שיכסנו כולו וכו' ואע"כ כתב שא"ל למלוח משני צדדין כלומר לא מינעינא דעד שיכסנו כולו א"ל אלא אפילו משני צדדין א"ל מדינא והכי מוכח מרא"ש הרשב"ם מתתיכה עבה דלכתחלה נמי א"ל לבקעה ולמלחה מכל הצדדין ולמלוח מן המובחר ולאי צריך לבקעה עיין לקמן בסימן ע"א ובמ"ש בשם (סי"א) בס"ד: **ומ"ש** הרשב"ם דא"ל שיכסנו כולו ולעשותו כגון. האי ולעשותו כגון הוא פירוש של יכסנו כולו דכשיכסנו כולו נעשה כגון וכתב רבינו שהרא"ש נחלק עליו דמדינא צריך שיכסנו כולו וממילא נעשה כגון וגם צריך למלוח משני צדדין, והרב בית יוסף נ"ל דאף להרשב"ם צריך למלוח לכתחלה משני צדדין מדינא וכדמשמע מתשובתו שהביא דכיון דבדיעבד סגי אפילו מלד אחד והרא"ש נמי מודה בהא ואינו חולקין ולפע"ד מה שהבין רבינו מדבריהם הוא הנכון דמאחר שכתב הרשב"ם דלמלוח מן המובחר בעינן משני צדדים אלמא דמדינא א"ל משני צדדין, ומ"ש בתשובה לכתחלה מולח משני צדדים היינו נמי למלוח מן המובחר לכתחלה: **ולענין** הלכה נקטינן כהרא"ש דמדינא בעינן משני צדדין ואם לא מלחו אלא מלד אחד ונתבשל כך כתב המרדכי פרק כל הבשר (סי' תשיט) דיש מתירין ויש אוסרין ומהרא"י בהגהת שערי דורא סימן ט"ו (ס"ק ה) כתב דהכי נהוג לאיסור וכן פסקו או"ה שער שביעי סימן ז' ומהרי"ל בדרשותיו (דיני או"ה) אבל אלא נתבשל כתב מהרא"י לשם אם לא עבר יום אלא משנמלחה שרי למלוח שנייה דכיון דאותו לד שנמלח פולט ליר דידיה כל יום אלא מגב דפולט ליר דידיה פולט נמי הדם שבולע מלד השני שנמלחה בפעם שנייה ומהר"ם איסרלש בהגהת ש"ע (ס"ד) לא התיר למלוח שנייה אע"כ הוא תוך י"ב שעות למליחה הראשונה דאחר י"ב שעות אינו פולט ליר לדעת הרשב"ם מיהו צריך שתדע דלא מהני מליחה שנייה אלא היכא דלא הודם הבשר אחר מליחה הראשונה אבל אם הודם אחר שאהה שיעור מליחה אין לו תקנה במליחה שנייה כאשר יתבאר בס"ד בסוף סימן ע' (ס"ט) דכיון שהודם נסתמנו נקבי הפליטה וכשימלחנו שנייה ויהיה בולע הדם מלד השני שוב אינו נפלט ואין תקנה לבשלו ולא שרי אלא בגלי ובגלי שרי אפילו לא נמלח אלא לד אחד לפני זמן מרובה. מיהו היכא דלא פיזר עליו מלח כ"כ עד שלא נשאר מקום בלתי מלח כתב או"ה שער רשאון (דין ז) דיש להתירו בדיעבד אפילו אם כבר נתבשל וכ"ל דס"ל דיש להתיר טפי בנמלח מלד אחד בלבד דכתב בשער ז' דאסור אפילו בדיעבד בנתבשל משא"כ בשלא פיזר עליו מלח כ"כ וכו' והכי משמע דכך היא דעת מהרש"ל באיסור והיתר שלו (מבוטות סי' טו ס"ק ב) אמנם בכך דלא כמהר"ם איסרלש בתורת חטאת (כלל טו דין ז) לכתב דאין חילוק ומשום הכי כתב דלצורך שבת או הפסד מרובה ג"כ יש להתיר אם לא נמלח אלא לד אחד ונתבשל והרא"ש והר"ן ולפעד"נ דאין להקל כלל בזה ודו"ק:

אם:

ד ושיעור שהייתו במלח כתב הרמב"ם כדי שיעור הילוך מיל.

כתב הרב המגיד על שם הרמב"ן שכך פירשו הגאונים ויש קמן משיעור שיעור העור שהוא כדי הילוך מיל ובפרק כלל גדול (שבת עה:) אמרו דהמולח מייב משום מעבד וע"ש ובמרדכי כתב דרא"ה נמי פסק כשיעור מיל וכך מצא על שם רש"י: ומ"ש על שם הרא"ש שהוא כדי צלייה. בפרק גיד הנשה (סי' ז) ובפרק כל הבשר כתב כן בהמה מקומות (סי' ג לא ומד) וכ"כ בה"ג, ובמרדכי על שם אור זרוע פירש דשיעור מליחה כשעור צליית אותה תחיכה עצמה וכ"כ שערי דורא סימן י"ל מיהו לרא"ה הקשה ע"ז דל"כ נמת דבריך לשיעורין כי פעמים שהמדורה גדולה וגלה בהמה וכו' כמ"ש במרדכי ועוד דל"כ לפעמים שיעור צליית אותה תחיכה הוא פחות ממיל או יותר וזה היפך דעת הגאונים שדבריהם דברי קבלה דמשערינן בהילוך מיל והיכון לחילי ולידי מד שיעורא הוא והוא דאין המליחה אלא להוציא שורש הדם והוא נמשך אחר המלח כל שביבות הבשר ומה שנשאר אחר שיעור מיל בתחיכה אפילו הוא מאדים יותר הוא מוחל ונקרא חמר בשר ושיעור צלייה נמי אינו רק כשיעור שנצלה הבשר כל שביביו על פניו בלבד דאז יוצא כל שורש הדם ומע"פ שלא נצלה כלל באמצע התחיכה ונראה אדום ביותר אין זה דם אלא מוהל וא"כ לפ"ז אין מילוק בין תחיכה עבה לשאינה עבה ושיעור מיל ושיעור צלייה אחד הוא וסברא זו ממצא בדברי הרא"ה בספר בדק הבית (ב"ג ע"ג עא, עב: ד"ה עוד) ובדברי הר"ן פרק כל הבשר (מב: ד"ה דגים) גבי דגים ושופות אלא שכתבו כן על דרך הרמב"ם (פ"ו ה"י) דלא חיישינן לדם הנשאר בתוך התחיכה לאחר שיעור מליחה מאחר שצריכין לתלוה אותן ברותחין אבל אחרתו ע"פ דרך כל הפוסקים המולקים עליו בזה דלאחר שיעור מליחה אין צריך

ו ושיעור שהייתו במלח כתב הרמב"ם (מאכ"א פ"ו ה"י) כדי שיעור הילוך מיל ואדוני אבי הרא"ש ז"ל כתב כדי צלייה. דברי הרא"ש הם בפרק כ"ה (סי' לג לח ומד) וכן כתבו שם התוספות (קיב. ד"ה הני) בשם בה"ג (הל' דם סי' קה קלג קע"ב) וכן כתב הרשב"א בתורת הבית (תרוך ב"ג ע"ג עג, קצר עב.) וטעמא משום דיולא הדם ע"י מליחה כמו ע"י צלי ולכך משיב מליח כרותח והרב המגיד ביקש למצוא סמך לדברי הרמב"ם וכתב שאחר"כ מצא להרמב"ן (מהדו' רייכמן חולין קיב. ד"ה ובהלכות) שכתב שיעור צלייה פירשו הגאונים כדי הילוך מיל ע"כ ומשמע דבשיעור מיל סגי אפילו לשור שלם ואפילו לתחיכה קטנה צריך שיעור מיל דלא פלוג רבנן ביניהו אבל בהגהות

מלח על הבשר עד שיכסנו כולו אלא מולח יפה יפה עד שלא יהא ראוי לאכול עם אותו מלח ואין צריך למלוח החתיכה משני צדדיה. (ו) [ג] אבל אדוני אבי הרא"ש ז"ל כתב צריך לפזר עליו מלח הרבה שלא ישאר בו מקום מבלי מלח. ואווז ותרנגולת צריך למלחם גם מבפנים: ו [ד] ושיעור שהייתו במלח כתב הרמב"ם [ח] כדי שיעור הילוך מיל ואדוני אבי

משירי (סי' מג) כתוב משהין אותה במלח כשיעור צליית אותה תחיכה עצמה כפי עביה וגדלה וז"ל המרדכי שם (סי' תשנ) כתב בה"ג שיעור מליחה כשיעור צלייה וכתב אבי"ה (סי' אלף לח) דלא נהירא דל"כ נתת דבריך לשיעורים דפעמים שהמדורה גדולה ומצלת שעלה בהבהה ונראה כמו שמצאתי בשם רש"י (ספר האורה מ"כ סי' קנ) דשיעור מליחה כשיעור מיל ובאור זרוע (ס"א סי' תעד) פסק דשיעור מליחה כשיעור צליית אותה תחיכה עצמה והרי"ף פסק בס"פ כ"ה (מב:) כמה שיעור שהייה שיצטרך להשהות הבשר במלח אמרו רבנן בכדי שישאבו הבהמה ושתהיה נפשטת ויבדק הבשר מן החלב ומכל איסורין שיש בה בציר מהכי אסור ע"כ אך בספקי הרא"ש לא הובא לשון זה ובתרומת הדשן (סי' קכו) כתוב דמרגלא בפומייהו דאינשי דצריך לשהות הבשר במלח שעה אחת ויש לומר שנהגו העולם כדברי אור זרוע ושערי דורא (סי' יא) שכתבו דשיעור מליחה כשיעור צליית אותה תחיכה עצמה לפי גדלה ועביה והואיל ואין שיעור זה שוה בכל התחיכות קבעו העולם להם שיעור מוגבל ותפסו שעה לשיעור זה וסמך לזה מדמשמע בפרק תמיד נשחט (נח.) דאפילו גוף שלם כמו הפסח

סגי בשעה אחת לצלייתו אבל הרא"ש ז"ל כתב צריך לפזר עליו מלח הרבה כו'. הרא"ש דקדק מדקאמר בגמרא ומולחו יפה יפה דמשמע שצריך למלחו מכל צדדיו שלא ישאר בו מקום מבלי מלח. כתב מורי ורבי (בביאורו לעור) מאות התמיר אלא עיקר דינו למלוח משני צדדיו היטב וק"ל (ומצאתי בביאורי רש"ל שפיים ז"ל ובספרי (ס"ש חולין פ"ח סי' פג) מזרחי ובמנחי שמן הדין הוא ולא מכח חומרת. עד כאן המגיה):

דרישה

[ג] **אבל א"א הרא"ש ז"ל כתב צריך לפזר עליו מלח הרבה כו'.** מתוך לשון רבינו משמע שהרא"ש פליג על הרשב"א וב"י כתב שמדברי הרשב"א משמע שגם הוא סובר שלכתחלה צריך למלחו מכל צדדיו ולא כתב בלשונו שאינו צריך אלא שבדיעבד סובר אף אם לא מלחו מכל צדדיו שרי ובזה גם הרא"ש מודה ולא פליגי: [ד] **ושיעור שהייתו במלח כו'.** כתוב בתרומת הדשן מרגלא בפומי דאינשי שצריך להשהות הבשר במלח שעה אחת וי"ל שנהגו העולם כדברי אור זרוע ושערי דורא שכתבו דשיעור מליחה כשיעור צליית אותה תחיכה עצמה לפי גדלה ועביה והואיל ואין השיעור הזה שוה בכל התחיכות קבעו העולם להם שיעור מוגבל ותפסו שעה לשיעור זה ויש לסמוך לזה מדאמרינן בפרק תמיד נשחט דאפילו גוף שלם כמו הפסח

שרי הואיל וכבר נמלחה מצד אחד די בכך אלא שלכתחלה מולחים משני צדדים למצוה מן המובחר אמנם באיסור והיתר הארוך כלל ד' (דין ה) פסק דאסור אף בדיעבד אפילו אם נתבשל כך ואם לא נתבשל עדיין אין לו תקנה לחזור ולמלחו מצד השני אלא צריך לצלותו דנורא מישאב שאיב וכן כתב מהרא"י בהג"ה שערי דורא (סי' טו ס"ק ה ד"ה ומרדכי) דהכי נוהגין ומכל מקום אי לא עבר עדיין יום שלם שנמלחה מצד אחד או מבפנים או מבחוץ בעוף יכול למלחו עדיין צד השני דכיון

שהתחיכה פולט ציר יום שלם אינו בולע ומכל מקום אם נמלח לפני זמן מרובה אע"ג שרבינו תם מתיר אם מלח עליו שאר בשר מטעם מישרק שריק גבי חד חתיכה לא שייך האי טעמא עכ"ל מהרא"י ז"ל ונראה לי דבמקום פסידא מרובה או לכבוד שבת כדאי הם המתירים לסמוך עליהם ואף שבית יוסף שהוא בתראה הוא פסק כן לפסק הלכה כן נ"ל:

(ז) וכן פסק איסור והיתר הארוך כלל א' (דין ט) ובדיעבד יש לסמוך אשיעור מיל אפילו בלא אורחים:

פרישה

(ו) **אבל א"א הרא"ש כתב צריך לפזר עליו מלח הרבה כו'.** הרא"ש דקדק מדקאמר בגמרא ומולחו יפה יפה דמשמע שצריך למלחו מכל צדדיו שלא ישאר בו מקום מבלי מלח. כתב מורי ורבי (בביאורו לעור) מאות התמיר אלא עיקר דינו למלוח משני צדדיו היטב וק"ל (ומצאתי בביאורי רש"ל שפיים ז"ל ובספרי (ס"ש חולין פ"ח סי' פג) מזרחי ובמנחי שמן הדין הוא ולא מכח חומרת. עד כאן המגיה):

דרישה

[ג] **אבל א"א הרא"ש ז"ל כתב צריך לפזר עליו מלח הרבה כו'.** מתוך לשון רבינו משמע שהרא"ש פליג על הרשב"א וב"י כתב שמדברי הרשב"א משמע שגם הוא סובר שלכתחלה צריך למלחו מכל צדדיו ולא כתב בלשונו שאינו צריך אלא שבדיעבד סובר אף אם לא מלחו מכל צדדיו שרי ובזה גם הרא"ש מודה ולא פליגי: [ד] **ושיעור שהייתו במלח כו'.** כתוב בתרומת הדשן מרגלא בפומי דאינשי שצריך להשהות הבשר במלח שעה אחת וי"ל שנהגו העולם כדברי אור זרוע ושערי דורא שכתבו דשיעור מליחה כשיעור צליית אותה תחיכה עצמה לפי גדלה ועביה והואיל ואין השיעור הזה שוה בכל התחיכות קבעו העולם להם שיעור מוגבל ותפסו שעה לשיעור זה ויש לסמוך לזה מדאמרינן בפרק תמיד נשחט דאפילו גוף שלם כמו הפסח

סגי בשעה אחת לצלייתו אבל נראה שבשעת הדחק כגון לכבוד שבת או לכבוד אורחים יש לסמוך אדברי הרמב"ם דשיעור מליחה הוא כמהלך מיל דהיינו חלק שליש משעה פחות חלק ל' מן שעה כמו שהוכחנו מהלך אדם בינוני עשר פרסאות ביום שהוא י"ב שעות עכ"ל. ור"ל כשתחלק י"ב שעות לשלישים יגיעו לידך ל"ו שלישים וכשתחלק כל שליש שעה לעשרה חלקים דהיינו שעה לשלשים חלקים ותטול מכל שליש חלק אחד דהיינו ל"ו חלקים ותחלק הל"ו חלקים כולם יחד לד' חלקים יגיע מהן ד' פעמים ט' חלקים כמו שנשארו כבר בידך מהל"ו שלישים אחר שלקחנו חלק אחד מהן מכל שליש חלק עשירי ונמצא שיהיה בידך מ' פעמים ט' חלקים דהיינו שליש שעה פחות חלק ל' כמו מ' מיל שהם עשר פרסאות:

חדושי הגהות

כלל ל' וכ' ולא מצאתי שם דבדיעבד שרי לכן נלענ"ד כפי' מה שלמדתי מספר תורת חטאת כלל ט"ו דין ז' שסגגת הדפוס יש כאן וכל"ל ובמיסור והיתר הארוך כלל ל' פסק לשם לא פיזר עליו מלח כ"כ עד שלא נשאר מקום בלתי מלח מותר בדיעבד וז"ל הה"ם כאן בדברי הב"י דבדיעבד שרי וכו' אמנם במיסור והיתר הארוך כלל ז' כתב לאף בדיעבד אסור וכו' כנלענ"ד ול"ל דמיסור והיתר הארוך ס"ל כמירון של הב"ח וט"ו ס"ק י"ד ועיין בנתתה יעקב ל"ק ט"ז:

הגהות והערות

ח) עיין בפוסקים שהביאו ראיה לדברי הרמב"ם ממה שאמרו חז"ל במסכת שבת דף עה דמליחה היינו מין עיבוד ושיעור עיבוד הוא מיל. ותמוה דלהדיא מבואר בשני מקומות בש"ס (פסחים מו ע"א חולין קכב ע"ב) דשיעור עיבוד הוא ד מילין. והן אמת דרש"י ז"ל כתב במסכת נדה (נה ע"א) דהוא שיעור מיל. אמנם בודאי הוא טעות הדפוס שהרי כל הני דחשיב שם הוא ד מילין. וכ"כ הרמב"ם עצמו הלכות אבות הטומאות פ"ד ה"ח (ערוך השלחן סעיף לד לט):

ז(א) **ואחר** ששהה שיעור מליחה ידיחנו שתי פעמים ראשונה להעביר המלח והדם ושניה להעביר לחלוחית המים שנשארו בו. כן כתב הרא"ש בפרק כ"ה (סי' מד) וכן כתב המרדכי שם (סי' תשיט) וכתב דילפינן הכי מדאמר שמואל (קיג.) מדיחו יפה יפה וכ"כ הגהות מיימוניות (מאכ"א פ"ו אות ח) בשם סמ"ק (סי' רה) וכתבו עוד בשמו שאם לא הדיחו רק פעם אחת בעוד אין קפידא והגהות אשירי (פי' מג) כתבו דמדיחין אותו שלש פעמים שתים כמו שמפורש בפנים ושליש אם עושים לטהר מים השניים שנגעו בראשונים וכהאי גוונא אומר ריב"א גבי נטילת ידים (תוס' חולין קו. ד"ה דלא) מיהו בדיעבד אם לא הדיח הבשר אלא שתי פעמים שפיר דמי ע"כ (ח) והרמב"ם (פ"ו ה"י) לא הזכיר סכום הפעמים שכך כתב מדיחו יפה יפה עד שיצאו המים זכים: [ד] **וישטוף הכלי שרוחצין בו בין רחיצה לרחיצה וקודם שיתננו בכלי של מים שמדיחו בו ינפץ מעליו כל המלח שעליו.** בפרק כ"ה (קיג.) רב דימי מלח במלחא גלגיתא ומנפץ ליה וכתב הרב המגיד (פ"ו ה"ח) שדעות הרבה מן המפרשים דרב דימי אחר ניפוץ היה מדיחו וכ"כ הרמב"ם וכ"כ הגהות מיימוניות (שם אות כ) בשם גאון ולאפוקי ממ"ש הר"ן (מב סוף"א ד"ה רב דימי) והגהות מיימוניות שיש מפרשים שלא היה מדיחו אלא מנפץ המלח ודוקא גלגיתא דהיינו מלח גסה אבל דקה לא לפי שאינו מתנפץ יפה וז"ל הרשב"א בחורת הבית (קלר ב"ג ש"ג עב.) המולח צריך ליזהר בהדחה שלאחר מליחה שינפץ המלח או שיטפטפו במים עד שלא יתנגו בתוך כלי המים שהוא מדיחו בו שאם יניחו עם מלחו בתוך הכלי שאינו מנוקב עם המים נמצאו המים שוברים כח פליטת הבשר ונמצא הדם שעל פני הבשר (ושם) [ושעם] המלח חוזר ונבלע בתוכו מחמת המלח שעמו בכלי לפיכך תקנה גדולה היא למלוח במלח גסה שהמלח גסה בטעמו שהוא מגער אותה נגערת ונופלת ואח"כ רשאי להדיח הבשר במיזה כלי שירצה עם קצת מים. מלח במלח דקה אע"פ שהוא רשאי צריך לשפשף היטב כדי להסיר מן הבשר המלח שהיא נדבקת בו היטב ועוד כדי שיוכל להדיח אח"כ בתוך הכלי עם המים עכ"ל אבל רש"י פירש אחא דרב דימי מנפץ ליה דהיינו מפני שהדם נבלע בה אבל מלח דקה א"ל לנפץ שהיא ניתכת מעצמה וכן נראה מדברי המרדכי (פי' תשכא) שכתב מלח במילחא גלגיתא ומנפץ ליה אבל מלח שלנו אין צריך ניפוץ ולא לשברו אחלה ולא לנפצו מעל החתיכה בקוף וז"ל הגהות מיימון (שם) הגאון שאצריך ניפוץ לפני הדחה טעמו שלא יהא המלח רב דהא המים נתערב בהם דם והוו ליה כרותח ונאסר הכלי והבשר לכך מנפצו אחלה להתיש כח רתיחת המלח והכי עבדינן ואין ניפוץ מועיל במקום הדחה האחרונה ולכך צריך ליזהר שלא יקח בשר מלוח הרבה ויכנים בכלי י) מעט מים אלא יקח מעט בשר והרבה מים שלא יעבו המים רותחים ויהיו כ"כ שיהיו המים רפויין לשתות במלחן או יתפוס הבשר בחוד וילין מעט כדי שיפול הדם הנקרש ואח"כ יכניסנו במים ויגמור הדחתו כדרכו ובאחרונה ידיחנו בחוד ממי טפיחת איסור שעליו ממי הדחה שבכלי שהרי נתערב בהם דם או ירבה מים כדי ביטול הדם המולח במים דבר הבבר יפה כל דמו נראה לפע"ד דקברא זו אחת דהמליחה אינה אלא להוציא כל שולם הדם על פני כל קציבות הבשר וכן היא הגייה כדפרישית ולכך צריך למלחו משני צדדיו ואפילו בדיעבד אסור ואין למלחו שנית לאחר שעשה שיעור מליחה והודח ואם לא הודח לא ימלחנו שנית לאחר יום אלא שכבר פלט הלד שנמלח כבר כל לירו וחוזר ונולע דם ולא שרי אלא בגייה וכסברת המחמירין במרדכי פרק כל הבשר (סי' תשכ) וכדפסק מהרא"י בהגהת שערי דורא סימן ט"ו (ס"ק ה) והכי עיקר. ולכתחלה נוהגים לשער בשיעור שעה אחת מכ"ד שעות שביום ובדיעבד ממכיון אשיעור מיל ועיין הטעם במרומת הדשן בסימן קפ"ז:

הרא"ש ז"ל כתב כדי צלייה: ז [ה] **ואחר ששהה שיעור מליחה ידיחנו שתי פעמים ראשונה להעביר המלח והדם ושניה להעביר לחלוחית המים שנשארו בו. וישטוף הכלי שרוחצין בו בין רחיצה לרחיצה.**

ה **ואחר** ששהה שיעור מליחה ידיחנו שתי פעמים וכו'. הרא"ש בפרק כל הבשר כתב רגילים לרחצו שתי פעמים וכו' ובספר המרומה סימן ס"ב כתב לצריך להדיח שתי פעמים ולכך הזכיר שתי פעמים יפה יפה והמרדכי גם הוא העתיק לשונו וכ"כ סמ"ק ושערי דורא (פי' עו) אבל הסמ"ג (לאוין קלא מת:) כתב ומדיחו שתי פעמים וכו' ולא כתב לשון צריך ולא לשון רגילים לרחצו וכך הם דברי רבינו ולשונם לומר למעוה מן המובחר ידיחנו שתי פעמים דמדינא א"ל שתי פעמים אלא שידיחנו יפה יפה בפעם אחת עד שיצאו המים זכים וכמו שכתב הרמב"ם: **כתב** סמ"ק ואחר המליחה צריך הדחה שתי פעמים ואם לא הדיחו רק פעם אחת בעוד אין קפידא בכך ובהגהות אשיר"י פרק כל הבשר מאור זרוע (ח"א סי' תעד) כתוב ואחר המליחה מדיחין אותו שלש פעמים וכו' מיהו בדיעבד אם לא הדיח הבשר אלא שתי פעמים שפיר דמי ונראה דלא פליגי דבאור זרוע מדבר בהדיח שתי פעמים בהדחה בעלמא אלא שפשוף ולכך אפילו בדיעבד לא סגי בפעם אחת וסמ"ק מדבר בהדחה יפה יפה שמשפשף בבשר ומעביר משם כל לחלוחית דם ומלח ולפיכך אפילו לא הדיחו רק פעם אחת בעוד אין קפידא בכך דהא להרמב"ם אפילו לכתחלה א"ל אלא פעם אחת בעוד ונראה בעיני דכל זה אינו אלא היכא שהבשר עדיין לפנינו שלא הושם בקדרה להתבשל וקאמר דאין להקפיד ולהטריחו לחזור ולהדיחו אלא סגי בפעם אחת בעוד או בשתי פעמים בהדחה בעלמא ועל זה כתב נמי האגור בסימן אלף קל"א בשר שלא הודח כי אם פעם אחת כאילו לא הודח כלל דבעינן יפה יפה עכ"ל והוא לומר דבהדחת פעם אחת בהדחה בעלמא ה"ל כאילו לא הודח כלל ומטריחינן ליה לחזור ולהדיחו אבל היכא שנתבשל כולי עלמא מודו דאפילו בהדחת פעם אחת בעלמא כבר עבר מעליו כל מלח ודם ולא נשאר שם אלא לחלוחית המים הראשונים שנשארו ושרי ומדע שהרי האגור עצמו פסק בסימן שאחר זה בבשר שנמלח ולא הדיחוהו באחרונה ומתבשל דהלכה כספר המרומה (סי' סב) שבכל מחיכה יש שאים כנגד הדם שעליו גם בהגהת אשיר"י בשם (סי' מג) פסק כן וא"כ קשה היאך קורים דבריהם מריעים לפיפה אלא בעל כרחך הא דכתב מחלה מיהו בדיעבד אם לא הדיחו שתי פעמים שפיר דמי היינו לומר כיון דבבר קילף ידיו מהדחה שפיר דמי בשתי פעמים ולא מטרחינן ליה יותר לחזור ולהדיחו אלא לכתחלה. וע"ד זה כתב סמ"ק אין קפידא בכך כלומר אין להקפיד להטריחו שיחזור וידיחנו עוד וכזה נתחלקה ההשגה שהשיג בית יוסף (קי: ד"ה כתב האגור) על דברי האגור כי האגור שמי לא קאמר אלא דבהדחת פעם אחת בעלמא כאילו לא הודח כלל ואריך לחזור ולהדיח ודו"ק. ועיין בש"ס בסמוך (ס"ע ד"ה כתב מהרא"י) בס"ד אבל דין בשר שנתבשל בלא הדחה אחרונה:

ו **וישטוף הכלי** וכו'. זה לא מצאתי בפוסקים אחרים אבל הטעם מכרעת כך דלכתחלה צריך להסיר בראשונה ראשונה כל המלח והדם ואם לא ישטוף הכלי אין קפק דנשאר מקצת דם ומלח דבוק בכלי בראשונה הראשונה:

דרכי משה

(ח) **וכן** הוא בחידושי אגודה פרק כיצד צולין בשם אור זרוע (ח"א סי' תעד). ובהגהת שערי דורא (סי' ו ס"ק ז ד"ה כתב בסמ"ק) משום מהרא"י דלכתחלה יש לנהוג כדברי אור זרוע להדיחו שלש פעמים ובדיעבד יש לנהוג כדברי הסמ"ק להתירו בהדחה אחת וכן פסק באיסור והיתר הארוך כלל י"א (דין ג) ודלא כדברי האגור (סי' אלף קצא) דכתב דאם לא הודח רק פעם אחת הוי כלא הודח כלל. וכתב הר"ן פרק השוחט דף (תשל"ג ע"ב) (ז: ד"ה השוחט) דיכול להדיח הבשר לקדרה במי פירות ואין צריך להדיחו במים:

דרישה

[ה] **ואחר ששהה שיעור מליחה ידיחנו שתי פעמים כו'.** בהגהות אשיר"י כתוב שצריך להדיח לכתחלה שלשה פעמים שתים כמו שמפורש בפנים והשלישית אנו עושין לטהר מים שניים שנגעו בראשונים וכה"ג אמר ריב"א גבי נטילת ידים. וכתוב בהגהות ש"ד והגהות אשיר"י שצריך לשום תחילה המים בתוך הכלי ואח"כ הבשר:

חדושי הגהות

[ד] **בהרמב"ם** לא מצאתי דברים אלו ולעד"נ שהמדפיסים טעו בזה שאשר שייך למעלה ומברוהו לשם ט] ובאמת הראוה יראה שדברים אלו הם שייך הרב בית יוסף מדברי הטור (ובדרכו בכמה מקומות שהעתיק דברי הטור ולא הוציא מקומו רק מקום הבית להתגדר) והכ"ח כתב ע"ז וז"ל וישטוף הכלי וכו' זה לא מצאתי בפוסקים אחרים אבל הדעת מכרעת כן דלכתחלה צריך להסיר בראשונה הראשונה כל המלח והדם ואם לא ישטוף הכלי נשאר מקצת הדם ומלח דבוק בכלי בראשונה הראשונה:

הגהות והערות

ט] **אבן** בדפו"ר כ"י יש הפסק אחרי "זכים". ואח"כ כתוב בהמשך אחד "וישטוף הכלי" וכו' עם "וקודם שיתננו". אלא שתיבת "וישטוף" אינה בולטת כנהוג בתחלת ד"ה. לפיכך טעו המדפיסים וצירפו קטע זה לקטע הקודם. ובמהדורתינו תוקנה הטעות: י) **בהג"מ** לפנינו כתוב "ויכניס בכלי עם מים מועטים":

ז ומ"ש וקודם שיתננו בכלי של מים שמדיחו בו ינפץ וכו'. כ"כ הרשב"ץ בתורת הבית ובתרוך (ב"ג ס"ג עב.) הביא ההיא דרב דימי דמלח במלח גללניתא ומנפץ לה ופירש הרשב"ד (תשובות ופסקים סי' רז) דעד דאתא רב דימי היו מדיחין בכלי מנוקב כדי שלא יפול המלח במים דכיון דעבר כח המלח מעל הבשר לא יפליט עוד הבשר כלומר והרי הוא מוזר ובולע מן המים שנבלע בהם הדם שבתוך המלח ומשום משום זה היו מדיחים בכלי מנוקב מפני שהמים הולכים להם ולא יחזור הבשר ויבלע מהם עד שבא רב דימי ולימד למלוח במלחא גללניתא ולנפץ קודם הדחה כדי שיוכל להדיח בכלי שאינו מנוקב לפי שאחר ניפוץ לא נשאר על הבשר אלא טיחת הדם שהוא משהו ואין בו כדי לאסור ולהבליע בבשר שבטל הוא במים וכתב עוד דא"א לומר דמנפץ לה בלא הדחה כלל דע"כ יש טיחת דם על פניו ואינו נכשר אלא בהדחה כדי להדיח אותה טיחת דם שעל פני הבשר והיינו דתניא מדיח ומולח ומדיח ולא שנא גללניתא ולא שנא דקה עכ"ל ושיעור דברי רבינו כך הם ינפץ מעליו כל המלח שעליו אם מלח במלח גם זו אם אינו יכול לנפץ כגון שמלח במלח דק שהמלח נדבק בבשר היטב אז ישטפנו במים בחוץ אז בכלי מנוקב כדי שלא יאחר עליו מהמלח קודם שיתננו במים בכלי שאינו מנוקב לכן כתב הרשב"ץ שמוטב במלח גם כו' כי במעט ניפוץ נגערת ונופלת משא"כ בדק שבריך שפשוף גדול קודם שיתננו בכלי שאינו מנוקב ורש"י פירש שא"ל ניפוץ וכו' כלומר וממילא לפירוש רש"י אינו צריך שום שפשוף כיון שאין נשאר מן המלח על הבשר כלום:

ח ומ"ש ומיהו וכו'. הכי משמע מדברי המרדכי על אם לאבי"ה והגהת אשיר"י פרק כל הבשר וכן בשערי דורא סימן (י"ג) [י"ד] שכתבו דאם נתן הבשר בקערה תחלה ואח"כ נתן בה מים דרגילין להכשיר בזמן מועט כזה וכן במעשה דרש"י שיתבאר בסוף סימן זה א"כ כ"ש היכא דנתן המים תחלה בכלי ואח"כ נתן הבשר אלא שלא ניפץ ולא נשטף דפשיטא דכשר כי המים מצטלין כח המלח וכו' ועיין בתוספות פרק כל הבשר (דף קי"ב) בסוף ד"ה ולגיס ובהגהת אשיר"י אם (פי' לח) המתחלת אומר ר' יצחק בר שמואל. וראיתי לפע"ד דאפילו היכא דאיכא תרתי לריעותא דלא ניפץ ולא נשטף וגם נתן הבשר בקערה תחלה ואחר כך נתן המים נמי אין לאסור דהמרדכי והגהת אשיר"י ושערי דורא דלעיל סתמא קאמרי דרגילין להכשיר בזמן מועטו כזה ולא הזכירו לא ניפוץ ולא שטיפה בדבריהם ועיין בסוף סימן זה במעשה דרש"י ובמ"ש לאם בם"ד:

דרכי משה

(ט) ומשמע יב) ממרדכי דאין צריך ליזהר רק בהדחה ראשונה אבל לאחר ששטפו פעם אחת אין צריך ליזהר וכן הוא בהדיא בהר"ן פרק כ"ה דף (חשב"א) (מב. ד"ה רב דימי) וע"ל סר"ס זה (ארוך אות כג) מאלו הדינים: (י) בהר"ן פרק כ"ה ע"א דף תשב"א (שם ריש ע"ב) דהמלח מותר ואמר הרמב"ן דטעמא משום דהמלח שורף הדם יד) ואין בולע דם שנשרף ומיהו דוקא בדם אמרינן הכי אבל לא בשאר איסור עכ"ל ואין כן דעת הפוסקים דאם כן בשר שנתבשל בלא הדחה האחרונה למה צריך ששים נגד המלח הלא אין המלח אסור וכן משמע באיסור והיתר הארוך כלל י"א (דין א) דהמלח הוי כדם גמור ובכל בו (סי' קג עה ע"ד) מלח שנמלח בו פעם אחת אסור ולא אמרינן שמלח שורף הדם טו) ור"י בעל המנהל בשם הר"ם (פסקים ומנהגים ח"ב סי' לב) כתב דמלח שמלח בו כבר יכול לחזור ולמלוח בו פעם שנית עכ"ל: (יא) וכן פסק בבית יוסף

פרישה

(ז) וקודם שיתננו כו' ישטפנו במים. פירוש ישטפנו (ונריך לנפצו ולהדיחו תחיר. עד כאן המגיה) בדו במים קודם שיתננו לתוך כלי:

דרישה

(כי המים שבכלי מבטלין כח המלח כו'. א"ל הא כתב רבינו בס"ס זה דהבשר אחר המליחה שהניחו בכלי בלא הדחה שהתירו רש"י א"כ בלא טעם זה שהמים מבטלין כח המלח יהא מותר וי"ל דטעם רש"י הוא שהדם שבמלח נדבק במלח ומתייבש בתוכו ואין לו כח ליבלע בבשר וכמ"ש הב"י לקמן, וא"כ כאן היה ראוי לאסור שהמים שבכלי ממחין את הדם אם לא נאמר שהמים מבטלין כחו של מלח ואינו נקרא רותחת. עד כאן המגיה):

הגהות והערות

יא) כ"ה בדפו"ר וכ"ה במרדכי לפנינו. ובדפוסים מאוחרים תוקן "הגהות מרדכי" ואינו נכון. וגם מ"ש בד"מ ס"ק ט "וכן משמע במרדכי ומשמע שם דא"צ" וכו' (שנראה מזה שהיה כתוב לפניו בב"י "הגהות מרדכי") בד"מ הקצר דפו"ר לא כתוב כן אלא "וכן משמע ממרדכי דא"צ" וכו'. וגם בד"מ הארוך הביא דברי המרדכי אלו ואח"כ כתב "וכתב ב"י וכן הוא בהג"ה מיימוני וכן משמע מהגהת מרדכי". ובכתי' ד"מ תיבות "וכן משמע מהגהות מרדכי" ליתא: יב) כ"ה הנוסח בכת"י ד"מ וכן נראה נכון. ובד"מ הקצר דפו"ר כעין זה "וכן משמע ממרדכי דא"צ" ובדפוסים שלפנינו כתוב "וכ"מ במרדכי ומשמע שם דא"צ" ואיני יודע מי הוסיף לשון זה ללא צורך. ועיין מה שכתבנו על הב"י בדבור זה: יג) בהגהות מיימוני כתוב "אכן רבותינו בעלי ספר התרומה (סי' סב) והמצות ומהר"ם": יד) בכת"י "ראינו בולע מדם שנשרף בתוכו": טו) בד"מ הנדפס הנוסח ור"י בעל המנהיג והוא ט"ס כי ספר המנהיג חיברו ר' אברהם הירחי והוא קדם למהר"ם, ובד"מ כת"י וכן בכל בו ובארחות חיים הלכות איסורי מאכלות סימן ק הנוסח ר"י בעל המנהל והוא ר' יצחק מאורבילי מחבר ספר מנהל, ועיין שם הגדולים מערכת ספרים ערך מנהל: טז) בד"מ הקצר דפו"ר ובד"מ הארוך הנוסח "כדיעבד מותר אף במים מועטים וכן הוא בתשובות מהרי"ל סי' נא דהחמיר" ונראה בעליל שהלשון משובש, ובדפוסים שלפנינו תיקנו הלשון כנראה עפ"י התורת חטאת (כלל ו דין י) בלשון זה "ויש אוסרים במים מועטים וכן הוא בתשובת מהרי"ל סי' נא דהחמיר לאסור בנתאדמו המים מן הבשר ואין נוהגין כן". ואנחנו תיקנו הנוסח עפ"י כת"י דרכי משה שהוא קרוב לנוסח דפו"ר: יז) כ"ה בכת"י, ובדפו"ר דרכי משה הקצר והארוך נשתבש "ונוהגין ביר". ובדפוסים שלפנינו כתוב במקום זה "דנוהגין להתיר בדיעבד":

(ז) וקודם שיתננו בכלי של מים שמדיחו בו ינפץ מעליו כל המלח שעליו או ישטפנו במים כדי שלא ישאר עליו מהמלח. לכן כתב הרשב"א שמוטב למלוח במלח גם כי הדק נדבק בבשר הרבה וצריך שפשוף גדול (י). ורש"י פירש שהדק אין צריך ניפוץ כלל שהוא נבלע בבשר ואין נשאר ממנו על הבשר כלום: ח ומיהו בין אם מלח במלח גם או דק ולא נפצו או לא נשטף במים תחלה אין לאסרו כי המים שבכלי מבטלין כח המלח ולא חשוב כרותח לאסור הבשר (יא):

ז(ב),ח ומיהו בין אם מלח במלח גם או דק ולא נפצו או לא נשטף במים תחלה אין לאסרו וכו'. דבריו נכונים בטעמם ועוד דאם אינה לאסור לא הוו שתקי מיניה בגמרא: כתוב בהגהות אשירי (פי' מג) כשמדיחין הבשר לאחר מליחה בכלי ואח"כ נותנין הבשר במים להדיח מיהו אם נתן הבשר תחלה בכלי ואחר כך המים אין הכלי נאסר בכך כיון שהבשר כבר שהה שיעור מליחה ואין אם רק דם שנמלח והמרדכי (פי"ם מסכת ופי' מסכה) כתב בשם ראבי"ה (פי' אלף קיט) שמה שאמרו מלוח כרותח היינו דוקא בעוד שהמלח בכחו אבל אחר שנתמלח מכח הדם שמשך לתוך פקק כחו והוי ליה כלוון ולכך הורגלנו להשים הבשר בכלי תחלה ושוב לשפוך עליו מים לכלי והמתמיר לתת מים תחלה מנהג כשר הוא. ובשערי דורא (פי' יד) כתוב כשמדיחין הבשר בקערה לאחר מליחה צריך לתת מים תחלה בכלי ואח"כ נותן הבשר במים להדיחו ומיהו אם נתן הבשר בקערה תחלה רגילין להתיר בזמן מועט כזה וגם שהה כדי שיעור מליחה (יב) בכלי מנוקב או על הדף עכ"ל וכתוב בהג"ה (שם ס"ק ג ד"ה ולפי"ז אפור) דאפילו לפי זה אם הדיח בשר בכלי חולב מלוכלך קצת מן החלב אפשר לאסור ולהצריך שטיפה נגד הלכלוך והכלי צריך הגעלה (יג):

דרישה

(יא) כ"ה בדפו"ר וכ"ה במרדכי לפנינו. וכדפוסים מאוחרים תוקן "הגהות מרדכי" ואינו נכון. וגם מ"ש בד"מ ס"ק ט "וכן משמע במרדכי ומשמע שם דא"צ" וכו' (שנראה מזה שהיה כתוב לפניו בב"י "הגהות מרדכי") בד"מ הקצר דפו"ר לא כתוב כן אלא "וכן משמע ממרדכי דא"צ" וכו'. וגם בד"מ הארוך הביא דברי המרדכי אלו ואח"כ כתב "וכתב ב"י וכן הוא בהג"ה מיימוני וכן משמע מהגהת מרדכי". ובכתי' ד"מ תיבות "וכן משמע מהגהות מרדכי" ליתא: יב) כ"ה הנוסח בכת"י ד"מ וכן נראה נכון. ובד"מ הקצר דפו"ר כעין זה "וכן משמע ממרדכי דא"צ" ובדפוסים שלפנינו כתוב "וכ"מ במרדכי ומשמע שם דא"צ" ואיני יודע מי הוסיף לשון זה ללא צורך. ועיין מה שכתבנו על הב"י בדבור זה: יג) בהגהות מיימוני כתוב "אכן רבותינו בעלי ספר התרומה (סי' סב) והמצות ומהר"ם": יד) בכת"י "ראינו בולע מדם שנשרף בתוכו": טו) בד"מ הנדפס הנוסח ור"י בעל המנהיג והוא ט"ס כי ספר המנהיג חיברו ר' אברהם הירחי והוא קדם למהר"ם, ובד"מ כת"י וכן בכל בו ובארחות חיים הלכות איסורי מאכלות סימן ק הנוסח ר"י בעל המנהל והוא ר' יצחק מאורבילי מחבר ספר מנהל, ועיין שם הגדולים מערכת ספרים ערך מנהל: טז) בד"מ הקצר דפו"ר ובד"מ הארוך הנוסח "כדיעבד מותר אף במים מועטים וכן הוא בתשובות מהרי"ל סי' נא דהחמיר" ונראה בעליל שהלשון משובש, ובדפוסים שלפנינו תיקנו הלשון כנראה עפ"י התורת חטאת (כלל ו דין י) בלשון זה "ויש אוסרים במים מועטים וכן הוא בתשובת מהרי"ל סי' נא דהחמיר לאסור בנתאדמו המים מן הבשר ואין נוהגין כן". ואנחנו תיקנו הנוסח עפ"י כת"י דרכי משה שהוא קרוב לנוסח דפו"ר: יז) כ"ה בכת"י, ובדפו"ר דרכי משה הקצר והארוך נשתבש "ונוהגין ביר". ובדפוסים שלפנינו כתוב במקום זה "דנוהגין להתיר בדיעבד":

בין צונן לתוך חם תתאה גבר. ואי תתאה חם כולו אסור דמחמם לעילאה ומיבלע בלע, ואי צונן מצנן לעילא. ומכל מקום אדמיקר ליה מבלע בלע וקליפה מיהא בעי, וכדאיתא התם אבל חם לתוך חם כולן אסורין. וקשיא הא דתנן בזבחים [צז, א] רקיק שנגע ברקיק וחתיכה בחתיכה לא כל הרקיק ולא כל החתיכה אסורין, אינו אסור אלא מקום שבלע. ופריק מר דהתיא דפרק כיצד צולין בשזה על גב זה והא דרקיק בשזה בצד זה.

ואני אומר דאפשר כדכתב מר. אלא שאני תמה מאי שנא זה על גב זה ומאי שנא זה בצד זה, ואי משום דוחקא אם כן בשר שחוטה שנמלחה עם בשר נבלה כעובדא דרב מרי בר רחל דאסר ליה לרבא [חולין קיב, ב] דמשמע דכולה אסר ולא כדי קליפה בלבד, דכל דאינו אסור אלא כדי קליפה בהדיא אמרי ליה, ואם כן הוה ליה לשיוליה היכי קיימי אי זה על גב זה אי זה בצד זה. ולי נראה דהתיא דדם חטאת חתיכה דומיא דרקיק חתיכה שאין בה שומן, דכל שאינו שמן אפילו בצלי אינו מפעפע, וכדאמרינן בפרק גיד הנשה [צז, א] ההוא כחוש הוה, ולפיכך קולף ואוכל עד שמגיע לגיד.

רסה

ראיתי עוד מה דכתב מר בשם התוספות דמליח אין שם רותח עליו עד שימלחנו משני צדדים כמליחה דקדרה ואז הוא חשוב כרותח וצלי.

ואין זה מחוור בעיני. דמה שאמרו [מנחות כא, א] מולחו והופכו ומולחו וכן לקדרה, לאו למימרא שאינו כרותח להפליט דמו אלא בשמולחו משני צדדין. דתמה על עצמך ירך של שור עבה כזרת במליחת שני צדדין סגיא. ואפילו תחזור ותחתוך ממנה קצת אין צריך למלוח מקום חתך, שאנו רואים שעל ידי המליחה נפלט כל הדם אפילו שבאמצע, וכשהיא חתכה דקה נאסור אלא אם מלח משני צדדין. ועוד הנהו אטמהתא דמימלחן בי ריש גלותא בגידא נשיא [חולין צז, ב] דאסרה רב אחא כולה כרותח דמבושל משום שמנו של גיד, ורבינא לפתות כדי קליפה כרותח דכלי, והלא הגיד ושמנו לא נמלח אלא מצד אחד. אלא דהתיא דוכן לקדרה היינו לכתחלה, דכל היכא דאפשר מלחינן כל צדדין להפליט דמו יפה יפה.

ומפני שראיתי שחלקת בענין תתאה ועילאה בין חם מחמת אש לחם מחמת מלח, ראיתי לכתוב קמיה דמר מאי דכתבתי בפרק כל הבשר [קיג, א ד"ה הא דתניא] בהא דתניא דג טהור שמלחו עם דג טמא. הא דתניא דג טהור שמלחו עם דג טמא מותר מדקתני סתמא ולא מפליג בין טהור עילאה או תתאה, פירשו המפרשים ז"ל דלא שנא עילאה או תתאה לעולם מותר. ואף על גב דקיימא לן כשמואל דאמר [פסחים עו, א] צונן לתוך חם תתאה גבר, ובין דתתאה כשר, או אסור לעולם הכשר בולע ואסור. התם הוא דהוי חם מחמת אש שיש בו כח להפליט את חברו, אבל חם מחמת מלח אין בו כח להפליט את חברו אלא מבליעו. והיינו דכי טהור מליח וטמא תפל שהוא מותר לעולם משום דטהור פולט ומבליע לטמא, אבל אין בו כח להפליט את האסור. וכן נמי סיפא דבריתא דקתני טמא מליח וטהור תפל אסור, סתמא קתני ובין שטהור למטה או למעלה לעולם אסור. לפי שאם הטמא מלוח למטה הרי יש בו כח להבליע את העליון ואסור ואפילו הוא למעלה אסור. ואף על גב דקיימא לן תתאה גבר הכא שאני לפי שטיפות המליח הם חמות ונוטפות תמיד על הטהור ונבלעות בתוכו.

ואני אומר [שם סד"ה והבשר] שאם היינו אומרין שדג שאני משום דרפי קרמיה ובלע טפי, אבל בבשר נבלה מליח שנמלח עם בשר שחוטה תפל אינו נאסר אלא בשהטמא מליח למטה אתי שפיר. אלא דלקולא לא אמרינן. ואי לאו דמסתפינא אמינא דמליח קיל טפי מרותח מחמת אש וכן הוא באמת נראה לעין. ושמואל דאמר דמליח הוא כרותח טובא קא משמע לן וחדית לן טפי דלהוי כרותח דצלי. אלא הכי קאמרינן דג טהור שמלחו עם דג טמא תפל שכבר היה מונח בכלי, דלישנא דקאמרינן שמלחו עם דג טמא הכי משמע שהטמא היה שם מתחלה. והילכך אם מליח טהור עליו מותר דתתאה גבר כשמואל. ואפשר דמותר בקליפה קאמר דכל שאינו טעון אלא קליפה מותר סתם קרי ליה כדאיתא התם. או דילמא לגמרי קאמר משום דרותח דמליח קיל מרותח דאש. טמא מליח כלומר אם אותו דג טמא שהוא מונח כבר בכלי הוא מליח אפילו היה טהור שנותן עליו תפל אסור דתתאה גבר. ואסור דקאמר עד כדי נטילה או אסור לגמרי משום שומנו של טמא שמפעפע. והשתא לא תיקשי לן בהא מידי דדינא דמליח שאינו נאכל מחמת מלחו ודינא דרותח דצלי דפליג ביה רב ושמואל דתתאה גבר ועילאה גבר חדא היא, כנ"ל.

אפילו אם נמלח והושם בקדירה עד שלא שהה שיעור מליחה הוי כאילו לא נמלח כלל ואסור ואפילו אם חזר והדיחו לאחר מליחה קודם שהושם בקדירה:

ה **וכן** אם לא נמלח הבשר אלא רק מצד אחד אפי' אם שהה אחר כך כשיעור והודח הדחה בתרייתא ונתבשל כך אסור אפי' בדיעבד דאף על גב דלא נאסר במליחה אם העמידו על אותו צד שנמלח [ל] והיה כשיעור מותר לצלי כדאיתא לקמן. מכל מקום נאסר עתה על ידי הבישול מחמת דם עצמו שאותו הצד שלא נמלח נתבשל בדמו דאין הבשר יוצא מידי דמו עד שימלחנו משני צדדין כדאמר גבי קדשים. ג) ומיהו כשמולחו משני צדדין סגי לכתחילה אפי' אם החתיכ' עבה הרבה כגון שמולח צלע משור גדול שלם ואין צריך לבקע לשנים ואפי' לאברים דלא דמי לקדשים לגמרי: [ל]

ו **וכן** עופות וכל דבר חלול שרוצה לבשלו כתב במרדכי פרק כל הבשר משום ריב"ק שצריך למולחו מבפנים ומבחוץ ואם לא עשה כן אסור אפי' בדיעבד (הג"ה) דהדם פירש מבחוץ לתוך החלל א):

ז **ומעשה** בתרנגולת שנמלחה מבחוץ ולא בפנים ונתבשלה ואסרה ריב"ק ומסיק ומ"מ אם נתנו מהרוטב של אותו התרנגולת שלא נמלחה גם מבפנים לקדירה אחרת נוכל לומר קמא קמא בטיל עכ"ל והיינו מטעם דר' שמואל ור' שמחה מדמיהו אפי' לכתחלה לחתיכה עבה שאין צורך לבקע לשנים. אך לא קיי"ל כותייהו ואסרינן הבשר עצמו בבישול אפילו בדיעבד כדפרישי'. וכן חשב בסמ"ק עוף וכל דבר חלול שנמלח מבחוץ ולא מבפנים דם שפירש ממקום למקום ואע"ג דשרי בצלייה בבישול מיהא אסור דלא שייך כבכ"פ וגם הבישול עדיף להוציא דם מהמליח ואסור אפי' בדיעבד כדפרישית: [ל]

ח **ומסיק** שם במרדכי ואם נזהר קודם שמבשל העוף או הבשר או הראש ושאר דברים שלא נמלחו כי אם בצד א' אסור לו למולחו גם במפנים או בצד השני ולבשלו דהדם שבלע כבר לא יפלוט במליח' ויפלוט עתה בבישול אלא ידיחנו מקודם מהדם בעין שעליו ויצלנו והנורא מישאב שאוב. ובדיעבד מותר אפי' אם נצלה כך בלא הדחה בנתיים דנורא מישאב שאיב וכבכ"פ והיינו מטע' דמאח' שנמל' כבר חציו טוב יותר שלא למלוח צד השני לצלי אבל בשר שכולו תפל ודאי צריך לכתחלה למולחו בכולו וכל שכן דבר חלול מבחוץ ומבפנים אפי' לצלי כדאיתא לקמן בתשובה הסמוכה:

ט **וכן** אוסר בי"ד המוח היכא שנמלח הראש שלם ונתבשל כך לפי שעצם הגולגולת מפסיק ומביא ראיה דהא אפי' בצלי לא אמרינן שכח האש שואב דם המוח דרך עצם הגולגולת אם לא שמעמידו על בה"ש או אנחירי ודן ביה מידי. וכתב שצריך לחתוך הראש מתחילה לב' ולמולחו יפה יפה מבפנים וכן מבחוץ ובדיעבד מתירו בשם אביו הרא"ש אפי' בבישול או אי אינקוב רק עצם הגולגולת (ואינקיב גם הקרום) קודם המליחה והכי נהגינן אבל אי לא אינקיב עצם הגולגולת כלל המוח עצמו אסור בין בבהמה בין בעוף ודלא כמרדכי פרק כל הבשר דמקיל בעוף. ודווקא בבשר עצמו והלב והריאה וכבד ואפי' בשאר בני

הגהות

ג) לקמן כתבתיכם כמ"מ שמלתיו לאיסור וכן קבלתי לאיסור, ע"ל:

א) מהרלי"ן הסכים לאסור וכ' בראש כבש שנמלח מבפנים ולא מבחוץ לא שרי אלא בצלייה ומ"מ אם לא עבר יום אלא שנמלח שרי. מיון דכתב ר"י והגאונים לחתיכה פולטת ליר יום אלא אמרינן בכבכ"פ:

הגהות הרמ"א

לג שער ד' סי' ה', והיה כשיעור מותר לצלי. והיה מותר לצלי.

מעיים דחייש בהו ר"ת לדם אבל שאר הדקין הקטנים מותרים בדיעבד אפי' בבישול כדאי' לעיל בתשובת בשר שנמלח - בלתי הדחה ולקמן בתשובת כלי שא"מ:

ח דין מליחת בשר לצלי:

א **פסקו** התוספות פרק קמא דחולין בשר שלא הודח (הג"ה) ולא נמלח כלל ונצלה כך מותר עכ"ל והיינו מטעם דדם האיברים שלא פירש מותר ואותו שנפלט על ידי האור אינו חוזר ונבלע בו כמו בבישול אלא מישרק שריק ונפל לארץ ולא אמר שכח האש מכניס הדם בעין שעליו לתוכו כדאיתא לעיל גבי בשר שנמלח בלתי הדחה קמייתא ושוב אין אותו דם יוצא ע"י האש דהצלייה מוציא יותר דם מהמליחה. ומהר"ף פי' הטעם דמה שהצלייה מוציא נופל לארץ אבל המליחה ומוציא ומלכלך. וגם מדאמר בעלמא שאנו מחמירים עתה במליחה לעשותה כרותח דצלי ש"מ דצלייה עצמה עדיף מיניה להוציא דם. ב) ול"ד לדם שנשפך על הצלי ממקום אחר בעת צלייתו שאסור עד ס' דהתם יש לומר שהצלי פלט כבר כל דמו ובולע מעתה מהדם צלול שנפל עליו אבל הכא בהדי דקא מתחמם פולט כל שעה ואיידי דטריד לפלוט לא בלע. ואי בלע איזה דם כבכ"פ:

ב **וכתב** במרדכי ריש פ' ג"ה וה"ה אפי' אומצא דאסמיק וביצי זכר וכה"ג מותר בצלי בלתי מליחה כלל. אך צריך לחתוך בהן בקעים אבל בלא חיתוכי לא שרי אפי' לצלי כך פסקו התו' וס"ה עכ"ל. ומסתמא היינו אפי' אם לא הדיחו גם כן מדאינו מחלק בהן לבשר אחר כ"א לבקען ודווקא שהבשר מנוקר מקודם אפי' מגידי הדם כדאי' לקמן בתשובת ואף לכתחילה מותר:

ג **ואם** רוצה למהר לצלות בשר שלא שהה שיעור [ל] מליחה ידיח מתחילה ג"פ ביד ובלתי כלי בהעברת מים בעלמא וימלחנו וישים כך אצל האש מיד עם המלח שעליו בלתי שישהה במליחה כלל והאור שואב ונופל לארץ. וכתב רשב"א ולא חיישינן שישאר הדם במלח לפי שהאש שואבו ומונע המלח מלבלעו:

ד **ובדיעבד** מותר כשמולחו בשפוד אפי' בלתי הדחה כלל כשצולאו מיד או תוך שיעור מליחתו כדאיתא לעיל אבל לאחר שיעור מליחתו שנאסר מכח המליחה אין להוציא דמו עוד אפי' בצלייה כדאית' לעיל ובצליי' דאמרי' דשרי מפרש בסמ"ג דהיינו בין צולאו על גבי גחלים ממש או בשפוד או ע"ג ראשט בל"א ולא אמרינן דגחלים מיצמתו צמתו לבשר:

ה **והיינו** דווקא בשר שאינו חלול אבל עופו' ושאר דברים חלולים כתב בסמ"ג שפולט מהאי גיסא ובולע בהאי גיסא והוי דם האברים שפי' ועל כן נכון למי שרוצה לצלות עוף שלם שימלחנו מבחוץ ומבפנים וישהנו כשיעור מליחה וידיחנו ויצלה אותן עכ"ל. ודבר הנראה הוא שלפעמים נצלה העוף מצד אחד ופלט כל דמו באותו צד ובצד השני לא נצלה עדיין יפה וחוזר הנצלה ובולע פליטת צד שני ומיהו אם נצלה בדיעבד אפי' עוף וכל דבר חלול (הג"ה) בלתי מליחה כלל כתוב במרדכי פרק כל הבשר בשם מהר"מ שמותר: [ל]

ו **ודווקא** דיעב' שרי אי נצלה בלתי הדחה

הגהות

ב) ל"ה בשר לגני מיו לריך מליח' כגון ומס גלמו בשר ולא נמלח מומר וכו' עד נהגו העם אם מיכע כך ולמ"כ מולמין ומוכלין אומו. מי' מ':

הגהות הרמ"א

לד שער ח' סי' ג', שלא שהה שיעור מליחה. מותר.

לה שם סוף סי' ה', וב"י כתב דמותר אף לכתחלה וחו פשט המנהג.

מבוא שערים

ג' כ' אותה אמה ממיכה עצמה ובא"ז הרשזון מסי' מע"ד ד"ה אין אדם עומד על ד"מ אא"כ נכשל בם כו' שם כתב בהדיא הא"ז כן ורש"ל בשער הקודם אות ה' כתבה גם כן בשם א"ז הזה. כמו שרשמתי שם].

הגהות

[א"ה מצאתי בליפליג בדיני מליגה קודם ריחא מלחא והי' להביאו בב"י סי' ק"מ ולא בסי' ק"ע, אולם המ"מ מביאו כאן כלל וסי' זה דין ט' ע"כ כתבתיו כאן, וד"מ אריך עם האורח מישור כתבו סק"ו אחר דין שיעור שהייתו במלח כמ"ש בב"י ומקומה אחר הגש"ד ג'

ג) **ותרנגולים** (ה) **מבפנים ומבחוץ כדאיתא** ד"ה ולהשהות במליחה כשיעור בלייה. אולם מצאתי מקום לרשום על הפנים בחיבת טלה. ובאר שבע דף הספר פ"ג ד' ווארשא הביא זה הגש"ל והב"י וכבר הבאתיו בשער ה' סק"ז באורך וגם הב"ש רמז למנהגות ומנהגן לכ"י האקספורד הנ"ל].

(ה) **ומרדכי תשי"ט כ' בשם ריב"ק שאסר תרנגולת שנמלחה בחוץ ולא מבפנים יראה דהכי נהוג**

[הגה קטנה ירמה להכי נהוג כ"כ גם האו"ה שער שביעי סי' ז' [א"ה בסי' ה' ו' יומר מבואר דתרנגולת שנמלחה בחוץ ולא מבפנים אסרינן הבשר בביטול אפי' בדיעבד אבל שרי בבלייה וכ"כ מהרי"ל בדרשותיו בדין שריית הבשר ומליחתו ובדיני איסור דם אבל כ' בטו"ד סי' ק"ט דלכתחלה צריך למולחה גם מבפנים ואם לא מלחה אלא מבפנים או מבחוץ מותר] **ואעפ"י דרבי שמואל ור' שמחה פליגו** (בהגה הקודם) **ומתירין היכא שנמלחה מבפנים ולא מבחוץ** ב) **ונראה דכש"כ איפכא והו"ל תרי לגבי חד מ"מ נראה כיון דכתב מרדכי דרוקח אסר בשם אביו ריב"ק הו"ל נמי תרי ותו דבסה"ת סי' ס"ב נמי כתב וצריך למלוח העוף והטלה מבפנים ומבחוץ ומייתי עלה ההיא ראייה דמייתי ריב"ק במרדכי דאמר גבי קדשים מולחו והופכו ואמר רבא וכן לקדירה** (ג) **ואכולה מילתא קאי רבא במאי דקאמר וכן לקדירה אהך ואהא דצריך למלוח שלא יהא נאכל מחמת מולחו, ונראה דכי היכא דבמלח כשהוא נאכל מחמת מולחו אסור בדיעבד ה"נ אם מולחו מבחוץ ולא מבפנים. דבחד מלתא** (קאמר) (פ"א ד"ל כ"י) **להו רבא** (ם) **וכן נראה כיון (דקאמר) דמדומה לן הך מלתא** (להיכא דאינו הופכו ומולחו) (פ"א ד"ל דהופכו ומולחו לאינו נאכל מחמת מולחו אם כן ד"ל נראה שאם עבר טריפה ולא שרי למלוח שנית מבפנים משום דלד שנמוך כבר פלט דמו ובולע מדם שבלד פנים וכ"כ

מבוא שערים על הגהות

(ג) **ואכולה** מילתא קאי רבא במאי דקאמר וכן לקדירה אהך ואהא דצריך למלוח כו' מה שאמר אהך כוונתו הוא על הופכו ומולחו ועל מה שצריך למלוח העוף והטלה מבפנים ומבחוץ: [א"ה עי' שו"ת שאלת יוסף מגיסו של הרמ"א סי' כ"ח שהביא מכאן ראיה לתוס' קידושין דף נ"ב לגרסי יומנן שאמר שמאס אין יכולין להקדיש הגזלן והגנזל וכמו שגזלן אפילו מדבנן כמו כן בגנזל ג"כ אין יכול להקדיש אפילו מדבנן הומיל וכמי יומנן כולל שני דינים ביחד ושמאס שווין כי אין סברא לגער בלגדלין קמני שהרי מסברא זו אומר ריב"ק במרדכי סי' תשי"ט כו' הוא הגהות דכאן עכ"ל הוסב].

(ם) **וכן** נראה כיון דמדומה לן הך מלתא דהופכו ומולחו לאינו נאכל מחמת מולחו כו' כך היא הנוסחא במקצת ספרים ובמקצתם כתוב וכן נראה כיון דמדומה לן הך מלתא דאינו הופכו ומולחו כו' ולפ"ז כוונתו הוא כיון דמדמינן הך מלתא דצריך למלוח העוף והטלה מבפנים ומבחוץ להיכא א] דאינו הופכו ומולחו אם כן לא שרי למלוח שוב מבפנים כו':

ביאור ר"י קרעמניץ

ב) **ונראה** דכ"ש איפכא. ד"ל היכא שנמלחה בחוץ ולא בפנים נראה דהיתר יותר משנמלח בפנים ולא מבחוץ משום דאם נמלח מבחוץ מוציא דם יותר והוי תרי גבי חד מ"מ נראה כו' ותו התם ד"ל בסה"ת נמי כתב כו' דבחד מלתא כייל להו רבא וכן לקדירה. וכן נראה כיון דמדמי לן הך מלתא ד"ל דאינו נאכל מחמת מולחו להיכא דהופכו ומולחו א"כ לא שרי למלוח כו' מ"מ נ' שאם לא עבר יום שלם שנמלחה דשרי למלוח שנית כו'.

אמרי בינה

[א] **זה** לשון סה"ת סי' ס"ב וצריך לתת הרבה מלח דכל מליחות שלנו צריך שיהא קרוי אינו נאכל מחמת מולחו שיהא רוב המלח מקלקל טעם של בשר. וגם צריך למלוח הבשר מכל הצדדים [ונסימני דסה"מ כ' רק משני גדיש כשעריס כאן] וכן התרנגולת או הטלה צריך למלוח מבפנים ומבחוץ כדפרי' לעיל דאיתא במנחות כ"א במלח תמלח הרבה. וגם חוזר ומולחו ועל הכל אמר רבא וכן לדקירה עכ"ל סה"ת. וגי' רש"ל ד"ל וכן נראה כיון דמדמה הך מלתא דהופכו ומולחו לאינו נאכל מחמת מולחו (כוונתו ועל הכל אמר רבא וכן לקדירה דשייכה נמוגים ומעכבים בדיעבד) א"כ נראה שאם עבר טריפה ולא שרי למלוח שנית מבפנים וכל זה נכלל כבר בהגה עצמה, רק נשמט ממני מחמת שנשתנה הלשון בהגה ממקור דברי סה"ת עצמו ע"כ טובים השנים מן האחד.

מכונות ועטרת שלמה

ג) (ד"ל) **ותרנגולת** וטלה מולח מבפנים ומבחוץ הכי נהוג. ד"ב וביש"ש כה"ב סי' צ"ב צריך שיבקע לשנים הן אורזות והן תרנגולים עכ"ל: [א"ה הנית הלל והפמ"ג והבאיס אחריהם כתבו זה הדין מסברתם ונעלם מהם שרבינו רש"ל קדמם וכתב להדיא כן].

הגהות

מרדכי בשם ר׳ יצחק (סי׳ מצ״ך הוצא רבינו יהודה) על ראש כבש שנמלחה מבפנים ולא מבחוץ דלא שרי למלוח הראש פעם שנייה ולא יבשל אותו אלא בצלייה והאור שואב. ומ״מ נראה שאם לא עבר יום [ב] שלם שנמלחה דשרי [ר״ל הגה פי׳ למלוח שנית] דכיון דכ׳ ר״י (נעל התוס׳) והגאונים שחתיכה פולטת ציר יום שלם א״כ אמרי׳ כבכ״פ אבל נמלחה לפני זמן מרובה לא. אע״פ שר״ת מתיר (הוגה בשער ד׳) למלוח עליו היינו משום ד] טעמא משרק שריק ובחדא חתיכה ל״ש ההוא טעמא כלל וק״ל מהרא״י ז״ל.

מכונות ועטרת שלמה

ד] מטעם משרק שריק [ר״ל הגה כלומר כ׳ פעמים משרק ופולע לו וכן הוא בתמ״ג קל״ז ס״ק]. א״ה ע׳ במב״ש שער רביעי סק״ג וחבין היטב כונת רש״ל כאן בדפה״ח] ובמרדכי חדש תש״כ בפכ״ה ראיתי שכתב להדיא אבל לא נמלחה מבחוץ שהשיב הר״א אביגדור כ״ץ אם יחזור וימלחנה מבחוץ למה יאסר ע״כ ומאחר שיש כאן דיעות חלוקות נראה לומר אף דאסרינן בשר שנפל לציר אפי׳ לצלי וכן כל דבר שבלע כבר דם אינו יוצא אפי׳ על ידי צלייה אפ״ה מקילין כאן דהא הרבה גאונים ס״ל דשרי אפילו לכתחילה בלא מליחה שנית וכן במרדכי חדש ראיתי מתרי סתם במליחה שנית. וכן [דין מדם] נראה לפסק הלכה אפי׳ אחר יום שלם מותר בצלייה אעפ״י שאינו מותר במליחה נ״ל ולכן כ׳ אעפ״י שר״ת מתיר כו׳ ואע״ג דלא קיימ״ל כר״ת אלא כר״י אלא ודאי כאן ראוי להקל כר״ת אף דלא קיימ״ל כוותי׳ רק משום דאינו דומה לנדון דר״ת וכדפירשתי דוק ש״ל [ונפקדו יש״ש סי׳ פ״ג כתב זה לשון שלמי הטם שקבל נם ממקל מ״ש שלא יפא ע״י צלייה והוה דם שפיכם ממקל מצמ״כ בחמיכה עצמה אם לא יפא על ידי צלייה אין בכך כלום דהוה דם שלא פיכם ושרי הה כוונתו דמינו דומה לנידון דר״ת.

כ׳ הרמב״ם אין מולחין אלא במלח עב [הוגה בשער הקודש הגהות ו׳ בשם תמ״ג שכתב בשם רבינו מנשה] ולא מסתבר טעמא דיותר שהוא דק מתפזר על הבשר ונבלע בו להוציא את הדם כי הוא נדבק בו אבל הגס כשהופך החתיכה למלחה נושר ממנו אשר״י.

שערי בינה

[ב] בש״ע סי׳ ס״ט סעיף ד׳ ברמ״א וי״א אפי׳ דיעבד הגש״ד וארוך. דע דלהגש״ד דכאן נתכוון. ולאו״ה שער ז׳ סי׳ ה׳ ו׳. ורמ״א עצמו עשה חילק בין י״ב שעות - והנני להעיר שרמ״ז ס״ק ט״ו הקשה על רמ״א דבחלתולת מתיר סי׳ ע״ה אפי׳ לאחר י״ב שעות ומהרא״י דחולק כאן בין י״ב שעות הוא ס״ל בכל גווני אסור כאן בריעבד ע״כ כלומר עליו לא קשי׳. ואחרי מחב״ת הוי כשגנה היוצאה מלפני השליט דבהגהות ש״ד כאן כ׳ בהדיא אם לא עבר יום שלם דהוא מעל״ע שרי למלוח שנית וברמ״א שציין למהרא״י ט״ס וליתא כלל בהגש״ד. רק זה החילק של י״ב שעות סברת רמ״א עצמו הוא. וראה זה חדש מצאתי באו״ה שער חמישי דין ז׳ וז״ל ומהיי״ט חתיכה שלא נמלחה כ״א מצד אחד אם נזכר בתוך שיעור מליחה ידיחנו וימלחנו ומותר אף לכתחלה. ואפי׳ אם יפול תוך שיעור מליחתו תוך הציר או הושם תוך שיעור מליחה בכשא״מ מחמת דם עצמו שלא היה יכול לצאת ואפי׳ לאחש״מ (לא) נוהגין בו איסור בראיתא לקמן [שער י״ דין ט״ז] מ״מ הכא מותר הכל בשחוזר ומריחו ומולחו דאנב דיפלוט וכו׳ (מיך עיון) והכנפי יונה בסי׳ ע׳ דף ספרו מ״ו ע״ג העיר בספרו שאו״ה חזה דבריו קשי ההבנה. והיד רמ״א שחיבר רמ״א הגהות על או״ח מרחק תיבת (לא) דהא או״ה אוסר מעשה דרש״י לקמן שער י׳ דין ט״ז י״ז. והרבה אחרונים מחנו קמחא מחינא. ועיקר מה שהט״ז בסי׳ ע׳ ס״ק ט״ז רצה לחדש דבהורה לא נסחמו נקבי פליטה במחב״ת הקדושה לא ראה יפה שהי׳ סבור דאו״ה אפי׳ אחש״מ והורה מתיר בהורחה מליחה שנית וליתא דכונת או״ה הוא כונה אחרת. וכל מגמתו להעיר דבנמלח מצד אחד רק אז מהני מליחה שנית לצד השני. כשנזכר בתוך שיעור מליחה דהיינו שיעור מיל שזכר סי׳ ו׳ הקודם שם. ומהתימא שכל נושאי כלי הש״ע וגם בשבילי דוד סי׳ ס״ט ס״ק כ״ב בא״ה הזה לא זכרו דיעה זו שהחמיר מכולם שרמ״א מביא דעת המהרא״י מעל״ע יום שלם וכן בת״ח כלל וסי׳ ט״ו. ורמ״א חידש י״ב שעות. ומריעה של או״ה לא זכרו כלל וצריך נגר וגר נגר דיפרקינהו. וגם מצאתי אוצר נחמד מה שכל אחרונים נתחבטו בת״ח שהביא על שם או״ה כשבאמצע מליחה נפל לכשא״מ יהא מותר והמגה״י ועוד גדולי אחרונים כמו הכנפי יונה חמהו שבאו״ה רק בספק אם נשרה חוץ שיעור מליחתו בציר שבגינית מתיר אבל אם בודאי ידוע שתוך שיע״מ נפל לציר ונשרה שם אוסר. - הנה המ״ב ל״ט והש״ך סי׳ ס״ט ס״ק ע״ה הביאו כל אחד ממשמעות האו״ה לאסור ואני העני מצאתי מפורש באו״ה כאן בהרשם תוך שיע״מ בכשא״מ נאסר. ובחנם מרח החכ״א בספרו בלל ל״ב סי׳ ט״ו לתחיר במלח בב״מ ונפל תוך שיעור מליחה לכשא״מ עי״ש שכ׳ דכל עיקר האיסור משום קנם כתבש״ד שער חמישי כו׳ ע״כ דוקא בשמלח בכשא״מ שיוך למיקנס׳ אבל מלח בב״מ ונפל לכשא״מ ל״ש למיקנס׳ לכן בהגביהו תיכף אינו נאסר רק מה שבתוך הציר כו׳ וכתבתי השגתי עליו באורך. וחזרתי מדעתי שלא להאריך וארמוז בקצרה כאן שמאו״ה הוה הי׳ למ״ב סי׳ ל״ט וש״ך ס״ט ס״ק ע״ה להביא דאי׳ מפורשת, והחכ״א כתב דממ״ב והש״ך ופ״ח נעלם הגש״ד שער ה׳ סי׳ ט׳. רע שאו״ה נופא נשתמש כדברי רשב״ם שמובא בהרא״ש דרשב״ם אמר דכל היכא שעשה בתק״ח לא קנסוהו רבנן, ותקנ״ח היה למלות כהונן בב״מ ולשהותו שיעור הראוי׳ לדעת הפוסקים. ובשלא עשה ואפילו עשה מתחלתו ונעשה אונס שנפל הבשר לכשא״מ מקרי לא עשה בתק״ח. ואין להאריך בזה הדבר רק בשער חמישי כהגש״ד סק״ד ד״ה שבסוף והוי כאלו פי׳ מחתיכה לחתיכה שם כתב

הגהות

(ו) במתניתא תנא [ד] מדיח ומולח ומדיח ושמואל שלא הזכיר הדחה ראשונה מיירי בדחללי בי טבחא ולכך הזכיר שני פעמים יפה במלח שצריך למולחו כ״כ עד שלא יהא נאכל מחמת מולחו. וגם הזכיר שני פעמים יפה בהדחה אחרונה שצריך להדיח שני פעמים לאחר המליחה כדפרישית ע״כ

במנחות כ״א: [ג] במלח תמלח כיצד הוא עושה מולחו והופכו וחוזר ומולחו גבי קדשים *) ואמר רבא וכן לקדירה. ואח״כ כשרוצה *) לבשל צריך להדיח הבשר לכל הפחות ב׳ פעמים מים ראשונים להעביר המלח והדם והמים שניים להעביר להלוחית של מים ראשונים שנשארו על הבשר כדמסיק התם וכן אמר שמואל אין הבשר יוצא מידי דמו אא״כ (ו) מולחו יפה יפה לשון סה״ת [ס״ה ע׳ שער ג׳ סם כמנתי דיש שני פירושים בגמ׳ על מה ממרן בתמא דהש״ס דמלחי בי עבמי ומס״ת מפרש דלמולחל ממרן הגמרא ורש״י פי׳ רב הוגא ולא בעי סדהה וכן בס״ז מע״ד.

כתב בא״ז בפכה״ב תע״ד ואנן האידנא כשמביאין הבשר מן הטבח שורין אותו במים כדי שיתרכך הדם שע״ג החתיכה ויודח היטב ואחר כך מדיחין אותו היטב באותן מים עצמו ומניחין אותו על הדף כדי שיזובו המים מעל גביו, ואחר שיזובו ממנו מולחין אותו היטב

מכונות ועטרת שלמה

חמולח במלח של הגר אונגארן ס״א הגס צריך ניפוץ והדחה [נסי׳ הקודש הגה ו׳ בשם ס״ז] ובמרדכי פכה״ב שמלח שלנו נימס וא״צ ניפוץ. ולרש״י מולחין בכל מלח אלא שהגס צריך ניפוץ הכי נהוג מהרא״י [ג״כ בשער הקודש הגה הנ״ל ורש״ל פירל וכתב שיעות שלנו כלון].

בשר שנקרש * אסור למלוח שאינו ראוי לקבל המלח להוציא הדם כיון שנתקשה אלא ימתין עד שירפה (ס״ל שיפסר) כמו שהיה בתחלה. ואם נמלח קודם שנקרש ואח״כ נקרש מיד קודם ששהה שיעור מליחה אם נפשר אח״כ טוב למולחו פעם אחרת עכ״ל רבינו אלחנן וגם במרדכי פסק זה. א״ה במרדכי שלנו לא מצאתי] - והנה משכ״כ וטוב למולחו פעם אחרת משמע מדבריו שאין כאן חיוב גמור וא״כ אם בדיעבד נתנוהו לקדירה ש״ד. וקשה הא נראה לעינים מיד כשנקרש שקשה כמו ברזל ואין פולט שום דבר לכן נ״ל דה״ק טוב למולחו פעם אחרת אף כשיופשר ולא יועיל לו מליחה ראשונה ולהשהותה בה כשיפשר וכה״ג בדיעבד ש״ד אבל אם נקרש קודם ששהה שיעור מליחה ומונח במלח ותיכף אחר שנפשר מקרישתו הדיחו ונותנו לקדירה אסור דודאי מיד שנקרש אז לא פלט וא״כ לא שהה כשיעור מליחה ואסור. ביש״ש סי׳ צ״ג ובסימנים שם ואם לא מלחו פעם אחרת ושהה שיעור מליחה [נמלטפה הלפטופה] אחר ההפשר ונתבשל מותר בדיעבד [א״ה דע שביש״ש כ׳ דין זה של בשר שנקרש בשם הגש״ד והשתוממתי שהגש״ד זה לא נדפס בשום דפוס וראיתי שאמר רש״ל דבר בשם אומרו. שסיים עכ״ל רבינו אלחנן וגם במרדכי פסק זה הרי לך שלא מדברי עצמו הוא רק הוא באמת הגש״ד. ומן והנה משכ״כ וטוב למולחו פעם אחרת זהו מדברי רש״ל עצמו. ובש״ך סי׳ ס״ט ס״ק י״א שרמז לאו״ש ויש״ש לכאן רמז].

כתב הרשב״א [הגהות מהרא״י הוא הגיאו מ״ס כלל זה דין ג׳] בתשו׳ סי׳ תתמ״ג וכן בת׳ מיימוני השייכים להמ״א בשר תפל שמלח קרח וכפור ואין ראוי למלות עד שיפול הקרח ממנו (*) מותר לשרותו במים חמין בכ״ש אפי׳ למ״ד כ״ש מבליע ומפליט מ״מ חוזר ויוצא ממנו ע״י מליחה או על ידי צלייה [הוגא בכ״ש דיש. סי׳ ס״ט וכד״ו בסוף הס׳ בליקוטים].

(*) מותר לשרותו במים חמין בכ״ש. ואעפ״י שהיס״ב. יראה דנכון לזהר לכתחלה שלא תהא חמין כ״כ שהיס״ב דבמרדכי פרק כירה מייתי ראיי׳ דבירושלמי איכא חד אמוראי דאית ליה דהא דכ״ש אינו מבשל היינו משום דאין היס״ב ואע״ג דבסמ״ג [הוגא לקמן סי׳ ל״ג] משמע דאין צריך להזהר אפי׳ לכתחלה כדלקמן סי׳ נ״ד גבי פסק מהרי״ח כו׳ מ״מ כיון דאפשר ע״י שרייה זמן מרובה במים שאין חמין כ״כ שתהא היס״ב. למה ניקל לכתחלה בתנם ומ״מ לצורך כבוד שבת או לצורך אורחים וכה״ג לשום צורך שרי מהרא״י ז״ל אף לכתחלה לשרות בכ״ש אע״ג שהיס״ב עכ״ל [כ׳ מ״ש דין ג׳ וכמי נהוג] [הגה קטנה כ׳ מו״ה בשער מ׳ סי׳ ד׳ דמותר לשרותו מותו כשר בהדחה לשטוה כמים פושרין אך אלא יבא תמין כלל ואפי׳ בכ״ש לא דהא יש שפוסקין דכ״ש

שערי בינה

[ג] יכול חבונהו. כ׳ הרא״ש סי׳ ל״ג פירש מעט להסיר טעם התפל כבינה המיישרת לדם. ת״ל במלח חמלח הרבת

ש״ב וח״ב

*) ועל הכל אמר רבנא סה״מ ס״ב ובהגש״ד ד׳ גרס רבנא ובמגמות כ״מ ג׳ מגיי והגרי״ב הגיה מתולין י״ד בתוס׳ רבנה וכמתי ע״ד ג׳ מגיי ונעלם ממנו ג׳ סה״מ וש״ד והגש״ד דכאן רבנא.

*) בשרוטה לבשל סה״מ ס״ב והרא״ש.

ציונים

* בשר שנקרש כו׳ בש״ך סי׳ ס״ט וכס״ק י״ל זכר רש״ל ויש״ש לכאן ונכון.

לאכול בשומן אבל במליחה אפילו לקדירה מותר. ויש גירסא אחרת וזו עיקר. ומחבאר בגיונא בזה בפרק השותף (דף ל"ג) גבי המוזך בשר מן הבהמה קודם ימלא מעמה: וכבר ביארנו שהשוחט וכו'. פרק ד' נחבאר זה:

י אין הבשר יוצא מידי דמו וכו', שם אמר שמואל אין הבשר יוצא מידי דמו אלא אם כן מולחו יפה ומדיחו יפה יפה, איתמר רב הונא אמר מולח ומדיח במחיצתא אבל מדיח ומולח ומדיח ואח"כ מליח הא דאמליה בי מבחתא הא דלא אמליה בי מבחתא ע"כ. ומה שכתב רבינו ומניחו במלחו כדי הילוך מיל וכו"ג כתבו וזיעור מליחה כזיעור מליחה. וגרסה שיש אמר לזיעורו של רבינו ממ"ש גבי זיעור הטור וכתב כדי עכוד כדי הילוך מיל ופרק כלל גדול יש מי שפסרו שהמולח אח הבשר בשבת חייב חטאת מפני שעבד ואע"ג דקי"ל דאין זיעור המולחין לחוב שבת מ"מ יש לפרוש מהתם דמליחה היינו עבוד וכיון שלא פירשו לנו חכמים זיעורה וגרסה שהוא זיעור עיבוד, אח"כ מלאחי לרמב"ן ז"ל שכתב וזיעור מליחה פירשו הגאונים כדי הילוך מיל. ומ"ש רבינו ומשליכו מיד לתוך המים הרותחין נאמלון עליו ז"ל ואמרו שאחר מליחה א"ל דבר אחר. וכן כתוב בהשגות א"ל זה לא שמעתי וכו' וזה דעת כל האחרונים ז"ל ואיני מוצא בזה סמך ברור לדברי רבינו:

יא כשמולחין הבשר אין מולחין אלא וכו'. שם אמר שמואל אין מניחין בשר מליח אלא על גבי כלי מנוקב. ופירוש בעוד שהוא מלוח אין מניחין אותו בכלי שאינו מנוקב, ופשוט הוא שאם העביר ממנו אחר זיעור מליחה המלח הראשון וחזר ומלחו שמניחו בלי זה כלי שירלה וכי קאמר אין מניחין בשר מליח בעודו במלחו הראשון קאמר. ולזה כתב רבינו כשמולחין וכו' ואחבאר בגמרא שאם עבר ומלח הבשר בכלי שאינו מנוקב שהוא נאסר ע"כן נבי הבהיר דברים ושופות שמלמן זה עם זה שאזכיר לאמרה. והרשב"א ז"ל כתב אלא שאינו מנוקב אם נמלח בכלי כ"כ שפונס את הבשר מלאכול עמו הרי זה כרותח והדם מתקבץ בכלי והבשר נכנס בתוכו והכנות הוא כמבושל ואסור אפילו בלי ולוקא כל מה שנכנס בתוך הדם והניר אבל האחר שאינו עומד בתוך הניר מותר בנמילה מקום ואפילו היה מה שבתוך הניר עמן לפי שאינו מפעפע הדם ואין הטומן מוציא את הדם המקום שאינו מעכב ומלא בכלי אבל מכל מקום עם רב דימי מלח במלח בגליתא ומנפין ליה פירוש מלח נסה. ודעת רבינו שהכל צריכין לעשות כן ורב דימי היה מלח ביותר נסה ובערוך פירוש בגליתא חזק כאבן. ומ"ש רבינו ומניח הדין הכל צריכים מלח גם כתוב גם ואין הטעם שבתב שהמלח הדקה נבלעת ואינה מוציאה דם ורב דימי היה מלח ביותר נסה ובערוך פירוש בגליתא חזק כאבן. ומ"ש רבינו וצריך לנפץ הבשר וכו' זה פשוט. ומ"ש ומנפין ליה וכ"כ הרבה מפרשים ז"ל שהדבר שמלחו בו אמר לפי שהוא נבלע מהדם וכן עיקר. ובדין בתי זה מלח מולחין יש מי שפירש שבכל

לחם משנה

וכבר ביארנו שהשוחט בהמה וחיה ולא יצא מהן דם מותרים וכו'. כלו' ואע"פ שאמר שע"י כל זה כיון שעבר מפרקתו לא יצא הדם יפה ונאמר שם מ"מ כיון שאין שם הדם עתיד לפרוש לא מיקרא לא מיקרא הדם ואינו אסור אפילו בלי פירוש אסור היינו דם שעתיד לפרוש וכמו שמיכון הכ"מ ולא כמו שחיכון מהר"י ן' חביב ז"ל ולפי הגראה מדברי ה"ה סובר רבינו דדם המיבריס שלא פירש אמי אסור מדבהב ויש מן המפרשים שדקדקו מכאן דדם המיבריס וכו' וכתב שרבינו אינו סבור כן משמע שאיה ליה דדם המיבריס שלא פירוש אסור אלא שאינו צריך לחלק דדוקא בשעתיד לפרוש וכמו שבתב הרב בעל כסף משנה:

י אין הבשר יוצא מידי וכו'. כתב ה"ה ובפרק כלל גדול יש מי שסובר שהמולח את הבשר בשבת וכו' ואע"ג דקי"ל דאין מיבוד בחולין לחיוב שבת מ"מ יש לפרוש מהתם דמליחה היינו עיבוד. ויש מי שהקשה דהא בפרק כלל גדול (דף ע"ה:) אמרו אמר רב אמי אפילו רבה בר רב הונא לא אמר אלא דקא בעי ליה לאורחא אבל לביתא לא משום מליחה מכלה עץ ע"כ. משמע דמליחה דאמרינן הכא הוי במלח הרבה דהוא דקא בעי ליה לאורחא ועל הא הוא דאמר דאין מיבוד בחולין והא הוא דמקריא עיבוד אבל מליחה דביתא לא מיקרי עיבוד ומ"כ איך למד ה"ה דמליחה כי האי הוי עיבוד. ול"נ דאין כאן

מגדל עוז

מהן דם שהן מותרין. פרק כל הבשר (דף קי"ח) ותרומות פרק בלל: אין הבשר יוצא מידי דמו וכו' עד שיתלבן ואלו יצא דם: כתב הראב"ד ז"ל (זס) לא שמעתי וכו': ואני אומר זו מחלוקת יבנה היא גבי מומנת דשמואל פרק כל הבשר אין הלכתא כרבי יוחנן ורבי שמואל ורבי אמי אלא הוא הוכרח אחרת אלא אם כן מולחו יפה יפה ומדיחו יפה יפה. כיצד עושה מדיח הבשר תחלה ואחר כך מולחו יפה יפה ומניחו במלחו יכדי הילוך מיל. ואחר כך מדיחו יפה יפה עד שיצאו המים זכים ומשליכו מיד לתוך המים רותחין אבל לא לפושרין כדי שיתלבן מיד ולא יצא דם: יא כשמולחין הבשר אין מולחין אותו אלא בכלי מנוקב. [י] ואין מולחין אלא במלח עבה כחול הגס. [כ] שהמלח דק בקמח יבלע בבשר ולא יוציא דם. [ל] וצריך לנפץ הבשר מן המלח ואחר

השגת הראב"ד

כדי שיתלבן וכו'. כתב הרמב"ד ז"ל (זס) לא שמעתי ולא ראינו מימינו וכל האחרונים שיש אחר מליחה ממנו אינו אלא אחר בשר ומתמיר יותר מכן עליו להניח ראיה עכ"ל:

א וסרמ"ש כתב כדי גלייה ע"ש: ב בעור שם כסרמב"ד: ג שם בעור וכפמ"ג: ד ע"ש בעור בדין בשר שמלחו בשמלחו מנוקב:

זה כלי שירלה וכי קאמר אין מניחין בשר מליח בעודו במלחו הראשון קאמר. ולזה כתב רבינו כשמולחין וכו' ואחבאר בגמרא שאם עבר ומלח הבשר בכלי שאינו מנוקב שהוא נאסר ע"כן נבי הבהיר דברים ושופות שמלמן זה עם זה שאזכיר לאמרה. והרשב"א ז"ל כתב אם מלח בכלי שאינו מנוקב אם נמלח כ"כ שפונס את הבשר מלאכול עמו הרי זה כרותח והדם מתקבץ בכלי והבשר נכנס בתוכו והכנות הוא כמבושל ואסור אפילו בלי ולוקא כל מה שנכנס בתוך הדם והניר אבל האחר שאינו עומד בתוך הניר מותר בנמילה מקום ואפילו היה מה שבתוך הניר אמן לפי שאינו מפעפע הדם ואין הטומן מוציא את הדם המקום שאינו מעכב ומלא בכלי מכל מקום עם רב דימי מלח במלח בגליתא ומנפין ליה פירוש מלח נסה. ודעת רבינו שהכל צריכין לעשות כן ורב דימי היה מלח ביותר נסה ובערוך פירוש בגליתא חזק כאבן. ומ"ש רבינו ומניח הדין הכל צריכים מלח גם כתוב גם ואין הטעם שבתב שהמלח הדקה נבלעת ואינה מוציאה דם ורב דימי היה מלח ביותר נסה ובערוך פירוש בגליתא חזק כאבן. ומ"ש רבינו וצריך לנפץ הבשר וכו' זה פשוט. ומ"ש ומנפין ליה וכ"כ הרבה מפרשים ז"ל שהדבר שמלחו בו אמר לפי שהוא נבלע מהדם וכן עיקר. ובדין בתי זה מלח מולחין יש מי שפירש שבכל

הגהות מיימוניות

דפי' שם אין הדם יוצא אפילו ע"י מליחה ע"כ: ○ [טור שם סימן ס"ט שם כתב כל סדר מליחה וכן הסמ"ג שם בלאוין קל"ז]: [ז] וצריך למולחו מכל צדדיו היפב עד שיהיה אינו נאכל מחמת מלחו ועיין בתוספתא גבי ההוא בר יונה דגמל לבדא דבמכא ע"כ: [ח] וצריך להדיח שתי פעמים ראשונה להעביר המלח הבלוע מהם ושניה להעביר לחלוחית המים ראשונים האסורים הנשארים על הבשר לפיכך הזכיר שמואל שתי פעמים יפה יפה ואם נבחי או עבד שם בשר בקדירה ולא ראו אם הריחו אם לאו אע"פ דבתב רב האיי דאין סומכין על דבריו של נבחי לאיסור כדמשמע פ' בתרא דיבמות גבי נבחי המובר פירות וכו' ולא לחיתר מדאמר רב בשר שנתעלם מן העין אסור מ"מ הכא יש לחתיר אם היה יודע הנבחי מנהג ישראל והיה שם ישראל יוצא ונכנס או קטן בן דעת בבית שיוצא מן יגיד ועוד דאמרינן פ' אין מעמידין נבחי נחי דאאיסורא לא קפדי אנקיותא קפדי ואם אין יודע מנהגי ישראל אז הכל אסור אפי' יש שם יוצא ונכנס דשמא להקל טרחו עשה באיסור וכן הרין בהדחת כלים של בשר ושל חלב או אם מלב תרנגולת ולא ראה ישראל אם בכלי ראשון או בכלי שני דבס"ה כתב שריצב"א היה מחמיר שלא להתיר בשר שחדית נכרי ואין ישראל רואהו אלא בטעיבת קפילא נכרי לידע אם יש בקדירת טעם מלח יותר מדאי. וכן מצאתי בתשובת רבינו שמשון שמצריכין בקדירה ששים. אמנם מורי רבינו שמשון שיחיה מתיר בדיעבד בשר שנמלח ושהה כדי מליחה ולא הודח אחר כך ונתבשל בקדירה כי בכל שעה יש בכל התיכה לבטל דם שעליה וכן כתב בספר התרומה והמצות ועיין בתשובות בסי' ו' ורבינו שמשון מקוצי מחמיר בדבר בדפרישית בתשובה ע"כ: ○ [כתב הטור שם ואם מלח ולא הריחו תחלה י"א שאין לו תקנה עוד אף אם יזיחנו וימלחנו פעם אחרת ויש מתירין ולזה הסכים א"א הרא"ש ז"ל]: [ט] לשון דאבי"ה שמעתי מאבא מורי שקיבל מן הראשונים שכל בשר ששהה ג' ימים מעת לעת שלא נמלח ששוב אינו פולט דמו שנתקשה הדם בתוכו עכ"ל. והנה מהר"ם מתירו מכאן ואילך לאוכלו צלי משעמא דלקמן בפרק זה ע"כ: ○ [לשון הטור ומולח בין במלח דק בין במלח גס והרמב"ם כתב שאין מולחין אלא במלח הגס שהמלח הדק הוא כקמח ונבלע בבשר ואינו מפליט וא"א ז"ל כתב דלא מסתבר דיותר שהוא המלח דק מתפזר על הבשר ופועל להוציא הדם ההוא הנדבק בו אבל גם הוא נושר מן החתיכה כשהופכה למולחה על צדה השני עכ"ל]: [י] ואם מלח בכלי שאינו מנוקב הכל אסור גם בלי גם בשר בדלקמן ועל הדף פשוט כתב בספר התרומה והמצות שמותר למולחו: [כ] וכן כתב בת"ג וכן בס"ה משמו וכתב דשרש דבר זה לקחו מהא דאמרי' פרק כל הבשר רב דימי מנהרדעא מלח מילתא גלליתא ומנפיץ לה. ורא"ם כתב דהא דרב דימי פי' במקום הדחה אחרונה היה מנפץ המלח שנקרש בו דם והגאון שמצריך ניפוץ קודם הדחה טעמו שלא יהא המלח רב ויהיו המים דם והוו להו בריותה ואסור הכלי והבשר הילכך מנפץ תחילה להתיש כח רתיחת המלח, וכדבריו עבדינן דאין מועיל ניפוץ במקום הדחה אחרונה הילכך יש ליזהר שלא ליקח בשר מלוח הרבה ויכנים בכלי עם מים מועטים אלא יקח מעט בשר והרבה מים שלא יעשו המים רותחים וכדי שיהיו המים ראויין לשתות במלחן או יתמוש הבשר באויר ויהיה מעט כדי שיפול דם הנקרש לארץ ואז ישאים להכניסו במים ולגמור הדחתו ואחר הדחתו יזיחנו באויר ממי טמיחת איסור שעליו ומימי הדחה שבכלי שהרי נתערב בהן דם או ירבה במים כדי ביטול הדם המודח במים והמשנה ממנהג זה הפסיד ע"כ דבריו. אבן רבותינו בעלי ספר התרומה והמצות ומהר"ם לא החמירו כולי האי כבתגה"ה דלעיל ובהגה"ה שבסוף הפרק ע"ש. אבן בספר המצות כתב שיש נוהגין כן לעשות בדבר שמלוח יותר מדאי וצריך שרייה ומדיחין אותו קודם שרייתו ע"כ: [ל] כתב הטור ו"ר סי' ס"ט ומיהו בין אם מלח במלח גם או דק ולא נמצו או לא נשתף

דיני איסור והיתר

סימן קסו

שאלה: תולעת שנמצא בראש הבהמה לאחר שחיטה בחוטם סמוך למוח אבל חוץ לקדירה של מוח ופני התולעת כלפי חוץ, יש לחוש להטריף או לאו.

תשובה: יראה דאין להחמיר בדבר אי לא חזינן שום ריעותא בקרומא דמוח וגם לא שום רושם[1]. דהא אפילו כשנמצא התולעת על המוח ממש ולא חזינן שום רושם ולא ריעותא בקרום כתב בא"ז[2] וכן במרדכי[3] משום רבינו חננאל דכשירה. אלא דאיהו לא קפיד רק בקרום החתחון, ואהא כתב א"ז דטוב להחמיר כפירוש ה"ג[4] דמטרפין מאחד מהקרומים[5]. אבל בהא דלא חזינן רושם וריעותא ליכא מאן דפליג, אלא דמ"מ אנן לא בקיאין בבדיקת רושם וריעותא נהגינן להטריף, והיינו בנמצא בקדירה של מוח דחיישינן הואיל וכבר הגיע לשם שמא ניקב אחד מהקרומים שהם דקים מאד[6], אבל היכא דנמצא (בחוץ) [מחוץ] לקדירה תלינן דלא הגיע למוח מעולם[7]. ואע"ג דקבלתי דגדול אחד[8] היה מחמיר כשנמצא פני התולעת כלפי חוץ משום דמוכח מילתא ונראין הדברים שהיה כבר על המוח ובקש לצאת. וקבלתי ג"כ דאחד מהגדולים[9] אחריני לא רצה להחמיר מטעם זה ואמר דלא מוכח מילתא דאימר נתהפך התולעת כדרך השרצים בעלי חיים. וכן נראה דתלינן לקולא כה"ג, וראייה במחט שנמצא בעובי בית הכוסות (חולין נ, ב) לא מחלקינן בין קופא לגו ובין קופא לבר דמוכח מילתא דמחוץ אתא ותלינן דאוכלין ומשקין דחקוה. ה"ה בעובדא דידן דנשחטה בחזקת היתר עומדת עד שיודע לך במה נטרפה. ואפילו את"ל דהוי מ"מ קצת הוכחה שהיה מן המוח, מ"מ יש להתיר מטעם ספק ספיקא דשמא נתהפך ולא הגיע לעולם על המוח, ואת"ל הגיע על המוח שמא לא ניקב הקרום[10], דאפילו רובא דרבנן לא מהני במקום ס"ס כדאיתא בתוס' פ"ק דכתובות בשמעתא דפתח פתוח[11].

סימן קסז

שאלה: מרגלא בפומיה דאינשי שצריך הכשר לשהות במלח שעה אחת. יש שום סמך או ראייה על זה.

תשובה: יראה דאין צריך כל כך סמך או ראייה לשיעור זה. די"ל שנהגו העולם כדברי א"ז[1] ושערי דור"א[2] דכתבו דשיעור מליחה כשיעור צליית אותה חתיכה עצמה לפי גדלה ועוביה, והואיל ואין שיעור זה שוה בכל החתיכות קבעו העולם להם שיעור מוגבל ותפשו שעה לשיעור זה. כדאשכחן בכה"ג שתפס התלמוד שיעור שעה בלא טעמא בפ"ק דפסחים (יב, ב) יהבו ליה רבנן שעה אחת ללקט עצים, אע"ג דיש לוקט ברביעית שעה ויש צריך יותר משעה, מ"מ תפשו חכמים שיעורה בשעה לפי שהוא חלק מבורר בעיתותי לילה ויום, וכן נוכל לומר בנ"ד. אמנם נראה לרווחא דמילתא להביא סמך לנ"ד מן התלמוד מהא דאמרינן בפסחים פרק תמיד נשחט (נח, א) דבע"פ שחל להיות בע"ש דאיכא צליית הפסח בלא דחיית שבת ומוקמינן לה אדיניה בשש, פי' שעה אחת ומחצה הקדימו התמיד כדי שיהא שהות לצלות הפסח מבעוד יום, אלמא אפילו גוף (שלה) [שלם] כמו הפסח סגי בשעה אחת לצלייתו. ולכך סוברים העולם שאין לך חתיכה גדולה ועבה שלא יהא די בשעה אחת בצלייתו, מכ"ש דגוף שלם דפסח ושיעור מליחה נמי יותר מההיא שיעור דצלייה. אכן נראה בשעת הדחק כגון לכבוד שבת ולכבוד אורחים[3] יש לסמוך אדברי הרמב"ם[4] דכתב בסתם דשיעור מליחה היא כמהלך מיל דהיינו חלק שלישית שעה פחות חלק ל' מן השעה, כמו שהוכחנו ממהלך אדם בינוני עשר פרסאות ביום בינוני שהוא י"ב שעות. ומרדכי[5] כתב נמי בשם ראבי"ה[6] דמצא בשם רש"י[7] דשיעור מליחה היינו מיל[8] [ו]כתב דלא נהירא ליה שיעור צלייה משום דצלייה תליא בגודל האש[9].

סי' קסו: 1. שו"ע (סי' ל"א ס"ג). 2. ח"א סי' ת"ז. 3. חולין סי' תר"ט. 4. סי' ס"א ד"ר עמ' 154. ועי' ראבי"ה (סי' אלף פ"ט) והג' ש"ד (סי' פ"א). 5. רמ"א (סי' ל"א ס"א). 6. שו"ע (שם ס"ב) וע"ש ש"ך (סק"ח) וגר"א שם. ועי' תשו' מהר"ם מרוטנבורג (ח"ג סי' שכ"ג) ועי' היטב אר"ה הארוך (שנ"ד סי' ט') ובזר זהב שם באורך. 7. שו"ע שם. 8. מהרי"ל — [כן נ"ל ע"פ לקט"י ח"ב עמ' 49]. 9. מהר"י קולון [עפ"י לקט"י שם, וצ"ע]. 10. עי' ט"ז (סק"ד) ועי' גט פשוט (סי' קכ"ט סקי"ג) שהוכיח מד' רבינו דבעינן ס"ס המתהפך, עי' מש"כ בספרי שע"ש (ביה"ס ש"י ובהער' עמ' פ"ט). 11. ט, א ד"ה ואכ"א.

סי' קסז: 1. ח"א סי' תע"ד. 2. סי' א'. 3. רמ"א (סי' ס"ט ס"ו) ועי' ב"י וד"מ (סקל"ז). 4. פ"ו ממאכ"א ה"י. 5. חולין סי' תש"ל. 6. סי' אלף קמ"ב. 7. האורה ח"א סי' ק"ט — והביאו גם בשבלי הלקט (ח"ב סי' י"ב) ע"ש בארוכה כמה שיטות, ושי' ר"י גאון שבראבי"ה שם, ועי' תוה"ב לרשב"א (ב"ג ש"ג). 8. עי' רקאנטי (סי קצ"ה) ומרדכי חולין (סי' תשכ"ה) [ועי' רקאנטי שם סי' קצ"ז ומעשה בצלאל שם]. 9. עי' מחזור וטרי הלכ' או"ה (עמ' 767 סי' ס') ושבלה"ל שם.

(סעיף ד) **יט) ואי"צ להרבות עליו מלח יותר מזה.** כלומר שלא"ל לעשותו כבנין וקי"ל כהרשב"א (מוה"ק ב"ג ס"ג עמ' קוע"א) דלפ"ז שהחמיצה עבה א"צ להתכה לגמיס ולגמ' כהמרדכי (חולין פי' תקכ) וכ"כ מהרש"ל בלאיסור והיתר שלו שער מ' (פי' עו סוף מ"ק ג) ונספרו פרק כל הבשר סימן פ"ג: **כ) ויש אוסרים אפילו בדיעבד.** קלי נמי מרישא שלא כדיעבד לריך שלא יטאר מקום מבלי מלח כדמוכח במורת חטאת שם סוף דין ז' ע"ש ודוק וגם דברי מהרש"ל פרק כל הבשר שם נראין כן וחזר בו ממ"ש בלאיסור והיתר שלו (שם) דחומרא יתירה היא אכן הב"ח (ס"ג סוד"ה ומ"ש הרשב"א) פסק לחלק בכך ורמ"ש מלאיסור והיתר הארוך (כלל ה דין ו, כלל ז דין ו) נכונה וכן נוהגין העולם שאין מדקדקין בכך. **לכא) ודוקא אם כבר נתבשל כך.** ו) כלומר הא לאסור בדיעבד ואין לו תקנה דוקא אם נתבשל כך כו' וכן מוכח במורת חטאת שם (כלל טו דין ז) אבל לכתך דהיינו במקום הפסד מרובה והכא"מ גוונא מד יחזור וימלח לד השני תוך מעת לעת כמ"ש הרב סוף סימן ע' ודוחק לחלק מה דשאני הכא כיון דאפשר בלי: **לכב) אלא אם הוא תוך י"ב שעות.** שאם כיון שפולטו עדיין ליר פולטו מה שבולע מלד השני דמיירי כשלא הודח עדיין מו אבל אם הודח אחר מליחתו מיד שהרי בלאיסור והיתר האריך כלל ה (דין ז) כתב בזה להתיר בדיעבד ובכלל ז' (דין ז) פסק לאיסור בלא נמלח משני לדדים וכן בדברי רש"ל פרק כל הבשר סימן פ"ג משמע דזה קיל יותר ע"כ נראה דבלא נמלח בכל מקום מותר דיעבד אפילו בלא הפסד מרובה:

באר הגולה

ו טור בשם אמרו הרא"ש ממימרא דשמואל דף קי"ג:

ז שם בשם הרשב"א וכ"כ בשם"ת:

ח שם בשם אמרו הרא"ש מהא דשמואל שם ומהא דמנחות דף כ"ח וכגירסת וכן לקדירה:

ט הרשב"א בתשובה:

דגול מרבבה

(ה) [תמיה] **ויש אוסרים אפילו בדיעבד.** כתוב בתשובת שער אפרים סימן נ"ט מעשה בעוף שלא נפתח כלל ונמלח כך וכתב דיש לגלותו דהיינו כגמלח רק מלד אחד ע"ש. ומ"מ נראה לי דאם נתבשל כך אפילו לגורך ונהפסד מרובה אסור דהני לא הדיח בפיס ואפילו הגיע כח המלח מעבר לעבר דמהאי טעמא יש מתירין בגלגה מלד אחד מ"מ אין המלח מפליג דס בעין אבל אם עדיין לא נתבשל אם תוך י"ב שעות יש להתירו במליחה שנית ואין רמיחת המלח מעבר לעבר והוי נמלח בלא הדחה משום דדוקא מלח בעין מבליע דס אבל כח הרמיחה פיגה מבליע עיין סימן ע' בש"ך ס"ק כ"ע, ע"כ:

גליון מהרש"א

לו **מותר למלוח.** וכשידיחו אחר המליחה ידיחנו תחלה בכלי מנוקב קודם שיתנהו לכלי שאינו מנוקב נ"ל ועיין בבית יוסף בשם הראב"ד דדק במלח גם מועיל ניפוץ ועיין ס"ז:

לז **שלא ישאר בו מקום.** עיין ש"ך ס"ק כ' בדיעבד אין מדקדקין בכך:

לח **ומולחו משני צדדים.** עיין ש"ך סימן ע"א ס"ק א' וסימן ע"ב סק"ה דהראש שלא נחתך והלב שלא נקרע הוי כתחיכה עבה ועיין סימן ע"ה סק"ז דמעיים אין צריך למלוח כ"א מצד החיצון ועיין ט"ז כאן ס"ק י"ג:

לט **ועופות צריך למלחם.** ואם נפח עור העוף אף שקודם מליחה חזר להדבק בבשר אסור לכתחלה ואם לא חזר ונדבק גם אחר שנתבשל כבר אסור. באר היטב. עוף שלם שלא נפתח ונמלח כך מותר והלב יקרענו וימלחנו וכן

באר הגולה

ח שם בשם אמרו הרא"ש מהא דשמואל שם ומהא דמנחות דף כ"ח וכגירסת וכן לקדירה:

ט הרשב"א בתשובה:

דגול מרבבה

(ה) [תמיה] **ויש אוסרים אפילו בדיעבד.** כתוב בתשובת שער אפרים סימן נ"ט מעשה בעוף שלא נפתח כלל ונמלח כך וכתב דיש לגלותו דהיינו כגמלח רק מלד אחד ע"ש. ומ"מ נראה לי דאם נתבשל כך אפילו לגורך ונהפסד מרובה אסור דהני לא הדיח בפיס ואפילו הגיע כח המלח מעבר לעבר דמהאי טעמא יש מתירין בגלגה מלד אחד מ"מ אין המלח מפליג דס בעין אבל אם עדיין לא נתבשל אם תוך י"ב שעות יש להתירו במליחה שנית ואין רמיחת המלח מעבר לעבר והוי נמלח בלא הדחה משום דדוקא מלח בעין מבליע דס אבל כח הרמיחה פיגה מבליע עיין סימן ע' בש"ך ס"ק כ"ע, ע"כ:

גליון מהרש"א

לו **מותר למלוח.** וכשידיחו אחר המליחה ידיחנו תחלה בכלי מנוקב קודם שיתנהו לכלי שאינו מנוקב נ"ל ועיין בבית יוסף בשם הראב"ד דדק במלח גם מועיל ניפוץ ועיין ס"ז:

לז **שלא ישאר בו מקום.** עיין ש"ך סימן ע"א ס"ק א' וסימן ע"ב סק"ה דהראש שלא נחתך והלב שלא נקרע הוי כתחיכה עבה ועיין סימן ע"ה סק"ז דמעיים אין צריך למלוח כ"א מצד החיצון ועיין ט"ז כאן ס"ק י"ג:

לט **ועופות צריך למלחם.** ואם נפח עור העוף אף שקודם מליחה חזר להדבק בבשר אסור לכתחלה ואם לא חזר ונדבק גם אחר שנתבשל כבר אסור. באר היטב. עוף שלם שלא נפתח ונמלח כך מותר והלב יקרענו וימלחנו וכן

דק כקמח (ע) לו מותר למלוח בו (ד"ע):

ל ד יפזר עליו מלח [יט] ו לו **שלא ישאר בו מקום מבלי מלח** [כ] **וימלח** ז **כדי שלא יהא ראוי ליאכל עם אותו מלח יט)** [כא] **ואינו צריך** (טו) **להרבות עליו מלח יותר מזה** [כב] ח לח **ומולחו משני צדדים (יג)** לט **ועופות צריך למלחם גם מבפנים.** [כג] ט **ואם לא מלחם אלא מבפנים או מבחוץ וכן חתיכה שלא נמלחה** מא **אלא מצד אחד מותר:**

הגה כ) [כד] מ) [ה] מב ויש אוסרים (י) יא) אפילו (טז) בדיעבד (מהרא"ש בהגהות ס"ד ואחרון בכלל ו') מג והכי נהוג **(יד)** (יא) אם לא לצורך **כא)** ודוקא אם כבר (יז) נתבשל כך אבל אם לא נתבשל עדיין לא יבשלנו כך **כב)** [כה] אלא אם

(ע) **יט) ואי"צ להרבות עליו מלח יותר מזה.** כלומר שלא"ל לעשותו כבנין וקי"ל כהרשב"א (מוה"ק ב"ג ס"ג עמ' קוע"א) דלפ"ז שהחמיצה עבה א"צ להתכה לגמיס ולגמ' כהמרדכי (חולין פי' תקכ) וכ"כ מהרש"ל בלאיסור והיתר שלו שער מ' (פי' עו סוף מ"ק ג) ונספרו פרק כל הבשר סימן פ"ג: **כ) ויש אוסרים אפילו בדיעבד.** קלי נמי מרישא שלא כדיעבד לריך שלא יטאר מקום מבלי מלח כדמוכח במורת חטאת שם סוף דין ז' ע"ש ודוק וגם דברי מהרש"ל פרק כל הבשר שם נראין כן וחזר בו ממ"ש בלאיסור והיתר שלו (שם) דחומרא יתירה היא אכן הב"ח (ס"ג סוד"ה ומ"ש הרשב"א) פסק לחלק בכך ורמ"ש מלאיסור והיתר הארוך (כלל ה דין ו, כלל ז דין ו) נכונה וכן נוהגין העולם שאין מדקדקין בכך. **לכא) ודוקא אם כבר נתבשל כך.** ו) כלומר הא לאסור בדיעבד ואין לו תקנה דוקא אם נתבשל כך כו' וכן מוכח במורת חטאת שם (כלל טו דין ז) אבל לגורך דהיינו במקום הפסד מרובה והכא"מ גוונא מד יחזור וימלח לד השני תוך מעת לעת כמ"ש הרב סוף סימן ע' ודוחק לחלק מה דשאני הכא כיון דאפשר בלי: **לכב) אלא אם הוא תוך י"ב שעות.** שאם כיון שפולטו עדיין ליר פולטו מה שבולע מלד השני דמיירי כשלא הודח עדיין מו אבל אם הודח אחר מליחתו מיד שהרי בלאיסור והיתר הארוך כלל ה (דין ו) כתב בזה להתיר בדיעבד ובכלל ז' (דין ז) פסק לאיסור בלא נמלח משני לדדים וכן בדברי רש"ל פרק כל הבשר סימן פ"ג משמע דזה קיל יותר ע"כ נראה דבלא נמלח בכל מקום מותר דיעבד אפילו בלא הפסד מרובה:

נקודות הכסף

סט ה) (הג"ה) **ויש אוסרים אפילו בדיעבד.** כ"ל הטעם לאסור משום דאיתא בב"י סימן כ"ב (כח: ד"ה ודע) דמותר לגלות עוף שלא נכתב הכל בו (פי' קו סוף פ"ג) בהאידנא נהוג עלמא לבשולי עוף שלא אפילו לקדרה וטעמא משום דמלחי שפיר בפיס ומבחוץ משמע דאי לא הוה האי טעמא הוי אסור לבשולי שלא ואם הוא מתיר אפילו נמלח מלד אחד נמלא מלחי אין לריך לגלות אלא א

משבצות זהב

ב), ואולי הכי קאמר דמנהג בעלמא הוא אינו היכא דמגולין, ומיהו בריב"ם (סימן קמד) הטעם דיש קלת דם בעין בקונקונות קז). והעולה מזה דעופות שצריך לפותמן קא) ולהוציא בני מעייס, צריך מליחה בפיס דמגולה הוא, וכל שאין מגולה אף שיש מלא בפיס אין צריך לפתות, ועיין ש"ך סימן ע"ג אות ה' כתב כן: [כתב הפרי חדש אות כ"ל קב) עוף שלא נמלא אלא מצד אחד אפילו דיעבד אסור. והוא פשוט, והיינו שלא נמלא רק צלע אחד של עוף, דאין לך הפשי פולט כלום, דמלא מפסיק, ולא דמי לאחיכה עצה. ובקונטרס אחרון סימן ע"ז הביא בשם בית הלל (שם אות ח), בשיס שמפרידין עור העוף מבשר ונופחין, והעור נשאר מופרד מבשר, ומולחין על גבי העור דיעבד אסור, והסכיס על ידו ופשוט הוא קג):] בשער אפרים סימן י"ט מרגולות שלא נפתחה ונמלחה עם בני מעייס. הורה לגלות, ומיה לאם יהודה אות י"ט הביא בשם [שאלות ותשובות] נחלת שבעה (תשובה מ) מעשה בע"ז מרגולים קד) יע"ש. ודבריו מעורבבים. ולענין דינא ירא לי, קה) נחד מרגולת מה בכך שלא נפתחה, אדרבה הוה כאחיכה עצה, ואי דשמא הלב וכבד פלטו, עיין סימן ע"ב (פעיף ב בהג"ה) וסימן ע"ג (פעיף ה בהג"ה) אלין בכך כלום קו), אמנם אי נמלחו לאחר הדחה ב' קז) ונתנו בכלי והיה ביר עולה על גבו, ושהה כשיעור על האש וירקים, לא מיבעיא דצריך שיש נגד הלב וכבד, דבכוש כמבושל, אלא דלכאורה צריך שיש נגד הבני מעיים גם כן, וכל שכן נגד הקורקבן דמחזיקין ביה דם, כמו שיתבאר לקמן (סימן עה בש"ך וט"ז ס"ק ו) ולא נמלא אף מצד אחד, דאחר אחר הוא קז) והדקין קיבלו דם מעוף, אף דמולחין דקין עם שומן קח) היינו אחר פשוט ביר לא בלע מבטאר סימן ע"ה (פעיף ב), אמנם יש לחקור בזה כמו שאומר, והוא דקין שמולחין עם שאר בשר, על כל פנים דיעבד שרי כמבואר שם סעיף ב' דטרידי לא בלעי דם, ואם הונחו בני מעייס שלא נמלחו אלא מחיכה

שפתי דעת

יט) ואין צריך. עיין ש"ך דבא לומר דאין צריך לעשותו כבנין ולפזר מלח שיהא עב, אלא שימלח שלא יהיה מקום פנוי מבלי מלח: **כ) ויש אוסרים.** עיין ש"ך. דקאי נמי אריש אם מקום פנוי מבלי מלח, ומה שהביא ראיה מתורת חטאת כלל ט"ו דין ז' לא ידענא משמעות, ואי משום שכתב תחלה ימלחנו משני צדדים, ואחר כך הביא דברי הרא"ש שלא יהא מקום פנוי, הא הביא אחר כך דאוזן צריך למלוח מבפנים, ויש אוסרים דיעבד קכא), ועיין בנקודות הכסף בשם בנו, וכבר השיג המנחת יעקב שם אות י"א, דהטעם פשוט דצריך למלוח משני צדדין, דאין המלח מפליט כל שאין משני צדדיו. ולדינא כתב הש"ך, דמקום פנוי אין העולם מדקדקים, ולכתחלה נכון ליזהר. אמנם קכב) בתורת חטאת שם כתב, ונראה לי הוא הדין בנמלח מצד אחד שוה למקום פנוי, דמחד טעמא הוא, משמע דשורין המה, וכי היכא מצד אחד בהפסד מרובה דוקא, הוא הדין במקום פנוי:

גליון מהרש"א

הכבד כדינו. הריאה יש לפתוח הקנוקנות שבו קודם שימלח. שם:

מ **נ"ל פשוט דזה מיירי שכבר.** וי"ל דגם בלא חתך אלא דהמרדכי לשיטתיה בהג"ה שערי דורא של רש"ל דס"ל דחתיכה עבה נמי צריך לחתוך לשנים ולא כרשב"א א"נ מחמת חללים שיש בראש גם לפעמים אין המוח ממלא כל הגולגולת ולא גרע מריאה. תשובת בית יעקב סימן ל'. וכתב דמהאי טעמא יש לאסור בראש אם לא חתך לשנים:

מא **אלא מצד אחד.** מצד אחד דעוף היינו שנמלח כולו אבל בנמלח צלע אחת כיון דהחלל מפסיק הוי צד שני כלא נמלח כלל. פרי חדש ומשבצות אות ט"ו:

מב **ויש אוסרים אפילו בדיעבד.** עיין גליון סימן ע' סעיף ב' בהגהה:

מג **והכי נהוג אם לא לצורך.** ואם מלאו הבשר אז מעכב צד הפנימי מלפלוט ואף דיעבד אסור. סימן ע"ז ש"ך סק"ג ד' וט"ז ס"ק ד':

מד **יחזור וימלח צד השני תוך מעת לעת.** ועיין ט"ז ס"ק ט"ו ובנקודות הכסף: מה **דשאני הכא כיון דאפשר.** וכמ"ש הט"ז באמת בס"ק ט"ו:

מו **ונראה דמיירי כשלא הודח.** ואם רוצה יצלנו תחלה בהדחה תחלה עיין סוף סימן: מז **אבל אם הודח.** עיין בט"ז ס"ק ט"ו:

אמרי בינה

ו) **כלומר הא דאסור בדיעבד כו'.** בטו"ז ס"ק ט"ו מפרש דהרמ"א שכתב ודוקא בו' קאי אמה שכתב היתר בלצורך על זה כתב דדוקא כשכבר נחבשל אז מותר בהפסד מרובה אבל כשלא נחבשל עדיין לא יבשל כך אפילו בהפסד מרובה כיון שיש תקנה בצלי ומהאי טעמא גם כן לא אמרינן דפולט ציר יום שלם והש"ך לא ניחא ליה כן דסבירא ליה בהפסד מרובה מותר אף אחר י"ב שעות לחזור ולמלוח ולבשלו דמה שאפשר בצלי אפילו הכי מיקרי הפסד מרובה ע"כ מפרש הש"ך דהאי ודוקא קאי איש אוסרין. ועיין בהגהות הגאון רבי ברוך פרנקל שהקשה על פירוש הש"ך וכתב דדחוק הוא לפרש כן דלפי זה הוה ליה לרמ"א לומר אבל אם לא נחבשל כך עדיין יש לו היתר במליחת צד השני וכו' דהא היתרא אחי לאשמעינן אלא ודאי דהוא כפירוש הטו"ז דהאי ודוקא קאי אהיתרא שכתב הרמ"א קודם לכן:

חידושי רע"ק על פמ"ג

ג) **ומאכל שבלע דם וכו'.** נ"ב אבל מטעם אחר יש לחלק דסברת פירשא מועיל להקלים הטעם והיינו בקיטה דהוא מותר הוי כמו נ"ט בר נ"ט דהיתרא כמו שכתב הב"י סימן פ"ז משא"כ בדם דליקורא בלע לא מהני דנקלם:

ציונים והגהות על פמ"ג

צח) עיין סימן עא משב"ז ס"ק ג: צט) עיין ש"ך ושפ"ד סימן זה ס"ק כד, ובט"ז ומשב"ז ס"ק טו, ועיין משמרת שלום כאן שהמיל בשם מהרש"ק שתמה על פרמ"ג שחלה דין זה בדעתו והלא מפורש הוא בש"ך שם ומיכן שם, ועי"ש בציונים והגהות: ק) עיין סימן עב סעיף ד ובש"ך שם: קא) עיין לקמן משב"ז ס"ק טו ד"ה כתב: קב) עיין משב"ז סק"ק טו ד"ה שוב ראיתי: קג) **ואם** הסיר את הנפות והעור חזר למקומו עיין משמרת שלום ובדרכי תשובה ס"ק פג, ועיין בספר דעת תורה ובדרכי תשובה סוף ס"ק רסח מה שהמיל מהגאון מהרש"ם אברהם מורם מיים סימן תלט ס"ק ד לענין מליחה על גבי עור בהמה: קד) **שנמלחו** כעין מלח דבעו לה לאורמא דהיינו שאין יכול לאחול נחמת מלחו ונמוכם היה תרגולת שלא נפתחה כלל, והעלה לאחור כולם דהאי מליחה הוי כמשה שהוא כמבטל ואין מועיל אף לצלי ואף הכלים אסורים: קה) **קאי** על דינו של השער אפרים: קו) **דאמרינן** כטלנו כך פולטו כיון דפולט דם של עצמו: קז) היינו כעין מעשה שהמיל הבית לחם יהודה בשם הגמלת שבעה (מגד שמים): קח) עיין משב"ז ס"ק טו ד"ה כתב ועיין סימן עא משב"ז ס"ק ד ד"ה יש לראות מה שהקשה שם: קט) עיין סימן עה סעיף ב דמולחין בני מעים בלא שומן עם בשר, וכן נראה דע"ל לאן, עיין מגד שמים, ועיין שם בש"ך ס"ק יג הטעם דאף על פי שאין להם דם ולא שייך בזה חידי דטריד לא בלע וגם לא שייך לומר חידי דיפלוט דם דיליה יפלוט מה שבלע מכל מקום כיון שיש להם ציר אמרינן כל שפולטין ציר אין בולעין עי"ש, וכאן לא שייך לומר כן דאבר אחר הוא ולא נמלח: קי) **פירוש** דכיון דלא נמלחו אינם ערודים למיפלט ציר, אלא שנאמר דע"י מליחה שאח"כ שיפלטו ציר יפלוטו גם הדם שבלע מהבשר המלוח, וזה לא אמרינן אלא בהפסד מרובה, עיין סימן ע ש"ך ס"ק לז ובשפ"ד שם: קיא) עיין משב"ז סימן עה ס"ק ו, ושפ"ד סוף סימן עב, ועיין שם בחידושי רעק"א אות יג: קיב) עיין לקמן סימן לב ש"ך ושפ"ד ס"ק טז לא אמרינן אחיכה בנמלחה, ועי"ש שתיר בהפסד מרובה: קיג) **והכלי** כשר, כל"ל (טופס מגדים): קיד) עיין מיס רבים בגין זהב מה שהקשה עליו: קטו) עיין לקמן סימן לא סעיף ה בהג"ה לענין כלי חרס ושאר כלים: קטז) **פירוש** דאפילו אם מהני מליחה בהונחו בני מעים שלא נמלחו אלא מחיכה בנמלחה, אף על פי כן לא דמי לכאן שנכנס הדקין וכאחרו הדקין וכאחרי גוונא לא מהני מליחה לכולי עלמא דכבר מבטל וכמבואר בסעיף יח ובש"ך ס"ק עב, ועיין סימן ע ט"ז ס"ק יג וש"ך ס"ק לו: קיז) **הא** דנתחרו הדקין מחילה משום דהוי איסור דבוק דממהר לבלוע כמו שנתבאר משב"ז סימן ע ס"ק י, ועיין סימן קה משב"ז ס"ק כה: קיח) ועיין משב"ז סימן עה ס"ק ו: קיט) **פירוש** שלא שהה שיעור כמשה: קכ) עיין שפ"ד סימן פז ס"ק ל ד"ה ולע: קכא) **פירוש** ולא"כ י"ל דקאי אחוז דבזה אסור דיעבד ולא על מקום פנוי (זיו השמש): קכב) עיין משמרת שלום ד"ה ולע:

נסתמין נקבי הפליטה ולא מהני מליחה אח"כ וכמ"ש לקמן סימן ע' ס"ק כ"ו וס"ק ל"ז וכ"כ הב"ח:

כג) דנורא משאב שאיב ואין הצד שנמלח כבר בולע כו'. ואפילו בולע כבולעו כך פולטו כדלקמן בסימן ע"ג (ס"ק יד) וכמה לוכמי: (סעיף ה) **כד) אחר שנמלחה החתיכה.** לוקח אחר שנמלחה החתיכה כראוי הוא דא"ל לחזור ולמלוח מקום החתך [ו] אבל חוץ שיעור מליחה צריך להדיחו שם היטב ולחזור ולמלחו כמ"ש הרב סוף סעיף כ': (סעיף ו) **כה) כדי שלישית שעה בקירוב.** גר דהיינו ז' פחות חלק שלשים מן

באר הגולה

י תשובות הרשב"א [סימן רס"ה]:

יא רמב"ם פ"ו מהלכות מאכלות אסורות דין י':

דגול מרבבה

[ו] [מיגש] **אבל חוץ** שיעור מליחה צריך להדיחה שם היטב ולחזור ולמלוח. מ"ש הר"ר יעקב שוטן עמק בסימן ע' ס"ק כ"ט בגפל לחוץ ליר בשר שלא הודם דדוקא תלא בעיניה מצליע אבל ליר אף שהוא רותח אינו מצליע וס"ה כאן שהגיע רמיחת המלח מעבר לעבר מ"מ כיון שאם בעבר האחי שיש בו אין אם מלח בעין אינו מצליע כן נראה לאורה אבל אחר העיון נראה דאפשר דאפילו בליר אמין שם מלח בעין אבל כאן כיון שיש כאן בעבר זה מלח בעין מצליע בו בעין שבעבר האחי מחמת רחיחתו ולאיה מסימן ע"ג בעי"ז ס"ק ב' ובש"ך ס"ק ג' שהולרכו ליתן טעם בלב משום דשיע ואינו בולע הרבה אי נמי משום דדרך בו הלב שנתייבש בחלבו ע"ש בע"ז ובש"ך ח"ב קשה מיפוק ליה שהמלח מבחוץ והלב מבפנים ואין לומר דהנהת שעדי דולת ותורת חטאת אזלי לשיטתם דאפשר גם ליר לכך הולרכו גמי לב לעשה אחר זה אינו דהרי הט"ז סימן ע' ס"ק י"ח והש"ך ס"ק כ"ט הבאינו בגפל ליר בלא הדחה ואעפ"כ כתבו גמי לב טעמיה הכ"ל אלא ודאי כיון שיש כאן מלח בעין בעבר זה מצליע דם שבפנים (אלא) [וא"כ] ל"ע דברי הש"ך (ס"ק כ"ז) [כאן] והנהת רמ"א ס"ס כ' ודו"ק ועיין מה שלאמור בסעיף כ' בשם תורת חטאת ועיין בבנסת הגדולה סימן ע"ג אות ס' בב"י, ע"כ:

גליון מהרש"א

מה **תוך י"ב שעות.** ובני מעיים שמלח רק מצד פנים אף לאחר כ"ד שעות חחר ומולח. ש"ך סימן ע"ה ס"ק י"א. וכן בשומן. משבצות ס"ק ט"ו ד"ה וכתב עוד:

מט **כיון דיש היתר בצלי.** עיין גליון ש"ך ס"ק י"ג:

נ **כיון שיש היתר כו' במקום הפסד.** וצריך למלוח שנית משני צדדים. משבצות. משא"כ בלא הדחה סגי

(טו) תוך י"ב שעות. שאז פולט הבשר ליר וממילא לא בלע מהלד השני אבל אח"כ יש לחוש שיחזור ויבלע הלד הנפלט מהלד שלא נפלט עדיין ואע"פ שבסימן ע' (ס"ו) כתב רמ"א דבהפסד מרובה י"ל שפולט ליר עד יום שלם בן מ"מ כאן לא שייך הפסד מרובה מט כיון דיש היתר בצלי כך נראה לי דעתו וכתב מו"ח ז"ל (ס"ג ד"ה ומ"ש הרשב"א) דהיינו דוקא כל שלא הודם הבשר אחר שנמלח מלד אחד אבל אם אם הודם לא מהני מו מליחה לד השני דשמא יבלע הלד שנמלח כבר מן הלד השני ולא שייך בזה בבולעו כך פולטו מאחר שאין לו ליר שהרי נסתמין נקבי הפליטה כמו שבארתי בסימן ע' עד כאן ואני כתבתי בסימן ע' (ס"ק עו) שדין זה דהדחה קוממת נקבי פליטת הליר היא מיהא מוסכמת וכאן הכל מודים דאין לאסור מכח זה ב יג) כיון שיש היתר בלא"ה בתקוס הפסד. ג) יד) וממהתי על רמ"א דבסימן ע"ה סעיף א' גבי חלחולת שיש שם שומן דאסור אם מליחה אפילו דיעבד אם מלח לד פנימי לחוד ואפ"ה כל שלא נתבשל יש היתר לחזור ולמלוח החיצון ואפילו אחר י"ב שעות והטעם שאין מוחזק כל כך בדם וכאן יש בבשר עפי שאינו מוחזק לד שלא נמלח בדם שהרי בדיעבד מותר בתקוס הפסד ואמאי פסק כאן דוקא חוץ י"ב שעות ומהרא"י ח) דמילה כאן בין י"ב שעות הוא. ס"ל בכל גווני אסור כאן בדיעבד על כן נראה להלכה כיון דכאן יש קולא שלאו הכי בדיעבד יש להתיר אפילו אחר י"ב שעות כמו בחלחולת. זה מיירי אחר שאשה שיעור מליחה וקמ"ל שע"י המליחה נפלט כל הדם אפילו מה שהוא בחתיכה אע"פ שהיא עבה מאד אבל קודם שיעור מליחה אם אחר בו יש לאיסור שיוצא דם בעין על הבשר ומ"ש לקמן בסעיף כ' מסימן זה:

(מז) תוך י"ב שעות. אבל אם הוא (מח יב) תוך י"ב שעות שנמלח (מט) יחזור (יח) וימלח לד השני שלא נמלח עדיין ויבשלו אחר כך ואם הוא (יט) אחר י"ב שעות [כח] אזי יצלו כב) דנורא משאב שאיב ואין הצד שנמלח כבר בולע מצד שלא נמלח (שם):

ה (מז) כד) י אחר שנמלחה החתיכה אם (כ) חתך ממנה אינו צריך לחזור ולמלוח מקום החתך:

ו. [כז] יא שיעור שהייה במלח יא אינו פחות מכדי יב הילוך מיל [כח] שהוא כה) יג כדי שלישית שעה (כא) בקירוב:

נלא"ה בתקוס הפסד. ג) יד) וממהתי על רמ"א דבסימן ע"ה סעיף א' גבי חלחולת שיש שם שומן דאסור אם מליחה אפילו דיעבד אם מלח לד פנימי לחוד ואפ"ה כל שלא נתבשל יש היתר לחזור ולמלוח החיצון ואפילו אחר י"ב שעות והטעם שאין מוחזק כל כך בדם וכאן יש בבשר עפי שאינו מוחזק לד שלא נמלח בדם שהרי בדיעבד מותר בתקוס הפסד ואמאי פסק כאן דוקא חוץ י"ב שעות ומהרא"י ח) דמילה כאן בין י"ב שעות הוא. ס"ל בכל גווני אסור כאן בדיעבד על כן נראה להלכה כיון דכאן יש קולא שלאו הכי בדיעבד יש להתיר אפילו אחר י"ב שעות כמו בחלחולת. (סעיף ה) **(מז) אחר שנמלחה החתיכה.** זה מיירי אחר שאשה שיעור מליחה וקמ"ל שע"י המליחה נפלט כל הדם אפילו מה שהוא בחתיכה אע"פ שהיא עבה מאד אבל קודם שיעור מליחה אם אחר בו יש לאיסור שיוצא דם בעין על הבשר ומ"ש לקמן בסעיף כ' מסימן זה:

נקודות הכסף

בן **מ"מ לא שייך כאן הפסד מרובה כיון דיש היתר בצלי כו'.** זה אינו כמ"ש בש"ך ס"ק כ"ח: ג) **ותמהתי על רמ"א כו'.** לא קשיא מידי דהתם היינו טעמא כיון שאין מחזיקין דם בחלחולת רק בשומן שבחלחולת א"כ אם אלא לד פנימי של חלחולת הרי לא אלא השומן כלל אפילו אלד אחד שהרי החלחולת מפסיק בין המלח ובין השומן:

ביאור הגר"א

[כז] **אזי יצלו כו'.** כמ"ש חולין צ"ג ע"ב ופסחים ע"ד ע"ב ואף אם בולעו כבולעו כך פולטו: [כח] **שיעור כו'.** ממ"ש בפרק ד' דשבת (ע"ה ע"ב) דמולח חייב משום מעבד ואף שאמרו (שם) אין עיבוד באוכלין מ"מ למדנו דמליחה היינו עיבוד ואמרינן בפרק ג' דפסחים (מ"ו ע"א) ופרק ט' דחולין ששיעור עיבוד כדי הילוך מיל (כ"כ הרמ"ם ועיין רש"י נדה נ"ה ע"א ד"ה שעבדן. וכבר עמדו בזה האחרונים) ואף לבה"ג והגאונים שכתבו דשיעור מליחה כשיעור צליה ממ"ש בפרק ד' דחולין (צ"ו ע"ב) מליח כרותח דצלי כמ"ש תוספות שם קי"ב ע"א ד"ה ה"מ ושאר מקומות כתב המ"מ בשם הגאונים דשיעור צליה כדי הילוך מיל: [כח] **שהוא כו'.** מההיא דפרק ט' דפסחים (צ"ג צ"ד) מהלך כו':

חידושי רע"ק

יב) **תוך י"ב שעות.** אף בעוף הוא כן כן כתב בדרכי משה ועיין בסמ"ג ריש סימן ע' בשפתי דעת: יג) **כיון שיש היתר בלאו הכי במקום הפסד.** לענ"ד אם כן אחר י"ב שעות אמאי לא ימלאנו ממש. נמי כיון דהך מלאת דשיעור פליטת ליר י"ב שעות אינו מוסכם דהעיקר יותר כהפוסקים דשיעורו כ"ד שעות דהרי אמרינן על זה בהפסד מרובה והכא כיון דיש היתר בלאו הכי בתקוס הפסד נתמון עליהו דשיעור פליטת ליר כ"ד שעות: יד) **ותמהתי על רמ"א דבסימן ע"ה.** לענ"ד לא קשה מידי דהתם המליחה בלד פנים בודאי לא אהני כיון דליכא אם דם אשאר אבל בחלחולת אפילו בהפסד מרובה אסור אשאר הדם בשומן אבל אם אינו בשומן יש רק אעבר דם אבל הכא בהרשב"א דמליחה אלד אחד אהני לא נשאר דם כלל ועדיף מהיא דלקמן ומהרא"י דמליחה אלד אחד לא אהני נשאר דם הרבה וגרע מהיא דלקמן אשאר דם בהפסד מרובה אמרינן על הרשב"א דמליחה אלד אחד לא אהני ואמאי יש בתחמין נקבי הפליטה ולא אהני מליחה אח"כ ועיין לקמן סימן ס"ק כ"ו וס"ק ל"ז וכ"כ הב"ח:

כג) דנורא משאב שאיב ואין הצד שנמלח כבר בולע כו'. ואפילו בולע כבולעו כך פולטו כדלקמן בסימן ע"ג (ס"ק יד) וכמה לוכמי: (סעיף ה) **כד) אחר שנמלחה החתיכה.** לוקח אחר שנמלחה החתיכה כראוי הוא דא"ל לחזור ולמלוח אקום החתך [ו] אבל חוץ שיעור מליחה צריך להדיחו שם היטב ולחזור ולמלחו כמ"ש הרב סוף סעיף כ': (סעיף ו) **כה) כדי שלישית שעה בקירוב.** גר דהיינו ז' פחות חלק שלשים מן

(יח) **וימלח.** כתב הש"ך דכיון שפולט עדיין ציר פולט מה שבולע מצד השני (או שלא נבלע כלל אבל אח"כ יש לחוש שמא בלע מצד השני מאחר שכבר כלה כל פליטתו. אע"ג דבסימן ע' כתב רמ"א דבהפסד מרובה יש לומר שפולט ציר עד יום שלם מ"מ כאן לא שייך הפסד מרובה הואיל שיש היתר בצלי. ט"ז) ונראה דמיירי כשלא הודח אבל אם הודח אחר מליחתו מיד נסתמין נקבי הפליטה ולא אהני מליחה אח"כ ועיין לקמן סימן ע' ס"ק ל"ז וכ"כ הב"ח:

(יט) **אחר.** והט"ז מסיק להלכה כיון דכאן יש קולא בלאו הכי בדיעבד יש להתיר אפילו אחר י"ב שעות כמו בחלחולת ע"ש ונקודות הכסף מחלק דשאני חלחולת דאין מחזיקין בו דם רק בשומן ע"ש: (כ) **חתך.** כתב הש"ך דוקא אחר שנמלחה החתיכה כראוי אבל תוך שיעור מליחה צריך להדיחה שם היטב ולחזור ולמלחה כמ"ש הרב סוף סעיף ד': (כא) **בקירוב.** דהיינו פחות חלק שלשים מן השעה לפי חשבון מהלך אדם בינוני

באר היטב

(מז) **תוך.** עיין ט"ז. ומולק עם הש"ך אות כ"ל, דמפרש דברי הר"ב מהפסד מרובה קבג, והכי קאמר והא דברי כבשל, אבל אם לא בשל אין לבשלו, אלא יש מקום בלע, ובוצר כיון דיש מקום בלע לא הוה הפסד מרובה, והלבון מוכיח כך, דאי אהיתרא קמהדר בלא הפסד מרובה, מה לא יבשלנו כך, הכי היה לו לומר אבל אם לא בשלו יש מקום לאסור ולמלוח. ועיין אורח מישור (אות ג) בתריץ והוכיח כש"ך מדברי משה ומתורת מנחת כלל ט"ו דין ז'. אמנם אין ראיה דהתג"ה מזר וקילר בענין אחר, והפרי חדש אות כ"ג והמנחת יעקב אם אות י"ב קכד] כתו"ז, דכל שרלוי לבלי לא הוה הפסד מרובה, ואסור לאחר י"ב שעות, דלא כש"ך, ומיהו לבלי שרי, אף בסימן ע"ז (בהג"ה בסוף הסימן) כתב לבחלה אין לבלות בשר שהודח קכח] עם בשר חפל, זה הוה כדיעבד: עוד הביא בשם הב"ח דנסתמין נקבי

(יח) **וימלח.** כתב הש"ך דכיון שפולט עדיין ציר פולט מה שבולע מצד השני (או שלא נבלע כלל אבל אח"כ יש לחוש שמא בלע מצד השני מאחר שכבר כלה כל פליטתו. אע"ג דבסימן ע' כתב רמ"א דבהפסד מרובה יש לומר שפולט ציר עד יום שלם מ"מ כאן לא שייך הפסד מרובה הואיל שיש היתר בצלי. ט"ז) ונראה דמיירי כשלא הודח אבל אם הודח אחר מליחתו מיד נסתמין נקבי הפליטה ולא אהני מליחה אח"כ ועיין לקמן סימן ע' ס"ק ל"ז וכ"כ הב"ח:

(יט) **אחר.** והט"ז מסיק להלכה כיון דכאן יש קולא בלאו הכי בדיעבד יש להתיר אפילו אחר י"ב שעות כמו בחלחולת ע"ש ונקודות הכסף מחלק דשאני חלחולת דאין מחזיקין בו דם רק בשומן ע"ש: (כ) **חתך.** כתב הש"ך דוקא אחר שנמלחה החתיכה כראוי אבל תוך שיעור מליחה צריך להדיחה שם היטב ולחזור ולמלחה כמ"ש הרב סוף סעיף ד': (כא) **בקירוב.** דהיינו פחות חלק שלשים מן השעה לפי חשבון מהלך אדם בינוני

משבצות זהב

(מו) תוך. עיין ט"ז. ומולק עם הש"ך אות כ"ל, דמפרש דברי הר"ב מהפסד מרובה קבג, והכי קאמר והא דברי כבשל, אבל אם לא בשלו אין לבשלו, אלא יש מקום בלע, ובוצר כיון דיש מקום בלע לא הוה הפסד מרובה, והלבון מוכיח כך, דאי אהיתרא קמהדר בלא הפסד מרובה, מה לא יבשלנו כך, הכי היה לו לומר אבל אם לא בשלו יש מקום לאסור ולמלוח. ועיין אורח מישור (אות ג) בתריץ והוכיח

משבצות זהב

הפליטה בהודם, ואין תקנה אלא בגליה, והוא ז"ל כתב דכאן כולי עלמא מודים דהודם אף בלא הפסד מרובה שרי, כיון דיש דעות שנמלא מצד אחד שרי ובהפסד מרובה ממירין, אם כן [קכו] בלא נתבטל, אלא הוה הפסד מרובה לט"ז, דיש תקנה בגלייה, אפילו הכי שרי, דהוה כספק ספיקא פלוגתא דרבוותא, שמא מצד אחד פולט כל הדם, ושמא לא נתממין נקבי הפליטה כאותן דעות שמביא בתימין ע' (פ"ק טז). ויש לרחות כיון דהודם הו לא פולט ביר כעת, וכשמולח אחר כך הלד השני לבד, נולע הלד שנמלח מקודם, ולא שרי אלא מטעם כבולעו כך פולטו, והא הר"ב בתימין ע' סעיף ו' בהג"ה לא סמך על זה כי אם לצורך גדול, עיין ש"ך בס אות ל"ז דחשש כסברת הרש"ל, דכבולעו כך פולטו לא שייך אלא בדם דידיה, וטרוד מהני ביר, לא כבולעו כך פולטו, אם כן כאן אין טרוד, ולאיתי לספרי מדם אות כ"ב הסכים לב"ח וש"ך [קכז] מטעם דפולטו ביר לא בלע דם יע"ש, אם כן יוהה כדברי, ולריך עיון על הט"ז דלדידיה ליכא הפסד מרובה כל זמן שלא נתבטל: **אמנם** כן יראה לומר, דבמלתו דמה בכך שהודם, ימלאנו אחר כך תמני לדדין ויפלוט ביר, וטרוד ממרינן, ולא יבלע מדם כלל, ולא חייטינן שמא יתמיד לבלוע דם מקודם שיתחיל לפלוט ביר, וכאמור [קכח] והמעיין בתימין ע' בט"ז אות ט"ז לבתיטתא אמי בפיר בלאו הכי, והבן [קכט]: **ודע** דבסבור הייתי לומר, דתמיכה שנמלחה מצד אחד, יש מקנה תוך י"ב שעות למולחה שנית, היינו נמי משני לדדין, כיון דיש אומרים מצד אחד אין מפליט כל הדם, אם כן אפשר קיים לחו"ל, כל שאין התמיכה מכוסה במלח מכל צד אין פועל כי אם כדי נטילה או כדי קליפה, כיון דאין מחלקין בין תמיכה דקה לעבה, ואמנם בכל המקומות לא הזכירו כי אם ימלאנו צד השני, ואולי לאו דוקא הוא, ומיהו בהודם דמתיר הט"ז, הוא בתליתא שני לדדין, וכדכתיבנא: **וכתב** עוד דקשיא ליה אהר"ב מסימן ע"ה, ועיין נקודות הכסף מירן דשם החלחולת מפסיק, ומשום הכי אין מוציא דם כלל משומן. ולא הבינותי, אדרבה זה נחמזקה קושיימו, והכי קאמר ומה המם דאין המלח פועל כלל לשומן שבחוך, ואפילו דיעבד והפסד מרובה אסור, ואפילו הכי כל שלא נשאר, אף לאחר זמן מרובה יש תקנה למלוח צד המילון, ואין לריך ליטול השומן מחלחולת, ולא חייטינן שהמלח יבלע דם משומן לחלחולת, וזה הוה בלבחלה, כל שכן כאן דבהפסד מרובה שרי מצד אחד, אלמא דעיקר כדעה דמהני מצד אחד, פשיטא דמהני אפילו לאחר זמן מרובה, על כן [קל] היתר אפילו לאחר זמן מרובה למלוח אף בלא הפסד מרובה כלל, וקושיא חזקה היא על הר"ב,

שפתי דעת

הפליטה, ואף דמבואר בסימן ע' (ש"ך ס"ק כו וס"ק מא) כל שיש דם לא אמרינן נסתם. ודוקא ביש בה ציר לחוד נסתמין, יש לומר הצד שנמלח אין בו דם, ושפיר נסתמין, ולא שייך ביה כבולעו כך פולטו, ומשום הכי אין תקנה: **כג) דגורא משאב שאיב.** ולא נבלע, ואי נמי נבלע כבולעו כך פולטו, אף שאין לו ציר של עצמו, בצליה [קלח] קיל ממליחה. ואף בשר שפלטה כל דמו וצירו ובלע דם, אין תקנה אף בצליה (סימן ע סעיף ו בהג"ה ובש"ך ס"ק ל) מכל מקום מה שבולע על ידי צליה, דהבליעה והפליטה באין כאחד שפיר דמי, עיין סימן [קלו] ע"ד בט"ז, ואף דהתם דיעבד, הכי כדיעבד דמו ושרי: **קשיא** לי אמאי לאחר י"ב שעות אין תקנה, והא קיימא לן דם אין מפעפע למעלה, כמו שמוכח בהחיא דכלי שאינו מנוקב (סעיף יח), ולקמן בדגים ועופות (סימן ע סעיף ב בהג"ה) ודוכתי טובא, אם כן ימלחנו ויניחנו על אותו צד שנמלח עכשיו, ושרי ממה נפשך וכדאמרן, ויכול לעשות זה ברוחחא שלא יהא מונח אפילו רגע על אותו צד שנמלח כבר [קלז], וכי חימא דאי שרית ליה כך אתי למיעבד להיפך, כמו כבדא [קלח] תותי בשרא שאין צולין לכתחלה (סימן עג סעיף ד ובש"ך ס"ק יג), והואיל דיש תקנה בצליה לא התיר לו, חדא דבהפסד מרובה

עיין תורת חטאת כלל ט"ו (דין יב), נמלינו למידין כשומן דאין מומחק כל כך בדם, עיין סימן ע"ה בש"ך אות ז', ודאי לכתחלה ראוי למלוח משני לדדין, ודיעבד אף לאחר זמן מרובה יחזור וימלאנו [קלא] ושפיר דמי וכאמור. ואין לחלק בין שומן חלחולת לשאר שומן, כמו שמבואר בתורת חטאת (שם) ובדוכתי טובא, ומיהו [קלב] תרגגולת שנמלחה מצד אחד היינו לגע אחד, אפילו לדעבד והפסד מרובה אסור כמו שכתב הפרי חדש אות כ"א, אם כן אם זוכר קודם המיטול תוך י"ב שעות שרי, ולאחר י"ב, או הודם, אסור דלמתנו להני קולי. ויש חקנה שיכתר בחוך על מקום שנמלח, ואלי השני ימלח מחדש, ומיהו אין לסמוך על זה כי אי אפשר לעמלם: **ד) שוב** ראיתי להבית לחם יהודה אות כ"ב הביא דברי הפרי חדש אות כ"ב כתב בשם אות כ"ב, וכתב ולפי מה שכתבתי בסימן ע' לריך עיון, ובסימן ע' אות כ"ב כתב בשם ספר בית ישראל דעוף פולטו ביר כי אם שעה או ב', ולהה דבדרכי משה כאן (אות ו) כתב בעוף אם נמלח מצד אחד מהני תוך י"ב שעות עכ"ל. מה שכתב על ספר בית ישראל שפיר, דתוך י"ב שעות שכתב הר"ב כאן קאי נמי בעופות, כמש"ל, אמנם מה שכתב על פרי חדש לא ידענא, דלמה לו להבית מדרכי משה, והלא בתחבר מבואר דיעבד עוף והמה שווין דשרי, אלא הפרי חדש מיירי בנמלח בלע אחד של עוף, דחלב מפסיק לעבר השני, ולא דמי לתמיכה עבה, ודרכי משה והמחבר מיירי בנמלח העוף בחוץ, או בפנים כולו, וזה פשוט ולכתחילה [ה] **כתב** עוד הבית לחם יהודה אות כ', דלאוי לבקוע העופות לשנים עכ"ל, ויפה כתב (אות ז), והטעם משום דיאה המלאכה בין הבלעות עכ"ל, ויפה כתב, וכן הנהגתי אני, מלא בלכתחלה אי אפשר למלוח בפנים בכל מקום, ועוד דיאה וטחול וכליות של עוף המונחים בחוכו, אף דיעבד אסורים, אי לא נמלחו רק מצד אחד בחוץ, הכם לא נמלחו כלל, דהוה אחר אחר בחלק), ולא דמי לתמיכה עבה, ואף בנקבא יש להוליא הריאה כו', דלכתחלה בעינן מליחה משני לדדים [ו]: **(טז) אחר.** עיין ט"ז. ולבה לומר לאחוקי מדעת הרא"ש בבדק הבית (כ"ג ס"ג עב: ד"ה עוד כתוב שם) והרמב"ם ז"ל (פ"ו מהלכות מ"ל י) שאומרים דיש דם אחר שיעור מליחה, ומיהו חוץ שיעור מליחה בעי הדחה ומליחה במקום שחתך [קמד]. ויש לרחות אפשי מה לא הבית כאן המחבר דלאוי ליזהר לכתחלה כמו שכתב קנייף י"ע ובש"ך אות ע"ח דמשום הכי הבית סברת רמב"ם ליזהר לחלוט לכתחלה, ואולי סובר דהרמב"ם יודה דמותר לחתוך לתמיכות דקות ויחלוט, דלא כהרא"ש [קמה], ועיין מה שכתבתי בתמיכה (ד"ה העיקר הכי):

גליון מהרש"א

בצד שני לחוד:

נא **אינו פחות מבדי.** דלא כהגהת שערי דורא בבית יוסף דכיון דאמר מולחו יפה כו' ולא הזכיר שהייה משמע דמותר בלי שהייה:

נב **הילוך מיל.** דברי הרב המגיד בזה בפ"ו מהלכות מאכלות אסורות דין י' וכן דברי רש"י נדה נ"ה א' ד"ה שעבדן תמוהים שהרי בפסחים מ"ו וחולין פרק העור ורוטב קכ"ב סוף ע"ב מפורש דשעור עיבוד ד' מיל ועיין בזה תשובת נודע ביהודה חלק יו"ד סימן כ"ב ותירוצו דחוק ואתי מרחוק:

נג **כדי שלישית שעה.** עיין חשבון השעות בתשובת הגון בית יהודה סימן ס':

נד **דהיינו פחות חלק שלשים.** ובפרי חדש

אמרי בינה

ז) **פחות חלק שלשים** כו'. רצונו לומר כשתחלק עשרה פרסאות דהיינו ארבעים מיל ל"י"ב שעות (דכל שעה ס' מינוטין) יגיע לכל מיל ח"י מינוטין:

הגהות והערות

ח) **דברי** הט"ז כאן תמוהים במחכ"ת דעיין הגש"ד סימן טו ס"ק ה שכתב מהרא"י שאם לא עבר יום שלם שרי. ומ"ש רמ"א כאן החילוק בין תוך י"ב שעות לאחר י"ב הוא דברי עצמו (ומה שצויין על דבריו "שם" הוא ט"ס) (שערי בינה על ש"ד סי' טו אות ב):

ט) **כל** זה מדברי הרמב"ם והביא המגיד משנה ראיה לדבריו

חידושי רע"ק על פמ"ג

ל) **משא"כ להמ"א שם** וכו'. נ"ב אין זה מספיק כיון דאינו יודע מקום הקליפה יתבטל הקליפה בתחלות אם יש בתמיכה ס' נגד הקליפה ואפשר אינו בכלל אין מבטלין איסור לכתחלה כיון דכוונתו רק להכשיר תמיכה ואין כוונתו לבטל עיין סימן פ"ד (סעיף יג) ובפרי חדש סימן ס"ד:

ציונים והגהות על פמ"ג

קכג) היינו דהט"ז מפרש דברי הרב אמ"ש להתיר בהפסד מרובה ולא כהש"ך שמפרש דברי הרב אמ"ש דדיעבד אסור (מגד שמים): קכד) **והפר"ח** וכו' והמגמת יעקב וכו' סברא להו כעי"ז, כל"ל (מגד שמים): קכה) **אין** לגלות כשר שהודם ונמלח עם בשר חפל, כל"ל: קכו) **אם** כן אף בלא נתבטל, כל"ל (מגד שמים): קכז) **פירוש** הפרי חדש אוסר בהודם מעטם דכיון דהודם אינו עדוד לגיפלטו ולא שייך אידי דטרייד וכו', וכבולעו כך פולטו לא אמרינן ביר אלא בהפסד מרובה: קכח) **עיין** ספר רבע שקל כסף שהקשה עליו דהא אלעא דע"ז קיימינן ולדידיה הוי ליהיף דעדוד ביר לא אמרינן וכבולעו כך פולטו אמרינן וכמו שכתב הפרמ"ג מסב"ז סימן ע ס"ק ח ד"ה ועתה ושם בס"ק טו, ועיין משמרת שלום מה שמיכרן: קכט) **עיין** ספר רבע שקל כסף ומשמרת שלום ומגד שמים: קל) **ע"ב** יש היתר (מגד שמים): קלא) **עיין** סימן עה משב"ז ס"ק ג-ד ושפ"ד ס"ק טו: קלב) **עיין** לעיל משב"ז ס"ק יג ד"ה כתב הפר"ח: קלג) **עיין** שפ"ד סימן ע סוף ס"ק ח: קלד) **עיין** משב"ז סימן עח סוף ס"ק ג: קלה) **דצלייה** קיל ממליחה כל"ל (מגד שמים): קלו) **במגד** שמים גורס סימן עו בש"ך ס"ק ט. ועיין סימן עז ע"ז ומשב"ז ס"ק ב, ועי"ש בש"ך ס"ק ב בתריסות: קלז) **עיין** סימן ע שפ"ד ס"ק ד ועיין חזון איש יו"ד סימן י אות ו ע: קלח) **כבדא** עילוי משלא (זיו השמש): קלט) **עיין** מגד שמים ומשמרת שלום מה שמלרו בזה: קמ) **פירוש** דלוקא תמיכה שמליה בציר כנקעיף יש לי אפשר לנמלח עד היכן מוחת בציר ולריך קליפה משא"כ כאן (מגד שמים): קמא) **עיין** יד אפרים בסעיף זה מש"כ על דבריו, ועיין לקוטי שושנים: קמב) **עיין** משב"ז ריש ס"ק יג ובלעיונים והגהות בשם, ועיין לקמן שפ"ד ס"ק פח: קמג) **שכתב** שם אם תמך אחר שהדים צריך לחזור ולהדים, דיל"ל דזה לוקא קודם מליחה, אבל אחר מליחה אפילו לא שהה שיעור מליחה אין צריך להדים (מגד שמים), ועי"ש שפ"ד ס"ק ג ד"ה ירלה לי לענין אם תמך קלת אם מותר בדיעבד: קמד) **עיין** לעיל ריש ס"ק יג ומה שנתיין שם בלעיונים והגהות בשם המשמרת שלום ועיין לקמן שפ"ד ס"ק פח, ועיין בתירוצי רעק"א סימן זה סעיף כ ובחוות דעת ביאורים ס"ק ח: קמה) **עיין** לקוטי שושנים שכתב דמה שייבא המקשה שהקשה בסתמה קוף ד"ה העיקר הכי:

כאר חגולה

עיקר וכבר כתוב: **דמא** אלא נמלח ולא מלח ח' כי, וכן אם נמלח שב' ימים אחר לכל מקום המלח בכל מקום ומיהו תרגמו ולא נמלח

כב אוך

כג ולא

כד אחר

כה אחר שנמלחה דוחתיכה אם חתך ממנה אינו צריך לחזור ולמלוח מקום החתך:

כו ר"ל שעות שהיה במלח אינו פחות מכדי הילוך מיל שהוא ד' אלפים אמה:

כז ואם הוא אחר ר"ב שעות כנ' אע"ג דלקמן בסי' ע' כתב ההג"ה דבהפשר מרובה סמכי' שפולט ליר כ"ד שעות מ"מ שאני הכא דאפשר בלי וכ"כ בע"ז ולא הפ"ר **כו** ר' **כז** ר' **כח** ר' **כט** ר' **ל** ר' **לא** ר' **לב** ר' **לג** ר' **לד** ר' **לה** ר' **לו** ר' **לז** ר' **לח** ר' **לט** ר' **מ** ר' **מא** ר' **מב** ר' **מג** ר' **מד** ר' **מה** ר' **מו** ר' **מז** ר' **מח** ר' **מט** ר' **נ** ר' **נא** ר' **נב** ר' **נג** ר' **נד** ר' **נה** ר' **נו** ר' **נז** ר' **נח** ר' **נט** ר' **ס** ר' **סא** ר' **סב** ר' **סג** ר' **סד** ר' **סה** ר' **סו** ר' **סז** ר' **סח** ר' **סט** ר' **ע** ר' **עא** ר' **עב** ר' **עג** ר' **עד** ר' **עה** ר' **עו** ר' **עז** ר' **עח** ר' **עט** ר' **פ** ר' **פא** ר' **פב** ר' **פג** ר' **פד** ר' **פה** ר' **פו** ר' **פז** ר' **פח** ר' **פט** ר' **צ** ר' **צא** ר' **צב** ר' **צג** ר' **צד** ר' **צה** ר' **צו** ר' **צז** ר' **צח** ר' **צט** ר' **ק** ר' **קא** ר' **קב** ר' **קג** ר' **קד** ר' **קה** ר' **קו** ר' **קז** ר' **קח** ר' **קט** ר' **ר** ר' **רא** ר' **רב** ר' **רג** ר' **רד** ר' **רה** ר' **רו** ר' **רז** ר' **רח** ר' **רט** ר' **ש** ר' **שא** ר' **שב** ר' **שג** ר' **שד** ר' **שה** ר' **שו** ר' **שז** ר' **שח** ר' **שט** ר' **ת** ר' **תא** ר' **תב** ר' **תג** ר' **תד** ר' **תה** ר' **תו** ר' **תז** ר' **תח** ר' **תט** ר' **תי** ר' **תיא** ר' **תיב** ר' **תיג** ר' **תיד** ר' **תיה** ר' **תיו** ר' **תיז** ר' **תיח** ר' **תיט** ר' **תכ** ר' **תכא** ר' **תכב** ר' **תכג** ר' **תכד** ר' **תכה** ר' **תכו** ר' **תכז** ר' **תכח** ר' **תכט** ר' **תל** ר' **תלא** ר' **תלב** ר' **תלג** ר' **תלד** ר' **תלה** ר' **תלו** ר' **תלז** ר' **תלח** ר' **תלט** ר' **תמ** ר' **תמא** ר' **תמב** ר' **תמג** ר' **תמד** ר' **תמה** ר' **תמו** ר' **תמז** ר' **תמח** ר' **תמט** ר' **תנ** ר' **תנא** ר' **תנב** ר' **תנג** ר' **תנד** ר' **תנה** ר' **תנו** ר' **תנז** ר' **תנח** ר' **תנט** ר' **תס** ר' **תסא** ר' **תסב** ר' **תסג** ר' **תסד** ר' **תסה** ר' **תסו** ר' **תסז** ר' **תסח** ר' **תסט** ר' **תע** ר' **תעא** ר' **תעב** ר' **תעג** ר' **תעד** ר' **תעה** ר' **תעו** ר' **תעז** ר' **תעח** ר' **תעט** ר' **תפ** ר' **תפא** ר' **תפב** ר' **תפג** ר' **תפד** ר' **תפה** ר' **תפו** ר' **תפז** ר' **תפח** ר' **תפט** ר' **תצ** ר' **תצא** ר' **תצב** ר' **תצג** ר' **תצד** ר' **תצה** ר' **תצו** ר' **תצז** ר' **תצח** ר' **תצט** ר' **תק** ר' **תקא** ר' **תקב** ר' **תקג** ר' **תקד** ר' **תקה** ר' **תקו** ר' **תקז** ר' **תקח** ר' **תקט** ר' **תר** ר' **תרא** ר' **תרב** ר' **תרג** ר' **תרד** ר' **תרה** ר' **תרו** ר' **תרז** ר' **תרח** ר' **תרט** ר' **תש** ר' **תשא** ר' **תשב** ר' **תשג** ר' **תשד** ר' **תשה** ר' **תשו** ר' **תשז** ר' **תשח** ר' **תשט** ר' **תת** ר' **תתא** ר' **תתב** ר' **תתג** ר' **תתד** ר' **תתה** ר' **תתו** ר' **תתז** ר' **תתח** ר' **תתט** ר' **תתי** ר' **תתיא** ר' **תתיב** ר' **תתיג** ר' **תתיד** ר' **תתיה** ר' **תתיו** ר' **תתיז** ר' **תתיח** ר' **תתיט** ר' **תתכ** ר' **תתכא** ר' **תתכב** ר' **תתכג** ר' **תתכד** ר' **תתכה** ר' **תתכו** ר' **תתכז** ר' **תתכח** ר' **תתכט** ר' **תתל** ר' **תתלא** ר' **תתלב** ר' **תתלג** ר' **תתלד** ר' **תתלה** ר' **תתלו** ר' **תתלז** ר' **תתלח** ר' **תתלט** ר' **תתמ** ר' **תתמא** ר' **תתמב** ר' **תתמג** ר' **תתמד** ר' **תתמה** ר' **תתמו** ר' **תתמז** ר' **תתמח** ר' **תתמט** ר' **תתנ** ר' **תתנא** ר' **תתנב** ר' **תתנג** ר' **תתנד** ר' **תתנה** ר' **תתנו** ר' **תתנז** ר' **תתנח** ר' **תתנט** ר' **תתס** ר' **תתסא** ר' **תתסב** ר' **תתסג** ר' **תתסד** ר' **תתסה** ר' **תתסו** ר' **תתסז** ר' **תתסח** ר' **תתסט** ר' **תתע** ר' **תתעא** ר' **תתעב** ר' **תתעג** ר' **תתעד** ר' **תתעה** ר' **תתעו** ר' **תתעז** ר' **תתעח** ר' **תתעט** ר' **תתפ** ר' **תתפא** ר' **תתפב** ר' **תתפג** ר' **תתפד** ר' **תתפה** ר' **תתפו** ר' **תתפז** ר' **תתפח** ר' **תתפט** ר' **תתצ** ר' **תתצא** ר' **תתצב** ר' **תתצג** ר' **תתצד** ר' **תתצה** ר' **תתצו** ר' **תתצז** ר' **תתצח** ר' **תתצט** ר' **תתק** ר' **תתקא** ר' **תתקב** ר' **תתקג** ר' **תתקד** ר' **תתקה** ר' **תתקו** ר' **תתקז** ר' **תתקח** ר' **תתקט** ר' **תתר** ר' **תתרא** ר' **תתרב** ר' **תתרג** ר' **תתרד** ר' **תתרה** ר' **תתרו** ר' **תתרז** ר' **תתרח** ר' **תתרט** ר' **תתש** ר' **תתשא** ר' **תתשב** ר' **תתשג** ר' **תתשד** ר' **תתשה** ר' **תתשו** ר' **תתשז** ר' **תתשח** ר' **תתשט** ר' **תתת** ר' **תתתא** ר' **תתתב** ר' **תתתג** ר' **תתתד** ר' **תתתה** ר' **תתתו** ר' **תתתז** ר' **תתתח** ר' **תתתט** ר' **תתתי** ר' **תתתיא** ר' **תתתיב** ר' **תתתיג** ר' **תתתיד** ר' **תתתיה** ר' **תתתיו** ר' **תתתיז** ר' **תתתיח** ר' **תתתיט** ר' **תתתכ** ר' **תתתכא** ר' **תתתכב** ר' **תתתכג** ר' **תתתכד** ר' **תתתכה** ר' **תתתכו** ר' **תתתכז** ר' **תתתכח** ר' **תתתכט** ר' **תתתל** ר' **תתתלא** ר' **תתתלב** ר' **תתתלג** ר' **תתתלד** ר' **תתתלה** ר' **תתתלו** ר' **תתתלז** ר' **תתתלח** ר' **תתתלט** ר' **תתתמ** ר' **תתתמא** ר' **תתתמב** ר' **תתתמג** ר' **תתתמד** ר' **תתתמה** ר' **תתתמו** ר' **תתתמז** ר' **תתתמח** ר' **תתתמט** ר' **תתתנ** ר' **תתתנא** ר' **תתתנב** ר' **תתתנג** ר' **תתתנד** ר' **תתתנה** ר' **תתתנו** ר' **תתתנז** ר' **תתתנח** ר' **תתתנט** ר' **תתתס** ר' **תתתסא** ר' **תתתסב** ר' **תתתסג** ר' **תתתסד** ר' **תתתסה** ר' **תתתסו** ר' **תתתסז** ר' **תתתסח** ר' **תתתסט** ר' **תתתע** ר' **תתתעא** ר' **תתתעב** ר' **תתתעג** ר' **תתתעד** ר' **תתתעה** ר' **תתתעו** ר' **תתתעז** ר' **תתתעח** ר' **תתתעט** ר' **תתתפ** ר' **תתתפא** ר' **תתתפב** ר' **תתתפג** ר' **תתתפד** ר' **תתתפה** ר' **תתתפו** ר' **תתתפז** ר' **תתתפח** ר' **תתתפט** ר' **תתתצ** ר' **תתתצא** ר' **תתתצב** ר' **תתתצג** ר' **תתתצד** ר' **תתתצה** ר' **תתתצו** ר' **תתתצז** ר' **תתתצח** ר' **תתתצט** ר' **תתתק** ר' **תתתקא** ר' **תתתקב** ר' **תתתקג** ר' **תתתקד** ר' **תתתקה** ר' **תתתקו** ר' **תתתקז** ר' **תתתקח** ר' **תתתקט** ר' **תתתר** ר' **תתתרא** ר' **תתתרב** ר' **תתתרג** ר' **תתתרד** ר' **תתתרה** ר' **תתתרו** ר' **תתתרז** ר' **תתתרח** ר' **תתתרט** ר' **תתתש** ר' **תתתשא** ר' **תתתשב** ר' **תתתשג** ר' **תתתשד** ר' **תתתשה** ר' **תתתשו** ר' **תתתשז** ר' **תתתשח** ר' **תתתשט** ר' **תתתת** ר' **תתתתא** ר' **תתתתב** ר' **תתתתג** ר' **תתתתד** ר' **תתתתה** ר' **תתתתו** ר' **תתתתז** ר' **תתתתח** ר' **תתתתט** ר' **תתתתי** ר' **תתתתיא** ר' **תתתתיב** ר' **תתתתיג** ר' **תתתתיד** ר' **תתתתיה** ר' **תתתתיו** ר' **תתתתיז** ר' **תתתתיח** ר' **תתתתיט** ר' **תתתתכ** ר' **תתתתכא** ר' **תתתתכב** ר' **תתתתכג** ר' **תתתתכד** ר' **תתתתכה** ר' **תתתתכו** ר' **תתתתכז** ר' **תתתתכח** ר' **תתתתכט** ר' **תתתתל** ר' **תתתתלא** ר' **תתתתלב** ר' **תתתתלג** ר' **תתתתלד** ר' **תתתתלה** ר' **תתתתלו** ר' **תתתתלז** ר' **תתתתלח** ר' **תתתתלט** ר' **תתתתמ** ר' **תתתתמא** ר' **תתתתמב** ר' **תתתתמג** ר' **תתתתמד** ר' **תתתתמה** ר' **תתתתמו** ר' **תתתתמז** ר' **תתתתמח** ר' **תתתתמט** ר' **תתתתנ** ר' **תתתתנא** ר' **תתתתנב** ר' **תתתתנג** ר' **תתתתנד** ר' **תתתתנה** ר' **תתתתנו** ר' **תתתתנז** ר' **תתתתנח** ר' **תתתתנט** ר' **תתתתס** ר' **תתתתסא** ר' **תתתתסב** ר' **תתתתסג** ר' **תתתתסד** ר' **תתתתסה** ר' **תתתתסו** ר' **תתתתסז** ר' **תתתתסח** ר' **תתתתסט** ר' **תתתתע** ר' **תתתתעא** ר' **תתתתעב** ר' **תתתתעג** ר' **תתתתעד** ר' **תתתתעה** ר' **תתתתעו** ר' **תתתתעז** ר' **תתתתעח** ר' **תתתתעט** ר' **תתתתפ** ר' **תתתתפא** ר' **תתתתפב** ר' **תתתתפג** ר' **תתתתפד** ר' **תתתתפה** ר' **תתתתפו** ר' **תתתתפז** ר' **תתתתפח** ר' **תתתתפט** ר' **תתתתצ** ר' **תתתתצא** ר' **תתתתצב** ר' **תתתתצג** ר' **תתתתצד** ר' **תתתתצה** ר' **תתתתצו** ר' **תתתתצז** ר' **תתתתצח** ר' **תתתתצט** ר' **תתתתק** ר' **תתתתקא** ר' **תתתתקב** ר' **תתתתקג** ר' **תתתתקד** ר' **תתתתקה** ר' **תתתתקו** ר' **תתתתקז** ר' **תתתתקח** ר' **תתתתקט** ר' **תתתתר** ר' **תתתתרא** ר' **תתתתרב** ר' **תתתתרג** ר' **תתתתרד** ר' **תתתתרה** ר' **תתתתרו** ר' **תתתתרז** ר' **תתתתרח** ר' **תתתתרט** ר' **תתתתש** ר' **תתתתשא** ר' **תתתתשב** ר' **תתתתשג** ר' **תתתתשד** ר' **תתתתשה** ר' **תתתתשו** ר' **תתתתשז** ר' **תתתתשח** ר' **תתתתשט** ר' **תתתתת** ר' **תתתתתא** ר' **תתתתתב** ר' **תתתתתג** ר' **תתתתתד** ר' **תתתתתה** ר' **תתתתתו** ר' **תתתתתז** ר' **תתתתתח** ר' **תתתתתט** ר' **תתתתתי** ר' **תתתתתיא** ר' **תתתתתיב** ר' **תתתתתיג** ר' **תתתתתיד** ר' **תתתתתיה** ר' **תתתתתיו** ר' **תתתתתיז** ר' **תתתתתיח** ר' **תתתתתיט** ר' **תתתתתכ** ר' **תתתתתכא** ר' **תתתתתכב** ר' **תתתתתכג** ר' **תתתתתכד** ר' **תתתתתכה** ר' **תתתתתכו** ר' **תתתתתכז** ר' **תתתתתכח** ר' **תתתתתכט** ר' **תתתתתל** ר' **תתתתתלא** ר' **תתתתתלב** ר' **תתתתתלג** ר' **תתתתתלד** ר' **תתתתתלה** ר' **תתתתתלו** ר' **תתתתתלז** ר' **תתתתתלח** ר' **תתתתתלט** ר' **תתתתתמ** ר' **תתתתתמא** ר' **תתתתתמב** ר' **תתתתתמג** ר' **תתתתתמד** ר' **תתתתתמה** ר' **תתתתתמו** ר' **תתתתתמז** ר' **תתתתתמח** ר' **תתתתתמט** ר' **תתתתתנ** ר' **תתתתתנא** ר' **תתתתתנב** ר' **תתתתתנג** ר' **תתתתתנד** ר' **תתתתתנה** ר' **תתתתתנו** ר' **תתתתתנז** ר' **תתתתתנח** ר' **תתתתתנט** ר' **תתתתתס** ר' **תתתתתסא** ר' **תתתתתסב** ר' **תתתתתסג** ר' **תתתתתסד** ר' **תתתתתסה** ר' **תתתתתסו** ר' **תתתתתסז** ר' **תתתתתסח** ר' **תתתתתסט** ר' **תתתתתע** ר' **תתתתתעא** ר' **תתתתתעב** ר' **תתתתתעג** ר' **תתתתתעד** ר' **תתתתתעה** ר' **תתתתתעו** ר' **תתתתתעז** ר' **תתתתתעח** ר' **תתתתתעט** ר' **תתתתתפ** ר' **תתתתתפא** ר' **תתתתתפב** ר' **תתתתתפג** ר' **תתתתתפד** ר' **תתתתתפה** ר' **תתתתתפו** ר' **תתתתתפז** ר' **תתתתתפח** ר' **תתתתתפט** ר' **תתתתתצ** ר' **תתתתתצא** ר' **תתתתתצב** ר' **תתתתתצג** ר' **תתתתתצד** ר' **תתתתתצה** ר' **תתתתתצו** ר' **תתתתתצז** ר' **תתתתתצח** ר' **תתתתתצט** ר' **תתתתתק** ר' **תתתתתקא** ר' **תתתתתקב** ר' **תתתתתקג** ר' **תתתתתקד** ר' **תתתתתקה** ר' **תתתתתקו** ר' **תתתתתקז** ר' **תתתתתקח** ר' **תתתתתקט** ר' **תתתתתר** ר' **תתתתתרא** ר' **תתתתתרב** ר' **תתתתתרג** ר' **תתתתתרד** ר' **תתתתתרה** ר' **תתתתתרו** ר' **תתתתתרז** ר' **תתתתתרח** ר' **תתתתתרט** ר' **תתתתתש** ר' **תתתתתשא** ר' **תתתתתשב** ר' **תתתתתשג** ר' **תתתתתשד** ר' **תתתתתשה** ר' **תתתתתשו** ר' **תתתתתשז** ר' **תתתתתשח** ר' **תתתתתשט** ר' **תתתתתת** ר' **תתתתתתא** ר' **תתתתתתב** ר' **תתתתתתג** ר' **תתתתתתד** ר' **תתתתתתה** ר' **תתתתתתו** ר' **תתתתתתז** ר' **תתתתתתח** ר' **תתתתתתט** ר' **תתתתתתי** ר' **תתתתתתיא** ר' **תתתתתתיב** ר' **תתתתתתיג** ר' **תתתתתתיד** ר' **תתתתתתיה** ר' **תתתתתתיו** ר' **תתתתתתיז** ר' **תתתתתתיח** ר' **תתתתתתיט** ר' **תתתתתתכ** ר' **תתתתתתכא** ר' **תתתתתתכב** ר' **תתתתתתכג** ר' **תתתתתתכד** ר' **תתתתתתכה** ר' **תתתתתתכו** ר' **תתתתתתכז** ר' **תתתתתתכח** ר' **תתתתתתכט** ר' **תתתתתתל** ר' **תתתתתתלא** ר' **תתתתתתלב** ר' **תתתתתתלג** ר' **תתתתתתלד** ר' **תתתתתתלה** ר' **תתתתתתלו** ר' **תתתתתתלז** ר' **תתתתתתלח** ר' **תתתתתתלט** ר' **תתתתתתמ** ר' **תתתתתתמא** ר' **תתתתתתמב** ר' **תתתתתתמג** ר' **תתתתתתמד** ר' **תתתתתתמה** ר' **תתתתתתמו** ר' **תתתתתתמז** ר' **תתתתתתמח** ר' **תתתתתתמט** ר' **תתתתתתנ** ר' **תתתתתתנא** ר' **תתתתתתנב** ר' **תתתתתתנג** ר' **תתתתתתנד** ר' **תתתתתתנה** ר' **תתתתתתנו** ר' **תתתתתתנז** ר' **תתתתתתנח** ר' **תתתתתתנט** ר' **תתתתתתס** ר' **תתתתתתסא** ר' **תתתתתתסב** ר' **תתתתתתסג** ר' **תתתתתתסד** ר' **תתתתתתסה** ר' **תתתתתתסו** ר' **תתתתתתסז** ר' **תתתתתתסח** ר' **תתתתתתסט** ר' **תתתתתתע** ר' **תתתתתתעא** ר' **תתתתתתעב** ר' **תתתתתתעג** ר' **תתתתתתעד** ר' **תתתתתתעה** ר' **תתתתתתעו** ר' **תתתתתתעז** ר' **תתתתתתעח** ר' **תתתתתתעט** ר' **תתתתתתפ** ר' **תתתתתתפא** ר' **תתתתתתפב** ר' **תתתתתתפג** ר' **תתתתתתפד** ר' **תתתתתתפה** ר' **תתתתתתפו** ר' **תתתתתתפז** ר' **תתתתתתפח** ר' **תתתתתתפט** ר' **תתתתתתצ** ר' **תתתתתתצא** ר' **תתתתתתצב** ר' **תתתתתתצג** ר' **תתתתתתצד** ר' **תתתתתתצה** ר' **תתתתתתצו** ר' **תתתתתתצז** ר' **תתתתתתצח** ר' **תתתתתתצט** ר' **תתתתתתק** ר' **תתתתתתקא** ר' **תתתתתתקב** ר' **תתתתתתקג** ר' **תתתתתתקד** ר' **תתתתתתקה** ר' **תתתתתתקו** ר' **תתתתתתקז** ר' **תתתתתתקח** ר' **תתתתתתקט** ר' **תתתתתתר** ר' **תתתתתתרא** ר' **תתתתתתרב** ר' **תתתתתתרג** ר' **תתתתתתרד** ר' **תתתתתתרה** ר' **תתתתתתרו** ר' **תתתתתתרז** ר' **תתתתתתרח** ר' **תתתתתתרט** ר' **תתתתתתש** ר' **תתתתתתשא** ר' **תתתתתתשב** ר' **תתתתתתשג** ר' **תתתתתתשד** ר' **תתתתתתשה** ר' **תתתתתתשו** ר' **תתתתתתשז** ר' **תתתתתתשח** ר' **תתתתתתשט** ר' **תתתתתתת** ר' **תתתתתתתא** ר' **תתתתתתתב** ר' **תתתתתתתג** ר' **תתתתתתתד** ר' **תתתתתתתה** ר' **תתתתתתתו** ר' **תתתתתתתז** ר' **תתתתתתתח** ר' **תתתתתתתט** ר' **תתתתתתתי** ר' **תתתתתתתיא** ר' **תתתתתתתיב** ר' **תתתתתתתיג** ר' **תתתתתתתיד** ר' **תתתתתתתיה** ר' **תתתתתתתיו** ר' **תתתתתתתיז** ר' **תתתתתתתיח** ר' **תתתתתתתיט** ר' **תתתתתתתכ** ר' **תתתתתתתכא** ר' **תתתתתתתכב** ר' **תתתתתתתכג** ר' **תתתתתתתכד** ר' **תתתתתתתכה** ר' **תתתתתתתכו** ר' **תתתתתתתכז** ר' **תתתתתתתכח** ר' **תתתתתתתכט** ר' **תתתתתתתל** ר' **תתתתתתתלא** ר' **תתתתתתתלב** ר' **תתתתתתתלג** ר' **תתתתתתתלד** ר' **תתתתתתתלה** ר' **תתתתתתתלו** ר' **תתתתתתתלז** ר' **תתתתתתתלח** ר' **תתתתתתתלט** ר' **תתתתתתתמ** ר' **תתתתתתתמא** ר' **תתתתתתתמב** ר' **תתתתתתתמג** ר' **תתתתתתתמד** ר' **תתתתתתתמה** ר' **תתתתתתתמו** ר' **תתתתתתתמז** ר' **תתתתתתתמח** ר' **תתתתתתתמט** ר' **תתתתתתתנ** ר' **תתתתתתתנא** ר' **תתתתתתתנב** ר' **תתתתתתתנג** ר' **תתתתתתתנד** ר' **תתתתתתתנה** ר' **תתתתתתתנו** ר' **תתתתתתתנז** ר' **תתתתתתתנח** ר' **תתתתתתתנט** ר' **תתתתתתתס** ר' **תתתתתתתסא** ר' **תתתתתתתסב** ר' **תתתתתתתסג** ר' **תתתתתתתסד** ר' **תתתתתתתסה** ר' **תתתתתתתסו** ר' **תתתתתתתסז** ר' **תתתתתתתסח** ר' **תתתתתתתסט** ר' **תתתתתתתע** ר' **תתתתתתתעא** ר' **תתתתתתתעב** ר' **תתתתתתתעג** ר' **תתתתתתתעד** ר' **תתתתתתתעה** ר' **תתתתתתתעו** ר' **תתתתתתתעז** ר' **תתתתתתתעח** ר' **תתתתתתתעט** ר' **תתתתתתתפ** ר' **תתתתתתתפא** ר' **תתתתתתתפב** ר' **תתתתתתתפג** ר' **תתתתתתתפד** ר' **תתתתתתתפה** ר' **תתתתתתתפו** ר' **תתתתתתתפז** ר' **תתתתתתתפח** ר' **תתתתתתתפט** ר' **תתתתתתתצ** ר' **תתתתתתתצא** ר' **תתתתתתתצב** ר' **תתתתתתתצג** ר' **תתתתתתתצד** ר' **תתתתתתתצה** ר' **תתתתתתתצו** ר' **תתתתתתתצז** ר' **תתתתתתתצח** ר' **תתתתתתתצט** ר' **תתתתתתתק** ר' **תתתתתתתקא** ר' **תתתתתתתקב** ר' **תתתתתתתקג** ר' **תתתתתתתקד** ר' **תתתתתתתקה** ר' **תתתתתתתקו** ר' **תתתתתתתקז** ר' **תתתתתתתקח** ר' **תתתתתתתקט** ר' **תתתתתתתר** ר' **תתתתתתתרא** ר' **תתתתתתתרב** ר' **תתתתתתתרג** ר' **תתתתתתתרד** ר' **תתתתתתתרה** ר' **תתתתתתתרו** ר' **תתתתתתתרז** ר' **תתתתתתתרח** ר' **תתתתתתתרט** ר' **תתתתתתתש** ר' **תתתתתתתשא** ר' **תתתתתתתשב** ר' **תתתתתתתשג** ר' **תתתתתתתשד** ר' **תתתתתתתשה** ר' **תתתתתתתשו** ר' **תתתתתתתשז** ר' **תתתתתתתשח** ר' **תתתתתתתשט** ר' **תתתתתתתת** ר' **תתתתתתתתא** ר' **תתתתתתתתב** ר' **תתתתתתתתג** ר' **תתתתתתתתד** ר' **תתתתתתתתה** ר' **תתתתתתתתו** ר' **תתתתתתתתז** ר' **תתתתתתתתח** ר' **תתתתתתתתט** ר' **תתתתתתתתי** ר' **תתתתתתתתיא** ר' **תתתתתתתתיב** ר' **תתתתתתתתיג** ר' **תתתתתתתתיד** ר' **תתתתתתתתיה** ר' **תתתתתתתתיו** ר' **תתתתתתתתיז** ר' **תתתתתתתתיח** ר' **תתתתתתתתיט** ר' **תתתתתתתתכ** ר' **תתתתתתתתכא** ר' **תתתתתתתתכב** ר' **תתתתתתתתכג** ר' **תתתתתתתתכד** ר' **תתתתתתתתכה** ר' **תתתתתתתתכו** ר' **תתתתתתתתכז** ר' **תתתתתתתתכח** ר' **תתתתתתתתכט** ר' **תתתתתתתתל** ר' **תתתתתתתתלא** ר' **תתתתתתתתלב** ר' **תתתתתתתתלג** ר' **תתתתתתתתלד** ר' **תתתתתתתתלה** ר' **תתתתתתתתלו** ר' **תתתתתתתתלז** ר' **תתתתתתתתלח** ר' **תתתתתתתתלט** ר' **תתתתתתתתמ** ר' **תתתתתתתתמא** ר' **תתתתתתתתמב** ר' **תתתתתתתתמג** ר' **תתתתתתתתמד** ר' **תתתתתתתתמה** ר' **תתתתתתתתמו** ר' **תתתתתתתתמז** ר' **תתתתתתתתמח** ר' **תתתתתתתתמט** ר' **תתתתתתתתנ** ר' **תתתתתתתתנא** ר' **תתתתתתתתנב** ר' **תתתתתתתתנג** ר' **תתתתתתתתנד** ר' **תתתתתתתתנה** ר' **תתתתתתתתנו** ר' **תתתתתתתתנז** ר' **תתתתתתתתנח** ר' **תתתתתתתתנט** ר' **תתתתתתתתס** ר' **תתתתתתתתסא** ר' **תתתתתתתתסב** ר' **תתתתתתתתסג** ר' **תתתתתתתתסד** ר' **תתתתתתתתסה** ר' **תתתתתתתתסו** ר' **תתתתתתתתסז** ר' **תתתתתתתתסח** ר' **תתתתתתתתסט** ר' **תתתתתתתתע** ר' **תתתתתתתתעא** ר' **תתתתתתתתעב** ר' **תתתתתתתתעג** ר' **תתתתתתתתעד** ר' **תתתתתתתתעה** ר' **תתתתתתתתעו** ר' **תתתתתתתתעז** ר' **תתתתתתתתעח** ר' **תתתתתתתתעט** ר' **תתתתתתתתפ** ר' **תתתתתתתתפא** ר' **תתתתתתתתפב** ר' **תתתתתתתתפג** ר' **תתתתתתתתפד** ר' **תתתתתתתתפה** ר' **תתתתתתתתפו** ר' **תתתתתתתתפז** ר' **תתתתתתתתפח** ר' **תתתתתתתתפט** ר' **תתתתתתתתצ** ר' **תתתתתתתתצא** ר' **תתתתתתתתצב** ר' **תתתתתתתתצג** ר' **תתתתתתתתצד** ר' **תתתתתתתתצה** ר' **תתתתתתתתצו** ר' **תתתתתתתתצז** ר' **תתתתתתתתצח** ר' **תתתתתתתתצט** ר' **תתתתתתתתק** ר' **תתתתתתתתקא** ר' **תתתתתתתתקב** ר' **תתתתתתתתקג** ר' **תתתתתתתתקד** ר' **תתתתתתתתקה** ר' **תתתתתתתתקו** ר' **תתתתתתתתקז** ר' **תתתתתתתתקח** ר' **תתתתתתתתקט** ר' **תתתתתתתתר** ר' **תתתתתתתתרא** ר' **תתתתתתתתרב** ר' **תתתתתתתתרג** ר' **תתתתתתתתרד** ר' **תתתתתתתתרה** ר' **תתתתתתתתרו** ר' **תתתתתתתתרז** ר' **תתתתתתתתרח** ר' **תתתתתתתתרט** ר' **תתתתתתתתש** ר' **תתתתתתתתשא** ר' **תתתתתתתתשב** ר' **תתתתתתתתשג** ר' **תתתתתתתתשד** ר' **תתתתתתתתשה** ר' **תתתתתתתתשו** ר' **תתתתתתתתשז** ר' **תתתתתתתתשח** ר' **תתתתתתתתשט** ר' **תתתתתתתתת** ר' **תתתתתתתתתא** ר' **תתתתתתתתתב** ר' **תתתתתתתתתג** ר' **תתתתתתתתתד** ר' **תתתתתתתתתה** ר' **תתתתתתתתתו** ר' **תתתתתתתתתז** ר' **תתתתתתתתתח** ר' **תתתתתתתתתט** ר' **תתתתתתתתתי** ר' **תתתתתתתתתיא** ר' **תתתתתתתתתיב** ר' **תתתתתתתתתיג** ר' **תתתתתתתתתיד** ר' **תתתתתתתתתיה** ר' **תתתתתתתתתיו** ר' **תתתתתתתתתיז** ר' **תתתתתתתתתיח** ר' **תתתתתתתתתיט** ר' **תתתתתתתתתכ** ר' **תתתתתתתתתכא** ר' **תתתתתתתתתכב** ר' **תתתתתתתתתכג** ר' **תתתתתתתתתכד** ר' **תתתתתתתתתכה** ר' **תתתתתתתתתכו** ר' **תתתתתתתתתכז** ר' **תתתתתתתתתכח** ר' **תתתתתתתתתכט** ר' **תתתתתתתתתל** ר' **תתתתתתתתתלא** ר' **תתתתתתתתתלב** ר' **תתתתתתתתתלג** ר' **תתתתתתתתתלד** ר' **תתתתתתתתתלה** ר' **תתתתתתתתתלו** ר' **תתתתתתתתתלז** ר' **תתתתתתתתתלח** ר' **תתתתתתתתתלט** ר' **תתתתתתתתתמ** ר' **תתתתתתתתתמא** ר' **תתתתתתתתתמב** ר' **תתתתתתתתתמג** ר' **תתתתתתתתתמד** ר' **תתתתתתתתתמה** ר' **תתתתתתתתתמו** ר' **תתתתתתתתתמז** ר' **תתתתתתתתתמח** ר' **תתתתתתתתתמט** ר' **תתתתתתתתתנ** ר' **תתתתתתתתתנא** ר' **תתתתתתתתתנב** ר' **תתתתתתתתתנג** ר' **תתתתתתתתתנד** ר' **תתתתתתתתתנה** ר' **תתתתתתתתתנו** ר' **תתתתתתתתתנז** ר' **תתתתתתתתתנח** ר' **תתתתתתתתתנט** ר' **תתתתתתתתתס** ר' **תתתתתתתתתסא** ר' **תתתתתתתתתסב** ר' **תתתתתתתתתסג** ר' **תתתתתתתתתסד** ר' **תתתתתתתתתסה** ר' **תתתתתתתתתסו** ר' **תתתתתתתתתסז** ר' **תתתתתתתתתסח** ר' **תתתתתתתתתסט** ר' **תתתתתתתתתע** ר' **תתתתתתתתתעא** ר' **תתתתתתתתתעב** ר' **תתתתתתתתתעג** ר' **תתתתתתתתתעד** ר' **תתתתתתתתתעה** ר' **תתתתתתתתתעו** ר' **תתתתתתתתתעז** ר' **תתתתתתתתתעח** ר' **תתתתתתתתתעט** ר' **תתתתתתתתתפ** ר' **תתתתתתתתתפא** ר' **תתתתתתתתתפב** ר' **תתתתתתתתתפג** ר' **תתתתתתתתתפד** ר' **תתתתתתתתתפה** ר' **תתתתתתתתתפו** ר' **תתתתתתתתתפז** ר' **תתתתתתתתתפח** ר' **תתתתתתתתתפט** ר' **תתתתתתתתתצ** ר' **תתתתתתתתתצא** ר' **תתתתתתתתתצב** ר' **תתתתתתתתתצג** ר' **תתתתתתתתתצד** ר' **תתתתתתתתתצה** ר' **תתתתתתתתתצו** ר' **תתתתתתתתתצז** ר' **תתתתתתתתתצח** ר' **תתתתתתתתתצט** ר' **תתתתתתתתתק** ר' **תתתתתתתתתקא** ר' **תתתתתתתתתקב** ר' **תתתתתתתתתקג** ר' **תתתתתתתתתקד** ר' **תתתתתתתתתקה** ר' **תתתתתתתתתקו** ר' **תתתתתתתתתקז** ר' **תתתתתתתתתקח** ר' **תתתתתתתתתקט** ר' **תתתתתתתתתר** ר' **תתתתתתתתתרא** ר' **תתתתתתתתתרב** ר' **תתתתתתתתתרג** ר' **תתתתתתתתתרד** ר' **תתתתתתתתתרה** ר' **תתתתתתתתתרו** ר' **תתתתתתתתתרז** ר' **תתתתתתתתתרח** ר' **תתתתתתתתתרט** ר' **תתתתתתתתתש** ר' **תתתתתתתתתשא** ר' **תתתתתתתתתשב** ר' **תתתתתתתתתשג** ר' **תתתתתתתתתשד** ר' **תתתתתתתתתשה** ר' **תתתתתתתתתשו** ר' **תתתתתתתתתשז** ר' **תתתתתתתתתשח** ר' **תתתתתתתתתשט** ר' **תתתתתתתתתת** ר' **תתתתתתתתתתא** ר' **תתתתתתתתתתב** ר' **תתתתתתתתתתג** ר' **תתתתתתתתתתד** ר' **תתתתתתתתתתה** ר' **תתתתתתתתתתו** ר' **תתתתתתתתתתז** ר' **תתתתתתתתתתח** ר' **תתתתתתתתתתט** ר' **תתתתתתתתתתי** ר' **תתתתתתתתתתיא** ר' **תתתתתתתתתתיב** ר' **תתתתתתתתתתיג** ר' **תתתתתתתתתתיד** ר' **תתתתתתתתתתיה** ר' **תתתתתתתתתתיו** ר' **תתתתתתתתתתיז** ר' **תתתתתתתתתתיח** ר' **תתתתתתתתתתיט** ר' **תתתתתתתתתתכ** ר' **תתתתתתתתתתכא** ר' **תתתתתתתתתתכב** ר' **תתתתתתתתתתכג** ר' **תתתתתתתתתתכד** ר' **תתתתתתתתתתכה** ר' **תתתתתתתתתתכו** ר' **תתתתתתתתתתכז** ר' **תתתתתתתתתתכח** ר' **תתתתתתתתתתכט** ר' **תתתתתתתתתתל** ר' **תתתתתתתתתתלא** ר' **תתתתתתתתתתלב** ר' **תתתתתתתתתתלג** ר' **תתתתתתתתתתלד** ר' **תתתתתתתתתתלה** ר' **תתתתתתתתתתלו** ר' **תתתתתתתתתתלז** ר' **תתתתתתתתתתלח** ר' **תתתתתתתתתתלט** ר' **תתתתתתתתתתמ** ר' **תתתתתתתתתתמא** ר' **תתתתתתתתתתמב** ר' **תתתתתתתתתתמג** ר' **תתתתתתתתתתמד** ר' **תתתתתתתתתתמה** ר' **תתתתתתתתתתמו** ר' **תתתתתתתתתתמז** ר' **תתתתתתתתתתמח** ר' **תתתתתתתתתתמט** ר' **תתתתתתתתתתנ** ר' **תתתתתתתתתתנא** ר' **תתתתתתתתתתנב** ר' **תתתתתתתתתתנג** ר' **תתתתתתתתתתנד** ר' **תתתתתתתתתתנה** ר' **תתתתתתתתתתנו** ר' **תתתתתתתתתתנז** ר' **תתתתתתתתתת